

TERCHOVÁ

DVOJMESAČNÍK VŠETKÝCH TERCHOVČANOV
ROČNÍK 35, 5-6/2024, CENA 2,50 €
WWW.TERCHOVA.SK, ISSN 1338-8827
FOTO FRANTIŠEK MUCHA
S FINANČNOU PODPOROU OBCE TERCHOVÁ

TERCHOVSKÉ JASLIČKY

Myšlienka roka: KEĎ SA U NÁS NASTOĽUJE PORIADOK, ZAČNE PREKÁŽAŤ ZÁKON.

Stanislav Štepka
(čestný občan Terchovej)

O čase aj číslach

Znie to možno neuveriteľne, ale týmto obsahovo najrozsiahlejším číslom v histórii (celkovo dvestotridsiatym tretím v poradí) uzatvárame už 35. ročník vydávania Terchovských novín. Odbehnutý dlhý čas nás naučil, že síce nemôžeme kardinálne zmeniť to, čo sa deje vo svete, ale na druhej strane máme stále alternatívu slobodnej voľby, ako na chod udalostí zareagovať. Nespočítateľné množstvo príbehov, ktoré boli od marca 1990 na stránkach obecných novín zverejnené, jasne potvrdzuje, že pre niečo zmysluplné sa vždy oplatí žiť, že samotné bytie tu a teraz je dôvodom, aby človek s neochvejnou istotou ráno vstal a večer šiel spať. Hádám všetci chceme mať pocit, že okolie nás potrebuje, že mu na nás záleží. Možno pre niekoho ide o zábavné mystifikovanie, ale bez sugestívnych príbehov, človečenských dotykov a emocionálnych spojení my ľudkovia nevieme jestvovať...

Činy, názory, postoje a osobnostné koncepty človeka formuje kultúra a prostredie, z ktorého vzišiel. Ide o faktory, ktoré si nevyberáme, nedokážeme ich ovplyvniť, a predsa bazálne determinujú naše životné cesty. Preto je dôležité nekľzať po lacnom povrchu motivačných citátov a vidieť a uvedomiť si všetky obmedzenia, ktoré človek nevie ani pri najlepšej vôli prekonať? Základom ľudského prístupu nie je vzývanie falošného obrazu supermana s neobmedzenými dispozíciami. Empatické vnímanie blížneho v jeho krehkosti, slabosti, nedokonalosti a smrteľnosti vytvára priestor na úprimnú spolupatričnosť a prejavy ľudskosti. Pozorovať človeka bez strechy nad hlavou, človeka likvidovaného chorobami, človeka devastovaného materiálnou chudobou, človeka strateného v ultramodernej realite, človeka, ktorý sklamal, a rozumieť, že zvrátenou kombináciou hier okolností by som tým nešťastníkom bol ja sám, mi umožňuje chápať, že nežijeme izolovane od celku. Všetci spoločne vzdorujeme svetu, ktorý nás presahuje, absurdite života, bolesti, utrpeniu, prázdnote, chladu, nekonečnosti vesmíru a nakoniec

smrti. Opájať sa svojím talentom, položiť vlastné cnosti na piedestál, vystaviť na obdiv verejnosti dosiahnuté úspechy – to všetko je výsostne ľudské. Neostávajme však len pri tom, skúsme reflektovať človečenský údel v majestáte jeho hĺbky. Začať môžeme smelo trebárs aj pri vianočných sviatkoch a novoročných predsavzatiach.

Adorovanie vianočného obdobia bolo v minulosti viac preniknuté duchom vierovyznania a kresťanskej nábožnosti. Chudoba a jednoduchý štýl života pobádali ľudí, aby sa hlbšie vnárali do tajomstva sviatku Božieho narodenia. Zaujímavé je, že čím viac sa naši predkovia podobali postavám z historických prvých Vianoc, tým duchovnejšie ich vedeli sláviť. Obyčaje a zvyky, ktoré plynutím stáročí akoby zabaľovali mystérium týchto magických dní, istým spôsobom formovali ľudí a utvrdzovali ich v neochvejnej viere a bohabojnosti. Tradície boli nepochybne pretlmočením silného vnútorného človečenského vzťahu k zákonitostiam konfesie. A aké budú naše Vianoce toho roku, v najbližšej či vzdialenejšej budúcnosti? Odpoveď je prostá aj zložitá súčasne. Nevyhnutne im musíme vo vlastnom záujme aspoň čiastočne prinavrátiť pôvodný obsah, náplň a zmysel.

Zaželayme si, milí priatelia, do nového roku nielen osobné triumfy, víťazstvá nad druhými a vlastné sebazdokonaľovanie, ale i spolupatričnosť a súcit vyvierajúci z porozumenia, že prežívame spoločný osud a vzdorujeme silám, ktoré ďaleko presahujú naše možnosti. Vinšujem všetkým ľuďom dobrej vôle 53 týždňov zdravia, 365 dní šťastia, 8 760 hodín pohody, 525 600 minút tvorivosti a 31 536 000 sekúnd lásky. Isteže, ľahko sa to píše, najmä keď za našimi východnými humnami sme už skoro tri roky konfrontovaní s ľútou vojnou, ktorá môže mať pre Európu i svet fatálne dôsledky...

Milostiplné a pokojné vianočné sviatky.

Peter Cabadaj
FOTOARCHÍV MKS Terchová

VYDÁVA
Miestne kultúrne
stredisko Terchová,
ul. sv. Cyrila a Metoda
č. 96, 013 06 Terchová

IČO VYDAVATEĽA
00364 886

ŠÉFREDAKTOR
Ján Miho ml.

REDAKCIA
Katarína Halapiová,
Alena Cingelová,
Mgr. art. Adriána
Ondrušová

REDAKČNÁ RADA
Mgr. Peter Cabadaj,
Rudolf Patrnciak,
Ing. Marián Zajac,
Ing. František Kadaš,
František Mucha,
Mgr. Renáta Opalková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA
Mgr. Peter Cabadaj

TLAČ
Varínska
tlačiareň, Varín

GRAFICKÁ ÚPRAVA
Mgr. art. Adriána
Ondrušová

ADRESA REDAKCIE
MKS Terchová, tel.
č. 041/5695 129,
0911 924 189,
mks@terchova.sk
Obecný úrad Terchová,
tel. č. 041/5695 138,
terchova@terchova.sk

EVIDENČNÉ ČÍSLO
3548/09
ISSN 1338-8827

VYDANÉ
S FINANČNOU
PODPOROU OBCE
TERCHOVÁ

Vyšlo v decembri 2024

Obsah

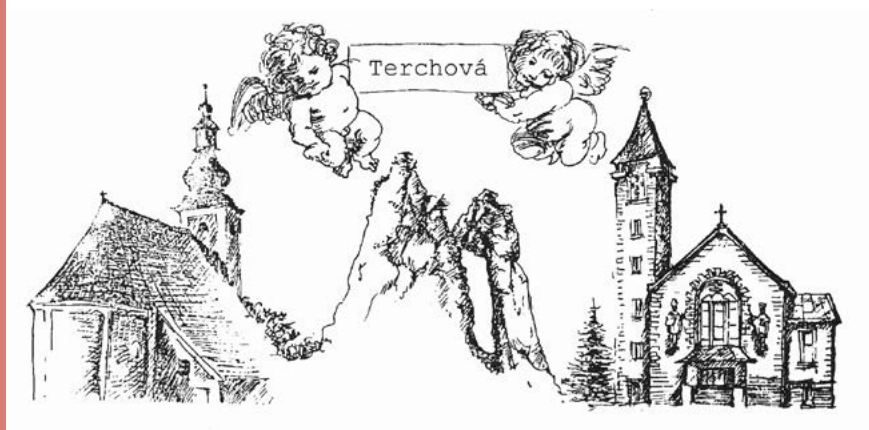
2	ÚVODNÍK O čase aj číslach	29	PRIPRAVUJE SA 7. Karpatské stretnutie	Spoločenské akcie zorganizované v zariadení CSS
4	FARSKÉ LISTY Program svätých omší	30	PREČÍTALI SME SI Spomienky nás volajú	Poďakovanie Vianočná na každý deň
5	SPOMIENKY Šesťdesiatka kňaza Martina Poživenca	31	JUBILEUM Terchovská republika Karol Plicka a Terchová Nezabudli sme... Spomienky na vysviacku Kostola sv. Cyrila a Metoda	52 ZŠ S MŠ ADAMA FRANTIŠKA KOLLÁRA Zo života školy
6	FARSKÉ LISTY Pestrá farská jeseň Vianoce, dar Boha pre nás	37	NAŠI VO SVETE Putovali sme do Talianska	54 RECEPTY NA TENTO ČAS Hanácka kuchyňa vo Vrátnej
8	SERIÁL Kaplňky a kríže v Terchovskej krajine	38	OSOBNOSTI TERCHOVEJ (102.) Róbert Miho Nový rok 1939	56 ROZHOVOR Na sedem otázok o humore odpovedá Peter Cabada
10	OBCENÝ ÚRAD INFORMUJE Vážení spoluobčania, milí Terchovci! Nakladanie s komunálnym odpadom v roku 2025 Nové lavičky pri lipkách Obecná knižnica v roku 2024	40	MIKROPOVIEDKY Kastelán z kráľovstva slovenskej prírody	58 HUMOR – SATIRA – IRÓNIA Silvestrovským atramentom
14	REMINISCENCIE A veru Kvočkovia, poniže Kvočkoviec... Pod Rozsutcom bývam...	43	NAŠI VO SVETE Pozdrav z Novohradu	61 KRÍŽOVKA
18	LÚTORIADKY Za spisovateľom Antonom Hykischom Stanislav Bajaník vo večnosti Za Josefom Kučerom Zomrela Naďa Urbášková	44	ROZHOVOR Stanislav Štepka: Nech vám život stále voní človečinou	62 SERIÁL Hral Jánošík hokej... (VIII.)
20	KULTÚRNA CESTA RADY EURÓPY Rozvoj Cyrilo- metodskej cesty	46	DO VAŠEJ POZORNOSTI Nástenný kalendár TERCHOVÁ 2025 Dve výročia filmára Stanislava Barabáša Predstavenie TND Pani richtárka	63 ŠPORT Gratulácia novinám a vianočný vinš od Róberta Boženíka Terchovský polmaratón podporil dobrú vec Dominika Škorvánkova – futbalová kráľovná S terchovskou vlajkou po svete Pestujeme odkaz Rogera Federera Medailová žatva pokračuje Reprezentačný i extraligový mílnik Sľubný polčas sezóny
21	UDIALO SA Posolstvá našich silných tradícií 12. pamätný výstup na Veľký Rozsutec 12. výstup Titusa Zemana na Veľký Kriváň Storočnica príchodu saleziánov na Slovensko Darovanie troch obrazov FOLK EXPO Slovakia 2024	49	UDIALO SA Ocenený František Mucha Klavírný minimaratón Divadlo Drobuľko	72 INFOSERVIS
27	JUBILEUM Fedor Vico osemdesiatnikom	50	CSS INFORMUJE	
28	UDIALO SA Mesiac úcty k starším			

Objednajte si predplatné obecných novín a získate
užitočné informácie počas celého roka 2025.

Predplatné novín TERCHOVÁ

Miestne kultúrne stredisko Terchová ponúka
možnosť objednať si odoberanie obecných
novín aj formou posielania poštou. Cena vrá-
tane poštovného je 16,00 eur za celý rok.

KRESBA Milan Opalka
Noviny Terchová, 1990

Program svätých omší a podujatí v Diecéznej svätyni sv. Cyrila a Metoda v Terchovej počas vianočného obdobia 2024

Dátum	Deň	Liturgické slávenie	Čas sv. omší a podujatí
24. 12. 2024	Utorok	Štedrý deň	6:30 sv. omša 00:00 Polnočná sv. omša zo sviatku Narodenia Pána
25. 12. 2024	Streda	Božie narodenie	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 10:30 sv. omša 16:00 Jasličková pobožnosť Večerná sv. omša nie je.
26. 12. 2024	Štvrtok	Svätého Štefana, 2. sviatok vianočný	6:30 sv. omša 8:30 sv. omša 10:30 sv. omša 18:00 sv. omša
29. 12. 2024	Nedeľa	Nedeľa Svätej rodiny Ježiša, Márie, Jozefa	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 10:30 sv. omša 18:00 sv. omša
31. 12. 2024	Utorok	Svätého Silvestra	6:30 sv. omša 17:00 sv. omša na záver roka s ďakovnou pobožnosťou
1. 1. 2025	Streda	Nový rok	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 10:30 sv. omša 18:00 sv. omša
6. 1. 2025	Pondelok	Traja králi	7:00 sv. omša 8:30 sv. omša 10:30 sv. omša 18:00 sv. omša

V pondelok **6. 1. 2025 o 19:00 h** (po sv. omši) sa koná v kostole vianočný koncert, ktorý bude sprevádzaný slovom. Hlavným posolstvom koncertu je motto Jubilejného roka 2025 Pútnici nádeje.

Účinkuje: **Klasfolk z Televízie LUX** – sláčikové kvarteto so spevom. Zaznejú originálne úpravy známych aj menej známych duchovných skladieb.

SPOMIENKA

NEZOMREL TEN, KTO OSTÁVA
V ĽUDSKÝCH SRDCIACH

DŇA 24. NOVEMBRA 2024
SME SI PRIPOMENULI PRVÉ
VÝROČIE ÚMRTIA NAŠEJ
DRAHEJ ZOSNULEJ

MARGITY KAČÁNIOVEJ,

KTORÁ NÁS OPUSTILA
VO VEKU 78 ROKOV.

S LÁSKOU SPOMÍNAJÚ VNÚČATÁ,
NEVESTA A OSTATNÁ RODINA

SPOMIENKA

DŇA 14. OKTÓBRA 2024 SME
SI PRIPOMENULI SMUTNÉ
30. VÝROČIE ÚMRTIA NÁŠHO
MILOVANÉHO MANŽELA,
OTCA A STARÉHO OTCA

ŠTEFANA KRIŽA

S LÁSKOU A ÚCTOU
SPOMÍNA CELÁ RODINA

SPOMIENKA

DNI UTEKAJÚ, ROKY PRIBÚDAJÚ,
ALE SPOMIENKY NA VÁS,
MILOVANÍ RODIČIA,
V NAŠICH SRDCIACH
STÁLE ZOSTÁVAJÚ.
K HROBU CHODÍME,
MODLITBOU PROSÍME
MATKU KRISTOVU,
OTCA NEBESKÉHO,
ABY VÁS PRIJAL DO
KRÁĽOVSTVA SVOJHO.

DŇA 8. NOVEMBRA 2024
UPLYNULO 20 ROKOV
ODVTEDY, ČO NÁS NÁHLE
OPUSTILA MILOVANÁ MAMIČKA,
STARKÁ A PRASTARKÁ

ĽUDMILA KRIŠTOFÍKOVÁ

DRUHÉHO SEPTEMBRA 2024
UPLYNULO 10 ROKOV, ČO NÁS
NAVŽDY OPUSTIL MILOVANÝ
OCKO, STARKÝ A DEDKO

KAMIL KRIŠTOFÍK

S ÚCTOU, VĎAKOU A LÁSKOU
SPOMÍNAJÚ DETI S RODINAMI

Roráty 2024

Šesťdesiatka kňaza Martina Poživenca

Rodák z Terchovej vdp. Martin Poživenec, duchovný správca farnosti Divina, oslávil 60 rokov života. Aj my, rodáci, mu k tomuto jubileu srdečne blahozeláme a vyprosujeme od Pána pevné zdravie, radosť a pokoj v srdci, hojnosť Božích milostí a darov Ducha Svätého do ďalších rokov života. Nech naša nebeská Matka bdie nad každým jubilantovým krokom a patrón sv. Martin povzbudzuje v jeho krásnom, ale v dnešnej dobe náročnom povolaní. Ďakujeme za milé a povzbudivé slovo pri náhodnom stretnutí.

Vďační rodáci

FOTO Milan Kosec

Pestrá farská jeseň

V jesennom čase sa nám vďaka Bohu podarilo vymeniť fasádu veže kostola. Začali sme 21. septembra. Práce prebiehali každý deň. Vďaka dobrovoľníkom z farnosti, chlapom i ženičkám práce napredovali rýchlo. Obila sa stará poškodená omietka, natiahla spodná vrstva, potom vrchná vrstva brizolitu, vymenili sa parapety na oknách, obnovili-natreli okná na veži, hodiny. Práce sa ukončili 25. októbra. Obnovenú vežu prišiel požehnať žilinský biskup Mons. Tomáš Galis 27. októbra. Odsľúžil sv. omšu za všetkých, ktorí pomáhali, podporili a akýmkoľvek spôsobom pomohli tejto obnove. Bola to zároveň aj oslava 75. výročia konsekrácie nášho kostola. Po sv. omši bolo vonku agapé. Veľmi pekne sme to oslávili pri terchovskej muzike.

Zo srdca ďakujem firmám Maruna, s.r.o., Lackovi Marunovi, Jankovi Holúbkovi za lešenie a chlapov, Marekovi Repáňovi – firma Rest-Art, klampiarovi Milanovi Mažgútovi, pizzerii Michálek, rodine Mičovej – Jánošíkova Koliba a mnohým našim dobrovoľníkom, chlapom i ženičkám, ktorí priložili ruku k dielu a naozaj veľmi šikovne sa postavili k práci na oprave veže. Bohu vďaka!

Oslavy sv. Martina patria neodmysliteľne k životu v našej farnosti. V kostole sa konala výročná farská poklona z príležitosti sviatku sv. Martina, patróna našej farnosti. Po veľkej sv. omši bola vystavená sviatosť oltárna do večernej sv. omše, kedy sa konala pobožnosť s požehnaním. Program osláv sv. Martina bol už od soboty 9. novembra – Posolstvá našich silných tradícií v Terchovskej galérii umenia, v nedeľu sa konal program v kostole, v utorok 12. novembra sa slávila sv. omša a usku-točnil kultúrny program v CSS (Domove dôchodcov).

V decembri sa konajú v našej farnosti rožáty. Je to príprava hlavne pre deti na Vianoce. Sväté omše začínajúme potme so sviečkami. Deti zbierajú nálepky každý deň. Témou tohoročných rožát je *Cesta srdcom malovaná so sv. Vincentom de Paul*. Sprevádza nás adventom a dozvedáme sa viac o jeho dobročinnosti. Po sv. omši býva každý deň v pastoračnom centre čaj a niečo pod zub.

Dňa 5. decembra sa konal v kostole Adventný koncert. Vystupovali na ňom deti zo ZŠ, MŠ Terchová a hostia. Vďaka všetkým účinkujúcim, krásnym našim

talentom, a vďaka učiteľom, rodičom a starým rodičom, ktorí im odovzdávajú vedomosti a terchovskú tradíciu. Po koncerte prišiel aj sv. Mikuláš a deti spoločne s ním rozsvietili vianočný stromček vonku na ulici. Vďaka patrí aj predstaviteľom obce Terchová za túto spoločnú akciu.

Páter Martin Štefanec

správca farnosti

FOTO František Mucha

FOTOARCHÍV Martin Štefanec

Svätý Mikuláš s deťmi

Otec biskup Tomáš Galis posväčuje obnovenú vežu kostola

Vianoce, dar Boha pre nás

Hovorí sa, že Vianoce sú sviatkami radosti. Deťom, prirodzene, robia radosť darčeky. Niekedy však podľahneme predstave, že platí: čím viac darčiekov, tým viac radosti. No nie je to tak. Darček nie je iba vec, ktorá sa dáva a ktorá ma hodnotu vyjadrenú v peniazoch. Darček je niečo oveľa viac, je za ním posolstvo, ktoré hovorí „mám ťa rád“. A také niečo sa vlastne ani nedá vyjadriť peniazmi. V darčeku, pokiaľ ho dávame úprimne a nezištne, dávame samých seba. A to je tá veľká vec, ktorú by sme mali na Vianoce zažiť tak vo vzťahu k svojim najbližším, ako aj vo vzťahu k Božiemu Synovi, ktorý prichádza medzi nás ako malé dieťa s jasným poslaním a posolstvom.

Istý štedrý večer sa chlapík čudoval, prečo si Boh vybral prást medzi nás ako bezbranné dieťa. Ako tak o tom premýšľal, začul akýsi zvuk a vykukol von. Zbadal, že vzadu do záhrady priletelo niekoľko divých husí. Snež sa zvířil a ony pristáli do snehu. Letiac zo Severného pólu k Mexickému zálivu sa jedna z nich zranila. A ako je u divých husí zvykom, keď letia v skupine a jedna z nich sa poraní, niekoľko ostatných zostúpi s ňou a neopustí ju. A tak ten muž, viac srdcom než rozumom, vybehol im pomôcť. Len čo sa zjavil, samozrejme, že ich poriadne vystrašil. Husi začali trepotiť krídlami, brodili sa a klesali v snehu, pričom si sami ubližovali. Otvoril rýchlo garážovú bránu, snažiac sa ich donútiť, aby išli dnu do garáže, dúfajúc, že sa mu podarí zohnať nejakú spoločnosť na ochranu divých husí, ktorá by mohla prísť a pomôcť. Ale čím viac sa snažil dostať ich dnu, tým väčšími husi udieral a ešte viac zraňoval. V jednej bláznivej chvíli si prial, aby bol hus a mohol rozprávať ich jazykom. Povedal by, že sa im iba snaží pomôcť! A potom mu napadlo, prečo Ježiš prišiel ako bezbranné batola. Prišiel, aby bol jedným z nás

a mohol rozprávať našim jazykom, aby odpustil hriešnikom, nasýtil hladných a ukázal nám, čo máme robiť.

Vianoce – prekvapenie, ktoré Boh pripravil ľuďom. Vianoce sú tými najpozoruhodnejšími sviatkami, ktoré existujú. Sú prekvapením, ktoré Boh pripravil ľuďom. Vianocami totiž živý a všemohúci Boh ukazuje plnosť svojho milosrdenstva tým, že sa z lásky stáva úplne malým a slabým. Stvoriteľ sa vydáva svojmu stvoreniu, aby mu odkázal: „Pozrite sa, ja vám nechcem nijako ublížiť, chcem vám dokázať, že som Lásky, že vás milujem.“ V tomto čase sme pozvaní hlbšie prežiť Kristovu prítomnosť v nás samých. Boh sa k nám tak priblížil, že je neustále s nami a v nás. Nenecháva nás samých v našej realite.

Vyprosujem vám, drahí farníci, požehnané a pokojné sviatky plné radosti z Daru, ktorým je On sám.

Páter Martin Štefanec, SVD

správca farnosti

FOTO František Mucha

FARSKÝ ÚRAD TERCHOVÁ
v spolupráci so ZŠ s MŠ A.F. Kollára Terchová,
SZUŠ Akadémia muzika Terchová,
ZUŠ L. Árvaya Žilina-elokované pracovisko Terchová
a ich hostia

Vás srdečne pozývajú na
ADVENTNÝ KONCERT

5. decembra 2024 o 16,00 hod.
v Kostole sv. Cyrila a Metoda v Terchovej

Účinkujúci na Adventnom koncerte

Kaplnky a kríže v Terchovskej krajine

(LXXVI., LXXVII., LXXVIII.)

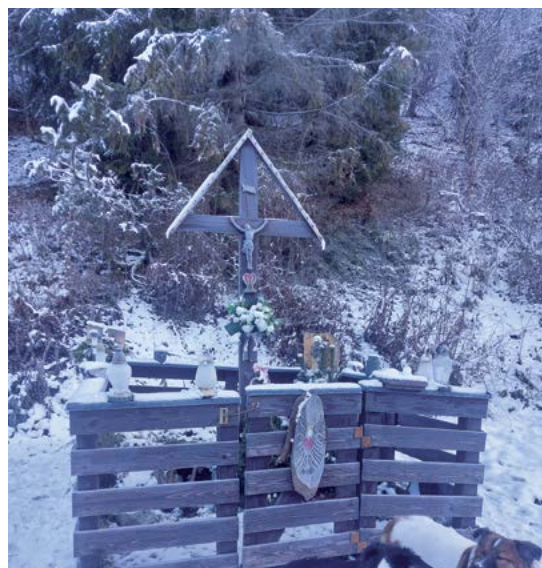
Kaplnky, kríže – Božie muky, sochy svätých či zvonice sú hojne rozosiate po celom terchovskom chotári. Popri cestách, v osadách, na kopcoch, pri domoch... Dodávajú miestam, na ktorých sa nachádzajú, ďalší rozmer. Ten človek pochopí, až keď sa na tom mieste zastaví, zamyslí, porozhliada a pomodlí. Tak ako zbožný terchovský umelec, ktorý v priebehu storočí roztrúsil svoje kamenné, drevené i železné artefakty po Terchovskej krajine, aby vydal svedectvo o dobe, v ktorej žil, a zanechal posolstvo pre súčasnosť. Preto sme sa rozhodli na stránkach obecných novín mapovať a približovať tieto zaujímavé miesta ako príspevok k lepšej orientácii a poznaniu našej – terchovskej histórie.

V tomto čísle si bližšie predstavíme novú Kaplnku Panny Márie na Úboči a dva drevené kríže zhotovené v približne rovnakom období, začiatkom 90. rokov minulého storočia. Jeden spod osady Pantákovia, druhý z osady Štefankovia.

Drevený kríž pod osadou Pantákovia

Táto osada sa nachádza v závere doliny Struháreň. Zo Šípkovej vedie miestna cestička k osadám Šušotovia, Pantákovia a chodník do Tlacháčov. Popri tejto prašnej ceste uvidíme naľavo 280 centimetrov vysoký a 115 cm široký tmavý drevený kríž, ktorého ramená zakrýva sedlová strieška. Je na ňom 42 cm liatinový korpus Ukrižovaného. Viac o tomto mieste a kríži sa dozvieme od Ľudmily Chromiakovej (rod. Pantákovovej) a Jána Cigánika, ktorí nám ochotne poskytli cenné informácie. Ďakujeme.

„Autorom myšlienky postaviť na tomto mieste kríž bol môj otec Jozef Panták (1935–2009). Mal vhodné drevo, z ktorého Ľudvík Hanzel zo Šípkovej zhotovil kríž. Postaviť ho pomáhal aj Bernard Trnka zo Šípkovej. Korpus Ukrižovaného naň darovala Tereza Mičová spod

Rozsutca. Bol zo starého pomníka nad hrobom jej rodičov. Išlo o mamu môjho švagra Viktora; ten zhotovil aj lavičku, ktorá tam v súčasnosti je. Kríž bol postavený asi v roku 1991, svätú omšu s posviackou odslúžil páter Jozef Šabo. Oplotenie a rôzne drevené dekorácie pridal pán Ján Cigánik, chatár od Pantákov. Pani Šušotová, ktorá nedávno v novembri zomrela vo veku 85 rokov, vedela oceniť toto pokojné miesto. Nahrádzalo jej sedem kilometrov vzdialený kostol, aj susedov v čase samoty.“ (Ľudmila **Chromiaková, rod. Pantáková**)

„Pochádzam z Krasňan. Keď som prišiel v roku 2000 do osady Pantákovia, pri kríži som sa tam zoznámil s už nebohým Jožkom Pantákom. Opýtal sa ma vtedy, odkiaľ som. Vravím mu, od Pantákov, že tam mám kúpenú chatu. A on, že ktorú? Povedal som, ktorú, a on odvetil, že to bolo ich – po Gustovi a po ňom. Ja som ho dovtedy nepoznal. Aj ma potom prišiel pozrieť do chaty a vraví, že som prakticky jediný z osady, kto chodí ku krížu zapalovať sviečku. Tak sme sa dali dokopy a skamarátili. Raz som Jožka dokonca vyťahoval z hory, keď ho strom *zavalel*. Bol som vtedy v hore a počujem: pomóóó, pomóóó... Tak som ho vytiahol a zaviezol domov. No a v nemocnici bol zhodou okolností na tom istom oddelení, kde ležala aj moja mama. Bol som ho pozrieť. Vtedy už vedel, že je na tom zle. Povedal, či sa mu nebudem o ten kríž starať, keď sa on starám doposiaľ...“

Kríž sme prerábali už hneď na začiatku, ako sme do osady prišli. Povedal som Jožkovi Pantákovi, že dobre. On mal k tomu krížu taký svoj vnútorný vzťah... Tak sa tu *pomalunky* odvtedy realizujeme; keď máme hore na chate čas a nie je robota, urobíme zakaždým niečo iné. Napríklad sme spravili do zeme také srdiečko okolo kríža a vysypali doň červený piesok, čo symbolizuje Najsvätejšie

Srdce Ježišove. Tento rok sme nerobili nič, lebo chceme miesto prerábať. Už je to zhnité, padá to, ideme to opraviť. Drevo už máme nachystané. Hodne tu chodí aj pani Anna Balátová s dcérou, ktoré ozdobia na Vianoce stromček – *tujku* a dávajú pod ňu všelijaké betlehemčeky. Majú to blízko a najčastejšie sa pri kríži zastavujú práve ony. Každú chvíľu ich tam vidím. Prichádza aj rodina po spomínanom Jožkovi Pantákovi, tých vídam – dcéra Božka Mičová s mužom Viktorom. Tetka Šušotová, ktorá nedávno zomrela, sa o miesto starala – hlavne o kvietky, čo boli vo vnútri záhradky. S jej povolením sme však museli kvietky vytrhať, lebo srnky ich chodili žrať a plot bol z toho preskakovania celý rozbitý. Srnky, ktoré von nevyskočili, sme mnohokrát potom odtiaľ vypúšťali. Vytrhané a vyklčované kvety sme nahádzali do medze za kríž, kde sa niektoré teraz chytajú a kvitnú. Vnútro záhradky sme vysypali štrkom, aby to už srny nelákalo.“ (Ján Cigánik)

Kaplnka Panny Márie na Úboči

Kaplnka sa nachádza v centre Terchovej, tesne vedľa farskej záhrady a schodov vedúcich z autobusového nástupištia na Úboč. Popri týchto schodoch robievajú susedia z ulice skalku. Sakrálné dielo, vysoké 260 centimetrov, je zakončené sedlovou strechou pokrytou plastovým šindľom. V polkruhovom, 70 cm vysokom výklenku sa nachádza 47 cm vysoká socha Panny Márie. Vnútro výklenku vo večerných hodinách svieti; je to napojené na slnečný senzor. V čelnej stene pod výklenkom je napísaná myšlienka od sv. Jána Pavla II.: „Som presvedčený, že kaplnka je miestom, odkiaľ prichádzajú zvláštne vnuknutia. Je privilegiom bývať a pracovať v priestore Božej prítomnosti.“ Pred kaplnkou sa nachádza lavička, na operadle ktorej je napísané: „Panna Mária, Matka Božia, oroduj za nás.“ O tejto novúčičke murovanej kaplnke a pohnútkach ohľadne jej vybudovania som sa rozprával s **Viliamom Bačinským**, ktorého občas doplnila manželka **Mária Bačinská, rod Ondrušová**. Za ústretovosť a zaujímavé informácie obom ďakujeme.

„V izbe, kde kedysi bývala svokra Emília Ondrušová, rodená Šmehýlová (1936–1982), sme mali sochu Panny Márie. Zaťovi Michalovi Hurtovi sa páčila. Cestou do roboty a z roboty často prechádza schodmi, ktoré vedú z autobusovej zastávky na Úboč. Raz povedal, že by sme tam mohli postaviť Kaplnku Panny Márie. To miesto ho skrátka zaujalo a myšlienka zapasovala aj mne. Chodí

tadiaľ dosť ľudí, či už tí, ktorí tam bývajú, alebo turisti smerujúci do útulku (Dom sv. Jozefa) či hore do Úboče, keďže je to aj značený turistický chodník. Povedal som teda zaťovi, že mu pomôžem; tak sme sa dali do toho. Pomohol nám i jeho otec Jozef Hurta, ktorý robil klenbu a striešku kaplnky, a pri výkopových prácach tiež susedia z Úboče. Myšlienka vznikla ešte predminulý rok, ale samotná realizácia kaplnky trvala zhruba dva mesiace – od septembra do novembra tohto roka. Do výklenku sme vložili spomenutú sochu Panny Márie, ktorú obnovil môj švagor Pavol Kasák z Krášan.

V nedeľu 10. novembra 2024 poobede sa konala posviacka kaplnky, ktorú vykonali naši pátri verbiisti Martin Štefanec a Dávid Kancian. Zhromaždilo sa približne 80 ľudí. Odvtedy si všimam, že sa tam bežne zastavujú ľudia z Terchovej i turisti. Niektorí sú isto veriaci, lebo ich tam vidím sa aj modliť.“

Drevený kríž v osade Štefankovia

Do osady pod vrchom Pupov sa odbočuje z hlavnej cesty vedúcej dolinou Bieleho Potoka smerom na Zázrivú. Pri stúpaní na sedlo Rovná hora sa odbočí vľavo a po zhruba tristo metroch sa dostaneme na miesto. Kríž je vyrobený z dreva – zrejme smreka. Vertikálne rameno je vysoké 250 centimetrov a stojí na malom betónovom základe. Horizontálne rameno je široké 100 centimetrov. Ramená sú hranoly približne 10 x 10 cm. Kovový korpus Ukrižovaného má na výšku 45 centimetrov. Okolo kríža je malá záhradka v tvare obdĺžnika (170 x 120 cm) z pozváraných kovových profilov. Tento priestor upravujú rodiny bývajúce v osade. O kríži nám ochotne poskytol zopár informácií obyvateľ osady **František Michálek**, ktorý tiež naznačil, že na kríži je už poznať zub času a bolo by vhodné urobiť nový.

„Križ dala postaviť Filoména Štefanková, rodená Martošová (1923–2011), ktorá bývala v osade. Bolo to zrejme začiatkom 90. rokov minulého storočia. Deti sa jej rozišli z domu do sveta, tak postavením kríža a modlitbou vyprosovala pre nich Božiu pomoc. Kríž bol ale posvätený neskoršie a posviacal ho páter Dušan Šimala.“

TEXT a FOTO Marián Zajac

Vážení spoluobčania, milí Terchovci!

Rok 2024 pomaly, ale isto speje do svojho cieľa. Budeme sa pýtať, aký bol, čo nám priniesol, čo zoberal. Na tieto otázky si s blížiacim sa koncom kalendárneho roka budeme odpovedať či už každý sám za seba, alebo za organizácie, ktoré máme na starosti. Ako starostovi obce sa mi v hlave premieta celý uplynulý rok – mesiac po mesiaci. Na stránkach obecných novín sme vám, milí čitatelia, pravidelne prinášali všetko podstatné, čím obec žila a čo sa v nej robilo. Nebolo toho málo... Z minulosti sa však nedá dlhodobo žiť, treba sa z nej poučiť a nadobudnuté skúsenosti využiť v súčasnosti a budúcnosti. Upriamim by som preto pozornosť na to, čo nás čaká.

Amfiteáter

Dlhšie avizovaná rekonštrukcia Amfiteátra Nad bôrami začala naberať v poslednom období reálne kontúry. Obec už má v ruke uznesenie Rady partnerstva Žilinského kraja o schválení projektového zámeru „Rekonštrukcia a modernizácia Amfiteátra – Hľadiska – Terchová“, celkové výdavky 2 155 000,00 eur (zdroje: ERDF 1 831 750,00 eur, ŠR 150 850,00 eur, vlastné zdroje 172 400,00 eur) a jeho predloženie v rámci výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok pre mechanizmus IÚI, vyhlásenej z Programu Slovensko pre opatrenie 2.2.5 Investície do kultúrneho a prírodného dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry, podporujúce komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch. Projektový zámer je schválený do 100% výšky celkových oprávnených výdavkov na opatrenie 5.2.5, pridelených na územie Žilinského kraja (mimo územia UMR). Obec je pripravená projekt podať v termínoch vyhlásených vo výzve; ak nebudú ďalšie prekážky, tak v roku 2025 by sme mohli začať s rekonštrukciou amfiteátra.

Miestne časti

Pripravené máme projekty aj so stavebným povolením na vodovod v miestnych častiach – osadách Šparengovia a Krištofikovia. Čakáme na výzvy Ministerstva životného prostredia SR ohľadne rozširovania vodovodov a kanalizácií; sú to finančne náročné investície, ktoré si obec samostatne nemôže dovoliť robiť, preto chceme využiť eurofondový finančný mechanizmus. V lokalite Krištofikovia aktívne spolupracujeme na tomto zámere s občianskym združením Krištofikovia.

Radi by sme ďalej rozšírili sieť verejného osvetlenia, a to z miestnej časti Podubenec smerom na Vyšné Kamence. Trasa by mala viesť popri plánovanom

cyklochodníku, ktorý bude kopírovať hlavnú cestu 583/II. Projekt cyklochodníka je z dielne Oblastnej organizácie cestovného ruchu Malá Fatra a čaká na príslušnú eurofondovú výzvu. Na niektorých úsekoch však bude potrebné ešte majetkovo-právne vyrovnanie. Budovanie týchto dvoch zámerov chceme spoločne zosúladiť.

Ružencové schody

Prostredníctvom OOCR Malá Fatra by sme radi zrekonštruovali okolie križa na Oblaze, ktoré poznačil zub času. Z cesty vedúcej na nový cintorín i na rozhľadňu by sa vybudovali Ružencové schody a zveľadilo okolie kamenného križa z roku 1923. Je to turistami, návštevníkmi, ale aj našimi obyvateľmi vyhľadávané miesto, preto si zaslúži patričnú obnovu.

Taktiež máme vo fáze stavebného povolenia pripravený na realizáciu projekt chodníka od hasičskej zbrojnice za Lidlom po sídlisko Križove mláky. Hlavná cesta tretej triedy do Struhárne je z roka na rok frekventovanejšia a popri nej je aj veľký pohyb chodcov. Žiadaný chodník pre peších by tak výrazne zvýšil bezpečnosť na tomto úseku.

Futbal

V oblasti športovej infraštruktúry sme podali projekt na Slovenský futbalový zväz v rámci programu „EURÁ z EURA“. Išlo by o vybudovanie umelého zavlažovacieho systému v celkovej sume 16 950,00 eur, na ktorom by mala obec spoluúčasť vo výške 6 950,00 eur. Za posledné obdobie sme zaznamenali značný progres v našom futbalovom klube, neustále sa zvyšuje členská základňa a skvalitňuje práca s mládežou i dospelými, čo sa odzrkadľuje aj vo výsledkoch. Funkčný zavlažovací systém je v dnešnej dobe už nevyhnutnosť.

Konsolidácia

Na ostatnom obecnom zastupiteľstve sme schválili rozpočet na rok 2025, ktorý sa nerodil ľahko. Určite ste, milí spoluobčania, zachytili informácie o konsolidácii verejných financií, ktorú navrhla Vláda SR a schválila Národná rada SR. Tieto fiškálne opatrenia sa významne dotknú aj rozpočtov samospráv a ich hospodárenia. Obojsmerný presun kompetencií na linke štát

a samospráva, ale aj klesajúci trend podielových daní, najvýznamnejšej príjmovej položky, ktorá prichádza zo štátu na obce a mestá, situáciu značne sťažuje.

Podujatia

Od 1. januára 2025 sme boli nútení pristúpiť k zmene v nakladaní s komunálnym odpadom. O tomto sa podrobnejšie dozviete na inom mieste novín. S Fondom na podporu umenia nám vypršala trojročná zmluva na podporu medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni a čakáme, aká odpoveď príde z FPU na našu žiadosť smerom k najbližšiemu ročníku. Navyše nás čakajú jubilejné Cyrilometodské dni, 100. výročie našich hasičov a mnoho ďalších udalostí a podujatí, na ktoré treba byť pripravení aj finančne. Preto očakávam náročný budúci rok, ale verím, že sa s uvedenými výzvami dobre popasujeme.

Vianočné trhy

Záverom si však nechám príjemnejšie veci. Blížia sa najkrajšie sviatky v roku, na ktoré sa tešíme všetci – bez rozdielu veku. Bolo to vidieť i cítiť už 5. decembra počas krásneho Adventného koncertu v našom kostole a následnom rozsvietení vianočného stromčeka so sv. Mikulášom. Vďaka spolupráci s farským úradom a ZŠ s MŠ A. F. Kollára sme boli svedkami iskrivej atmosféry detskej radosti. Verím, že podobne to bude aj počas Vianočných trhov, novinky a, dúfam, budúcej tradície, na ktoré vás pozývam v dňoch 20.–21. decembra. Obec ich pripravuje v spolupráci s Reštauráciou Italiana.

Nechajme, milí spoluobčania, starosti niekde v kúte a vychutnajme si nasledujúce dni v kruhu rodiny a priateľov, aby sme tak načerpali nové sily do nasledujúceho roku 2025. Všetkým vám, obyvateľom, podporovateľom, spolupracovníkom, zamestnancom obce, ako i poslancom obecného zastupiteľstva, z celého srdca ďakujem a teším sa na ďalšiu spoluprácu v roku 2025.

Jozef Dávidík

starosta obce

FOTO Marián Zajac

VIANOČNÉ TRHY V TERCHOVEJ

NA ŠKOLSKEJ ULICI V OKOLÍ REŠTAURÁCIE ITALIANA

OBČERSTVENIE
VIANOČNÝ PUNC
SLADKÉ MASKETY
ZABIJAČKA

V PRÍPADE PRIAZNIVÉHO POČASIA BUDÚ VIANOČNÉ TRHY POKRÁČAŤ AŽ DO 4.1.2025

Piatok 20.12.2024

14:00 – 22:00

16:00 – 19:30 Kultúrny program

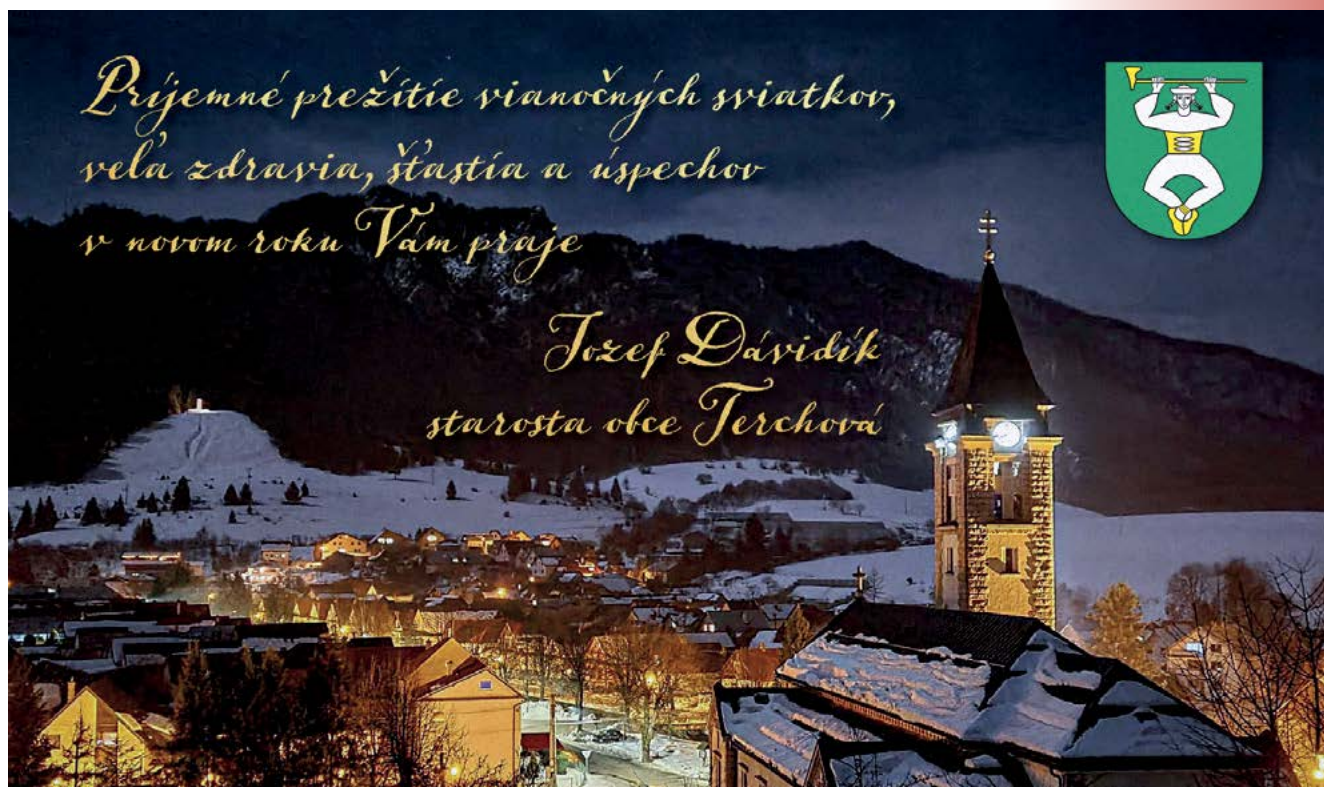
TM Dikošovci / DeFS Chotárík / Ťažká muzika / Heligonkári A. Ondrušovej /
19:00 – TOMBOLA a súťaž o polovicu prasata

Sobota 21.12.2024

10:00 – 22:00

14.00 – 19.30 Kultúrny program

Terchovské národné divadlo / Ema Trnková / Klaviristi z triedy Z. Patrnciakovej /
Speváci z triedy A. Dávidíkovej / heligonkári O. Hanuliaka / TM Holúbkovci /
Stella Martinusiková / Le STELLE z Terchovej a A. Ondrušová /
Hudobná skupina Fčilek Ništ a Alexandra Tepličanová
19:00 – TOMBOLA a súťaž o polovicu prasata
Zmena programu vyhradená

Nakladanie s komunálnym odpadom v roku 2025

V období niekoľkých posledných rokov sa pri nakladaní s komunálnym odpadom v obci pri množstvom zbere do veľkej miery zneužíval systém zberu. Vytvárali sa veľké, nekontrolované množstvá odpadu na verejne dostupných miestach Terchovej, ktoré obec bola povinná likvidovať. Od budúceho roka v Terchovej prechádzame v rodinných domoch a domácnostiach na nový systém odpadového hospodárstva.

Systém bude elektronicky kontrolovaný prostredníctvom snímania každej odvezenej nádoby, jej váhy, miesta odvozu a u podnikateľov aj počítaním vývozov. Zber komunálneho odpadu, od obyvateľov v rodinných domoch a domácnostiach prístupných pre zberný voz, bude v pravidelných týždňových intervaloch. Pre všetky domácnosti bude zabezpečený odvoz doposiaľ používanej jednej smetnej 110 litrovej kuka nádoby.

V prípade potreby pravidelného odvozu väčšieho množstva odpadu pre domácnosť je možné dokúpiť si odvoz ďalšej nádoby. V tejto časti obce je pre podnikateľov, ktorí sú oprávnení užívať alebo užívajú nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území obce na účel podnikania, zachovaný množstvový zber. V tých častiach obce, v ktorých nie je možný zber odpadu kuka vozom, je systém odvozu odpadov zabezpečený terénnym vozidlom podľa harmonogramu vývozu v dvojtyždňových intervaloch, prípadne je

zabezpečený odber komunálneho odpadu na dvore so stojiskom kontajnerov – podľa počtu osôb v domácnosti (jedna osoba 6 obcou označených plastových vriec/rok). V tejto časti obce je pre podnikateľov, ktorí sú oprávnení užívať alebo užívajú nehnuteľnosť na účel podnikania, zavedený paušálny odvoz 52 obcou označených plastových vriec/rok.

V prípade potreby pravidelného odvozu väčšieho množstva odpadu pre domácnosť aj podnikateľov je možné dokúpiť potrebný počet obcou označených plastových vriec. Poplatky za rekreačné objekty a neobývané rodinné domy sa stanovili paušálne na 12, respektíve 7 obcou označených plastových vriec. Zber a triedenie separovaných odpadov ostáva nezmenené, ako doposiaľ, na stojiskách kontajnerov rozložených po obci, respektíve pravidelným zberom z domácností v mesačnom intervale.

Zmena systému si vyžiadala prijatie VZN č. 4/2024 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi, a VZN č. 5/2024 o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, v ktorom sa stanovuje paušálny poplatok pre domácnosti na osobu a deň. Takto sa nám podarí eliminovať nepoctivých občanov v spoločnom úsilí za čistú obec.

-Ocú-

Nové lavičky pri lipkách

Dňa 19. októbra 2024 sme sa takmer do roka a dňa stretli pri mladých lipkách zasadených včelármi pod rozhľadňou Terchovské srdce na Oblaze. Lipky sme oslobodili od buriny a dosadili zostávajúce tri stromčeky. Všetky ostatné sadenice prežili, nevyschla ani jedna. Osadili sme aj dve nové lavičky, ktoré budú slúžiť tiež širokej verejnosti, ak si ľudia budú chcieť vychutnať výhľad na okolitú prírodu a naše rastúce stromy.

Dobrovoľníckej akcie sa zúčastnili okrem predsedu Základnej organizácie Slovenského zväzu včelárov Žilina Jána Šuteka aj štyria Terchovcovia (Maroš Struhárňanský, Gustáv Švec, Michal Švec, Štefan Ďurko) a dvaja Gbeľanci (Ľuboš Bielík a Richard Novák, tajomník ZO SZV Žilina). V tíme bola i jedna členka včelárskeho krúžku – Nela Martinusíková zo 6. B triedy, ktorej sme pri záverečnom pohostení v Temnici odovzdali hodnotnú knihu.

Štefan Ďurko

vedúci včelárskeho krúžku

FOTO Richard Novák

Obecná knižnica v roku 2024

Obecná knižnica v Terchovej ponúkla aj v roku 2024 služby tak miestnym, ako i cezpoľným čitateľom, ktorí mali záujem o naše staršie alebo aj nové tituly. Otváracie hodiny sú v pondelok, utorok a piatok v popoludňajších hodinách: od 13.00 do 17.00 h.

Pre skupiny čitateľov zo ZŠ s MŠ A. F. Kollára, ale i iných záujemcov je knižnica po dohovore sprístupnená aj v dopoludňajších hodinách: od 10.00 do 12.00 h. Vo svojom fonde má knižnica 10 850 zväzkov kníh rôzneho žánru pre deti, mládež i dospelých. Hoci detských čitateľov je počtom viac ako dospelých, oveľa väčšie množstvo vypožičaných kníh tvoria výpožičky beletrie pre dospelých. Napriek tomu, že knižnica pravidelne dokupuje krásne tituly pre deti, tieto nemajú veľký záujem o čítanie. Verím, že deti, mládež i dospelí si nájdu cestu k pravidelnému čítaniu a využijú služby našej knižnice.

Alena Cingelová

FOTO Zuzana Rogoňová, Rudolf Patrnčíak

Knihovníčka Alena Cingelová

OBEČNÝ ÚRAD INFORMUJE

Deti, vďační čitatelia

A veru Kvočkovia, poniže Kvočkoviec...

Najstaršie zachované písomné zmienky o terchovskej muzike pochádzajú z deväťdesiatych rokov 19. storočia. Dostupné zdroje uvádzajú, že prvé zoskupenie hudobníkov bolo z osady Kvočkovia. Išlo o Kvočkovskú muziku, takzvanú „terchovskú trojku“, ktorá sprvu hrala v zložení Michal Fergel (predník), Michal Rechtorík (kontráš) a Ján Struhárňanský (basiar).

Keďže to boli chýrni muzikanti, dobre ich poznali nielen v Jánošíkovom kraji, ale i v širšom okolí. Postupom času sa zásluhou mnohých hudobníckych rodov terchovská muzika rozšírila do susedných dedín (Lutiše, Belá, Lysica, Stráža, Krasňany, Varín, Teplička nad Váhom...), bližších aj vzdialenejších regiónov Slovenska. Obísť nemožno v tejto súvislosti ani Brno – druhé najväčšie mesto Českej republiky. Ako kuriozitu spomenieme medzivojnové účinkovanie terchovských hudcov v ďalekej Argentíne.

Elektronická databáza **Terchovská muzika – piesne a interpreti z kraja Jánošíka**, ktorá existuje vďaka úsiliu zameranému Vladimíra Moravčíka, eviduje okrem hudobných rodov Balátovcov, Rybárovcov, Mihovcov, Meškovcov, Muchovcov, Hanuliakovcov, Lacekovcov a Vallovcov aj **Kvočkovcov** (konkrétne ide o päť nahrávok z roku 1980).

Zakotvili v Turci

Od 50. rokov minulého storočia prichádzali do Martina a okolitých turčianskych dedín desiatky rodákov z Terchovej. Mladší chlapi si tu našli živobytie (prevažne v strojárskom a drevospracujúcom priemysle), založili rodiny a zapustili pevné korene. Medzi novousadlíkmi nechýbali ani príslušníci známych muzikantských rodov, ktorí aj v zmenených existenčných podmienkach pokračovali v rozvíjaní ľudovej kultúry svojho rodného Jánošíkovho kraja. Boli medzi nimi aj Struhárňanskovci a Rechtoríkovci z osady Kvočkovia.

Práve aktívni kvočkovskí muzikanti zohrali nezastupiteľnú rolu pri vzniku **Folklórneho súboru Kriváň z Turian** (1986). Samozrejme, prvou zrealizovanou choreografiou bol terchovský tanec. Terchovská muzika uvedeného súboru hrala v zložení: **Martin Struhárňanský** (predník), **Viktor Struhárňanský** (basička), **Alena Rusnáková**, rodená **Struhárňanská** (kontra), **Gustáv Rybár** (harmonika).

„Celý môj život je ovplyvnený a spätý s terchovskou muzikou“ – spomína Alena Rusnáková a pokračuje: „Vďačím za to môjmu otcovi Martinovi Struhárňanskému, ktorý bol jedným z členov Kvočkovskej muziky. Narodila som sa v Turanoch nad Váhom, kam sa za prácou presťahovali rodičia, ktorí ma každý víkend brávali do Terchovej. Do Turian sa presťahoval aj otcov synovec Viktor Struhárňanský. Cez víkendy pravidelne chodili za svojimi rodinami do Terchovej a v rodnej osade Kvočkovia mali vlastnú muziku, ktorú tvorili Martin Struhárňanský, Adam Struhárňanský, Viktor

Kvočkovskí muzikanti hrávali aj na pohreboch. Zľava: Martin Struhárňanský, Adam Struhárňanský, Ján Poliaček, bratia Ján a Štefan Struhárňanský (60. roky minulého storočia)

Struhárňanský a Jozef Struhárňanský – „strýčko s červeným lícom“. Ako Kvočkovská muzika (doplnená o hráča na kontrahu Michala Marunu a niekedy tiež o harmonikára Jána Struhárňanského) pravidelne účinkovala i na Jánošíkových dňoch... Zo mňa sa časom stala „prvá kontráška v Terchovej“. Otec mi však dlho nechcel ukázať, ako sa hrá kontra. „Kto to kedy videl, aby žena kontrovala“ – zvykol vravievať... Nakoniec som ho ale úspešne prehovorila, a tak mi dal do rúk varechu a na jej drevenej rúčke som sa musela najprv naučiť dvíhať prsty... Keď folklórny súbor Kriváň obnovil v roku 2010 svoju činnosť, začali sa stretávať bývalé tanečníčky a speváčky. Znovu sme tak potrebovali muziku. Mám syna Michala a dcéru Radku, ktorých som spolu s otcom viedla hudobnou cestou. Zásluhou môjho otca a génov sa terchovská muzika stala ich srdcovou záležitosťou. Michal Rusnák hrá na husle ako primáš, Radka Oswald Rusnáková je cimbalistka... Naša rodinná muzika má aj pokračovateľov – a to môjho vnuka Michala Rusnáka, ktorý má už vo svojich ôsmich rokoch krásny hlas, spieva terchovské pesničky a chodí do LUS na husle.“ (Alena Rusnáková, 2023)

Folklórny súbor Kriváň z Turian dodnes venuje v rámci svojho bohatého repertoáru osobitnú pozornosť spevu, hudbe a tancu z Terchovej. Dôkazom toho je skutočnosť, že s kolektívom popri cimbalovej ľudovej hudbe Michala Rusnáka aktívne spolupracuje aj **Terchovská muzička Kriváň** (Michal Rusnák, Jozef Papaj, Ladislav Rybár, Martin Hanuliak, často s nimi hrajú aj Michal Hanuliak a Jaroslav Brezina).

Obrazy starého sveta

Medzinárodne najoceňovanejšiemu slovenskému režisérovi **Dušanovi Hanákovi** priniesol najprenikavejší úspech celovečerný filmový dokument **Obrazy starého sveta** (1972) – jedinečná poetická reflexia nemilosrdného zanikania archaického spôsobu dedinského štýlu života a tradičných hodnôt. Hlavnými aktérmi jednotlivých mikropříbehov sú ľudia prežívajúci jeseň svojej pozemskej púte. Empatický

režisér s hlbokou pokorou necháva rozprávať starcov a starenky z horských osád o ich životných skúsenostiach, zážitkoch a zmysle ľudskej existencie, pričom citlivo preniká do najhlbších zákutí človečenskej duše. Vnútorne bohatstvo a mravná čistota týchto autenticky prostých ľudských bytostí je niekedy v ostrom kontraste s hendikepom, ktorému statočne čelia.

Bezprostredne po dokončení putovali čiernobiele Obrazy starého sveta na 15 rokov do trezoru ako zakázaný film... Vysoké umelecké kvality diela potvrdzuje tridsať ocenení (!) získaných na rôznych festivaloch doma i v zahraničí. Asociácia filmových kritikov v Los Angeles mu udelila Cenu za najlepší dokumentárny titul roka 1990. Vzápätí bola snímka nominovaná na Oscara v kategórii Dokumentárny film 1991. Podľa ankety umeleckých kritikov z roku 2000 (zdroj Bediverecs) bol opus vyhlásený za najlepší slovenský film všetkých čias!

Dve mimoriadne sugestívne dejové línie Obrazov starého sveta nakrútil Dušan Hanák v Terchovej. Protagonistom prvej bol svojrázny ľudový rozprávač a „dedinský filozof“ **Alojz Kováč-Bubák** z Kýčierky. No

a legendárna **Kvočkovská muzika** v zložení **Adam Struhárňanský, Jozef Struhárňanský a Ján Poliaček** účinkovala v inom emotívnom filmovom mikropříbehu.

Hlboko v pamäti mám vrytú sekvenciu z Hanákovho filmu vyjadrujúcu to, čo som od útleho detstva pociťoval k týmto starým hudcom – archaický interpretačný štýl Kvočkovskej muziky, spolupatričnosť a neopakovateľný zemitý humor, v ktorom bola živelné sprítomnená viac-generačná skúsenosť a pamäť terchovského prostredia. Išlo o pôsobivý „obraz starého sveta“, v ktorom nebeská muzika asistovala pri všetkom, čo prirodzene žilo, dýchalo, snívalo, ale i odchádzalo, smútilo a zomieralo.

Peter Cabadaj

FOTOARCHÍV Alena Rusnáková

Poznámka: Autor svoj text venoval pamiatke kvočkovského muzikanta Jozefa Struhárňanského pri príležitosti októbrového 125. výročia jeho narodenia.

Posledná zostava legendárnej Kvočkovskej muziky.
Zľava: Michal Maruna, Adam Struhárňanský,
Martin Struhárňanský, Viktor Struhárňanský +
spevák Viktor Struhárňanský 2 (1988)

Terchovská muzika FS Kriváň z Turian. Zľava: Alena Struhárňanská – dnes
Rusnáková, Martin Struhárňanský, Gustáv Rybár, Viktor Struhárňanský (1986)

Pod Rozsutcom bývam...

Vo vydání prvého čísla obecných novín v tomto roku sme v rubrike Kaplnky a kríže v Terchovskej krajine uverejnili článok o drevenom kríži v osade Podrozsutec. Pri zostavovaní príspevku sme sa veľa rozprávali s **Dušanom Mrmusom**, **Františkom Muchom** a **Máriou Jarjabkovou**. Okrem faktov a okolností súvisiacich s krížom vyšli na svetlo sveta ďalšie hodnotné myšlienky a spomienky vyššie menovaných – a tiež **Anny Lutišanovej**, rodáčky z osady, ktorá býva v obci Okoč na Žitnom ostrove. Spomínaným pánom a dádam ďakujeme za ochotnú spoluprácu a pre čitateľov prinášame v tomto čísle reminiscencie na život v osade Podrozsutec od prvých dvoch menovaných. Prajeme pekné čítanie a spomínanie.

Posvätná otcovizeň

(DUŠAN MRMUS)

Medzi krásy Slovenska patrí jedna z častí, ktorá mi prirástla k srdcu. Je to pohorie Malá Fatra, s majestátnym a dominujúcim skalným Veľkým Rozsutcom a jeho menším susedom, tiež skalným Malým Rozsutcom, pod ktorým sa na jeho severozápadnom úbočí, v nadmorskej výške 780 m. n. m., nachádza osada Podrozsutec. Aj ďalším skalným bralám stráziacim osadu dali ľudia svoje pomenovania.

No prišlo obdobie, keď ľudia z osady učupej pod bralami, ktoré si obyvatelia pomenovali po svojom, odchádzali do doliny za prácou. Aj deti sa v školách vyučili a ostali pracovať v mestách. A tak zrazu stíchla osada od dŕavoty a pretrhol sa veselý život. Zostali len rodičia a starci. Rodinné drevenice zostávali prázdne, tak ako miesta na cintoríne...

Ale časom akoby sa zmenila doba. Začala byť zhánka po chalupách pod horami ležiacich na pustých stráňach, kde niet pomaly cesty. Všetko začalo byť naopak ako predchádzajúce roky. Osadníci sa sťahovali do dolín a miest, kde kupovali byty, domy a mali prácu. A ľudia z miest zas od nich odkupovali drevenice, ktoré začali žiť akýmsi druhým životom. Dnes sa každý narodí v nejakom okresnom meste v nemocnici. Všetci, či už tak, alebo onak, budú mešťania...

Pamätám sa na začiatok, keď som kúpil drevenicu. V roku 1969 ešte osada žila čulým ruchom. Na pasienkoch, kde sa pásavali kravy, ovce, boli trsy čučoriedok, v mlaďinách bolo dostatok húb, takže človek pri návrate do

Dušan Mrmus

chalupy neprišiel s prázdnyimi rukami. Spomínam si na rozprávanie 90-ročného Jakuba Miča, ako s úctou hovoril o otcovizni. Tá bola posvätná, nedotknuteľná, bol to prístrešok nad hlavou, chalupa, maštaľ, stodola, pivnica a kus obrobeňého poľa, kúsok políčka, lúky, pasienku, hory... Ročné obdobie určovalo zákonitosť a zmysel života. Na jar sa sadilo, sialo, v lete kosilo a sušilo seno na zimu pre statok, jeseň bola obdobím zbierania úrody, zima zas akýmsi odpočinkom. No bola dlhá, plná snehu, tuhých mrazov, a tak umožňovala porobiť a popravovať kosa, hrable, pluhy, brány a vozy. Ženy spriadali vlnu a pošívali i vyšívali. Ľudia boli spolu, tak mali čas na radosť, veselosť a spomienky.

Človek tu od počiatku žil ťažko, ale spokojný s vlastnými starosťami, odkázaný na seba, svoj rozum a ruky. Ale aj na pochopenie a pomoc suseda v prípade núdze, nedostatku alebo pohromy. Bolo by zaujímavé zistenie, prečo práve tu, na tomto mieste, si človek povedal: „tu budem žiť, postavím si chalupu, budem mať rodinu a potom v pote tváre ju budem živiť a dorábať živobytie.“ Iste to bol zdravý, silný a cieľavedomý jedinec, odhodlaný dokázať to. Nevieme, kedy sa to presne stalo. Zostávajú však nemí svedkovia ľudskej činnosti a existencie človeka. Aj som pátral po vzniku osady... Jedna z prvých písomných zmienok o pôsobení v oblasti pod Malým Rozsutcom je o Adamovi Mičovi z roku 1847. Keď do matriky 13. októbra 1897 zapísali jeho dcéru Pavlínu, tak bolo poznačené, že mal 50 rokov.

Spomienky na detskú kolísku a moje kolísačky života

(FRANTIŠEK MUCHA)

„Francko, odkel ideš? Bol som Podrasucom, de som sa narodel v roku 1947, a bol som sa pozreť na vyfrmačený život, odkel pochádzali moji predkovia.“

Takto nejako sa kedysi komunikovalo medzi vršani a vrecarmi. Starí Terchovci sa medzi sebou

Jednorôčný František Mucha s mamou Ludmilou (1948)

prezývali vršani, tí žili na kopaniciach, a vrecári, ktorí žili v ústredí Terchovej. Prečo to tak bolo, doteraz neviem. Pri stretnutiach v domácnosti a návšteve u susedov sa zdravilo slovnou skratkou pochválen, alebo pochválen Pán Ježiš Kristus. Na poliach to bolo pokrikom zďaleka „pomoš Pánboch“ alebo „Pánboch pomáhaj“. Detské pozdravy neexistovali, boli to len nejaké pokriky po menách. Pozdravy ako ahoj alebo čau sme ako deti objavili až na začiatku 60. rokov minulého storočia v priestoroch základnej školy v Terchovej. Bolo to pravdepodobne podľa starého anglického zvolania ahoj.

Moji predkovia, ktorí boli pomerne chudobní, mali dve hospodárstva – Podrozsutcom a v osade Dávidkovci na Bielom Potoku v podobe malej drevenice s pôdorysom 8 krát 6 metrov. Pri drevenici bola hospodárska časť, čiže humno a chliev pre dobytok. Jeho súčasťou boli chlievce, kuríny pre ostatné domáce zvieratá a hydinu. Elektrifikácia v Terchovej bola zrealizovaná v priebehu druhej svetovej vojny, a to boli prvé kroky k modernejšiemu poznávaniu života. Elektrické osvetlenie bolo len v izbe, kde sa tvorilo jadro života rodiny. Ostatné priestory ako pitvor, komora, humno, maštal boli bez elektrického osvetlenia. Do týchto priestorov sa chodilo s lampášom na petrolej, keď nebolo petroleja, tak so sviečkou. V rohu izby bol vymurovaný veľký šporhel s pecou, pričom na peci sa aj spávalo a oddychovalo. Na buntramoch alebo tragároch drevenej povaly bola zavesená kolíska, v ktorej som ako malé dieťa spával a z ktorej sa mi podarilo aj vypadnúť na holú zem. Moji rodičia potom mali veľké obavy, že či nebudem mať povalané. Doteraz neviem, čo toto slovo znamenalo...

Od útleho detstva sme sa v teplejšom ročnom období motali a sledovali pri práci svojich rodičov a starých rodičov; väčšinou bosí. Pri prácach na poli boli potrebné aj ťažné zvieratá – kone. A my, čo sme nemali koňa, sme na ťažné práce využívali kravy. S kravičkami to muselo byť veľmi opatrné. Nesmeli ťahať voz do kopca, aby nestratili mlieko. V zimnom období sa na polia rozvážal hnoj na saniach; po snehu sa dobre zväžalo aj drevo z okolitého horského prostredia, lebo odrúbaný strom zbehol šmykom sám z hory až k domu. Bežný zimný život prebiehal v teplej veľkej izbe, kde sa robili rôzne remeselné práce – vystieranie starých nazbieraných železných hrdzavých klinec, výroba a oprava drevených šaflíkov, putní, dbeniek a rôzneho poľnohospodárskeho náčinia.

Možno raz do roka sa na kopaniciach objavil fotograf alebo handrár; volali sme ich handári a ponúkali rôznu textilnú galantériu a ozdoby na kroje. Pamätám si, že na stene boli zavesené pondusové hodiny, ktoré v noci pekne odbíjali, koľko je hodín. Tiež bolo obdobie, keď sme mali na stene len obyčajné hodiny na strunu, ktorú bolo treba natiahnuť. Keď otec občas zabudol natiahnuť tie hodiny

a zastali niekedy v noci, ráno sme nevedeli, o ktorej treba ísť do školy. Našou detskou povinnosťou bolo zistiť si to sami. A tak sme v zimných fujakoch, daždi a blate chodili k susedom zistiť koľko je hodín, čo sa nám moc nechcelo. Nemali sme vodovod, preto každé ráno sme sa umývali v lavóre s trochou teplej vody, pričom náš otec sa umýval aj v zimnom období pod žliabkom potoka do pol pásu holý. Potok tiekol hneď vedľa nášho domu. Niekedy sme to skúšali aj my, za čo sme boli pochválení. V detstve, do skončenia základnej deväťročnej školy, sme na jar po zimnom období až do jesene pásavali kravy a strážili hydinu, aby neprišla líška, ktorá mala v blízkej horskej roklíne svoje hladné mláďatá. Pri pasení kráv sme spievali a učili sa naše obľúbené ľudové piesne, ktoré po návrate domov naši rodičia vyhodnocovali, opravovali a poučovali, ako je to správne.

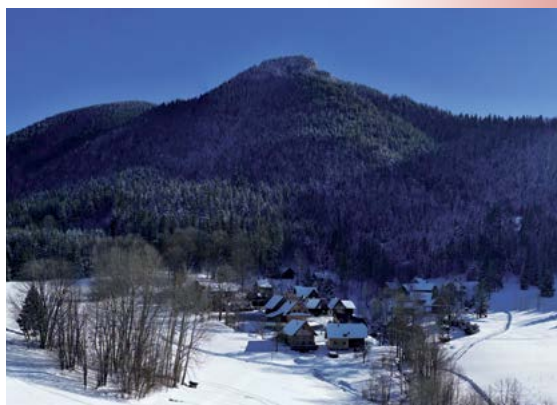
Mladosť našich rodičov v ich spomienkach bola veľmi jednoduchá, skromná, ale tiež veselá. Pri nekonečných životných udalostiach ako svadby, krstiny bolo vždy veselo, hrala sláčiková muzika, v ktorej bola prítomná niekedy aj heligónka alebo pijanofka. Naši predkovia mali výnimočný vrelý vzťah k ľudovému kroju. Najmä ženské ruky dokázali vytvoriť hotové umelecké diela, v ktorých sa chodilo do kostola alebo na spoločenské podujatia a sviatky. V letnom období sa pestovalo konope,

Trojročný Ferko Mucha

ktoré sa po dozretí a skosení močilo v močidliskách. Tie sa potom šponovali na bielisku, oblievali vodou a sušili na slnku. V zimnom období boli v izbe rozložené veľké drevené krosná, na ktorých sa tkalo plátno alebo koberce. Príchodom modernej doby a industrializácie života sa tradičné zvyklosti postupne vytrácali zo života – až zanikli. Dnes, v dobe dostatkov, sa človek pokúša a hľadá spôsoby obnovy týchto tradičných prvkov života. Som presvedčený, že nastávajúce mladé generácie nezabudnú, zachovajú tento poklad života a stanú sa ochrancami ľudskej múdrosti, ktorú nám tu zanechali naši predkovia pod krásnym a majestátnym Veľkým a Malým Rozsutcom.

Spracoval Marián Zajac
FOTO František Mucha

Osada Podrozsutec

Za spisovateľom Antonom Hykischom

Rodák z Banskej Štiavnice (23. 2. 1932), prozaik, spisovateľ pre deti a mládež, autor sci-fi, detektívnej a vecnej literatúry, rozhlasový dramatik, publicista a diplomat Anton Hykisch patril k výrazným osobnostiam modernej slovenskej kultúry a umenia. Vyštudovaný ekonóm bol okrem plejády mnohých iných literárnych diel aj autorom úspešného historického románu *Milujte kráľovnú* (1984, 1988), v ktorom má svoje dôstojné miesto terchovský rodák, poradca cisárovnej Márie Terézie pre uhorské záležitosti, riaditeľ c. k. Dvorskej knižnice vo Viedni, riaditeľ všetkých gymnázií v ríši, „slovenský Sokrates“ Adam František Kollár.

Spisovateľ Anton Hykisch zomrel v požehnanom veku 92 rokov 17. júla 2024 v Bratislave.

Stanislav Bajaník vo večnosti

Vo veku 72 rokov zomrel dlhoročný činovník Matice slovenskej, kulturológ, literát, publicista, autor rozhlasových relácií, scenárista dokumentárnych filmov a redaktor Stanislav Bajaník (15. 10. 1952 – 9. 11. 2024). Zosnulý žil v Dunajskej Lužnej, kde v povojnovom období zakotvili aj desiatky terchovských rodín.

Stano Bajaník mal v kraji Jánošíka niekoľko kamarátov a v pamätnom roku 1990 sa ako moderátor vedeckej konferencie historikov podieľal na realizácii programovej časti prvých Cyrilometodských dní v Terchovej.

Češť jeho pamiatke!

-pc-

Za Josefom Kučerom

Dňa 18. júna 2024 zomrel vo veku 91 rokov veľký priateľ Terchovej Ing. Josef Kučera z Vlčnova. Spoznal som ho prostredníctvom predsedu vtedajšieho Miestneho národného výboru v Terchovej (MNV) Stanislava Hanuliaka. Ten ešte ako predseda Jednotného roľníckeho družstva (JRD) Rozsutec spolupracoval s Joškom Kučerom pri obstarávaní traktorov a iných poľnohospodárskych strojov zo Strojno-traktorovej stanice (STS) Uherský Brod, ktorej bol riaditeľom.

Josef Kučera patril k stálym návštevníkom našich Jánošíkových dní – ako člen delegácie obce Vlčnov z moravského Slovácka, kde mal trvalé bydlisko. Neskôr, za predsedovania Stanka Hanuliaka a po roku 1989 terchovských starostov (vrátane mňa), boli absolvované recipročné návštevy vo Vlčnove na Jízde králů, ktorá je zapísaná v zozname UNESCO. Vtedy som sa s Joškom Kučerom ozajstne skamarátil.

Josef Kučera s manželkou

Češť jeho pamiatke!

Viktor Vallo, bývalý starosta obce Terchová
FOTOARCHÍV rodiny Kučerovej

Zomrela Nad'a Urbášková

V mene obce Terchová, ako aj v svojom mene chcem vyjadriť rodine zosnulej pani Nadi Urbáškovej i Televízii Noe úprimnú spoluúčasť na smútku, ktorý spoločne prežívame. Zároveň vyjadrujem vďaku za spoluprácu a dovoľím si povedať aj priateľstvo, ktoré nás dlhé roky s pani Urbáškovou spájalo pri príprave a realizácii mnohých televíznych programov – najmä z Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchovej. Jej prístup, ľudskosť, profesionalitu a tiež humor si budeme dlho pamätať. Veríme, že za všetko dobré, čo na tomto svete na chválu a slávu Božiu urobila, ju dobrotivý a milosrdný Pán odmení Nebeským kráľovstvom.

Jozef Dávidík
starosta obce Terchová

Vážení pane starosto,
srdečne Vám ďakujem za milá a uprímna slova. Vážime si dlhoročnú spoluprácu, ktorou Naděnka bola často motorem. Věřím, že nám bude pomáhať i naďalej...
Přeji požehnaný podzimní čas.

S úctou

o. Leoš Ryška
riaditeľ TV Noe

Poznámka: Nad'a Urbášková (15. 1. 1938 – 29. 10. 2024) bola uznávanou českou televíznou dramaturgickou, scenáristkou a režisérkou. Do Terchovej dlhodobo chodila ako pracovníčka TV Noe.

S hlbokým zármutkom oznamujeme všetkým príbuzným, priateľom a známym, že nás vo veku 87 rokov, dňa 23. apríla 2024 navždy opustila naša milovaná mama, krstná, stará mama, prababka, sestra, sesternica, svokra, švagriná

PhDr. Oľga Slivková, rod. Čarnogurská

Zádušná sv. omša za zosnulú sa bude konať
v piatok, 26. apríla 2024 o 16:00 hod. v rím.kat. kostole
Sedembolestnej Panny Márie v rodnej obci, v Bratislave-Vajnorochoch.

Posledná rozlúčka s nebohou, sv. omša a pohrebný akt bude
v stredu, 1. mája 2024 o 13:00 hod.
v obci Malá Franková na Zamaguri,
v rodičovskom dome
(Malá Franková č.d. 10 ; okres Kežmarok)
v miestnom rím.kat. kostole sv. Jozefa
a na cintoríne v Malej Frankovej.

Smútiaca rodina

„Lebo ty si mi pomáhal
a pod ochranou
tvojich krídel budem plesať.
Moja duša sa vinie k tebe,
ujímaj sa ma svojou pravícou“
(Žalm 63)

Oľga Slivková bola manželkou významného filmového režiséra, scenáristu, etnografa, folkloristu a univerzitného profesora Martina Slivku – čestného občana Terchovej

Rozvoj Cyrilo-metodskej cesty

Ako iste mnohí viete, obec Terchová je od roku 2019 aktívnym členom združenia Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda, ktoré sídli v Zlíne. Združenie vzniklo v roku 2013 a od tej doby zaznamenalo významný rozvoj, ktorý najlepšie ilustruje členstvo viac ako tridsiatich subjektov miestnej a regionálnej samosprávy, akademických ustanovizní, centrál cestovného ruchu, múzeí, spolkov a ďalších organizácií z 9 krajín (Česko, Slovensko, Maďarsko, Bulharsko, Grécko, Severné Macedónsko, Slovinsko, Chorvátsko a Taliansko).

Na poslednom valnom zhromaždení, ktoré sa konalo 6. novembra 2024 v Zlíne, odzneli z úst predsedu EKSCSM a vicehejtmana Zlínskeho kraja **Lubomíra Trauba** aj slová potvrdzujúce významný prínos združenia k zachovaniu, zveľaďovaniu a šíreniu odkazu svätých Cyrila a Metoda – spolupatrónov Európy.

„Dnes združenie spolupracuje s desiatkami členov zo strednej, juhovýchodnej a juhozápadnej Európy, svojimi aktivitami podporuje živý cyrilo-metodský odkaz a hodnoty založené na rešpektovaní ľudí rôznych kultúr a vierovyznaní. Tieto zjednocujúce ideje je nutné medzi ľuďmi pripomínať a šíriť ich. Rok 2021 bol pre združenie prelomový. Cyrilo-metodská cesta získala certifikát Kultúrna cesta Rady Európy. Zaradila sa tak do spoločnosti 48 certifikovaných ciest európskeho významu. Toto jedinečné uznanie má význam porovnateľný so zápisom do UNESCO. Cesta má potenciál vo viac ako 20 krajinách Európy a ponúka jedinečnú príležitosť prepojiť slovanské krajiny s ďalšími štátmi, ktoré nesú stopy cyrilo-metodskej misie, a vytvárať tak spoločnú ponuku udržateľného kultúrneho cestovného ruchu. Od roku 2018 združenie značí trasy v teréne, ktoré prepojujú najvýznamnejšie miesta duchovného a kultúrneho odkazu vierozvestov. V Česku a na Slovensku sa už podarilo vyznačiť 1500 z celkových 5000 kilometrov. Rokujeme o značení pozdĺž existujúcich trás vedúcich až do Ríma, ďalej tiež popri starobylej Via Egnatia, smerom na Balkán, až po mesto Solún. Cestu rozvíjame aj ako sieť jednotlivých pamiatok, ktoré nemusia byť nevyhnutne prepojené značenými trasami. Zintenzívnili sme medzinárodné kontakty s jednotlivými partnermi i celými partnerskými sieťami. Ako príklad uvediem spoločné aktivity s partnermi v Aquilei a Ríme, nové príležitosti pre spoluprácu s Via Francigena a Via Romea Strata, alebo so Svätouľfskou cestou.“

Pred piatimi rokmi nás opustil Viliam Ján Gruska

Ak by dnes čítal Viliam Ján Gruska o rozvoji cyrilo-metodskej myšlienky v rámci medzinárodnej spolupráce v združení, ktorého aktívnym členom je aj obec Terchová, iste by ho to potešilo. Pri zrode Cyrilometodských dní v Terchovej prispel majster

Gruska významným spôsobom k budúcemu smerovaniu podujatia, keď svojou dramaturgickou víziou inšpiroval zakladateľov CMD tím, aby ich formovali ako „podujatie novej generácie“. Veľmi mu pritom záležalo, aby úsilie organizátorov a výstupy programov oslovili súčasného človeka svojim obsahom, kvalitou a nadčasovosťou.

Keď Viliam Ján Gruska 23. septembra 2019 vo veku 83 rokov zomrel, jeho priateľ a blízky spolupracovník **Rudolf Patrňčiak** napísal: „Odišiel do večnosti pútnik národa. Vyrovnaný a vyvážený poznaním, ktoré niesol na ramenách z oboch strán. Dumajúc o Božích zákonoch, prírodných javoch a ľudských vlastnostiach. Uznávajúc ľudí, ktorí boli svetlom pre ľudstvo, národ, a ktorí ukazovali cestu záchrany a možnosti ako prísť do cieľa, alebo sa aspoň k nemu priblížiť. Večne nespokojný, hľadajúci a zároveň tešiacy sa z ľudskej jednoduchosti. V piatok 20. septembra 2019, idúc cestou okolo Východnej, Važca a Štrby, som mu volal. Dohodli sme sa, že v pondelok mi pošle zredigovaný príspevok, ktorý predniesol na 30. ročníku Cyrilometodských dní v Terchovej. V pondelok sa naozaj ozval, ale z iného sveta. Prišla správa, že nás navždy opustil, a aby sme ho nečakali niekde pri vlaku či autobusovej stanici... Zbohom, Vilo Gruska.“

Marián Zajac
FOTO Milan Kosec

Viliam Gruska s Idou Rapaičovou v Terchovskej galérii umenia.

Podujatie bolo zároveň derniérou výstavy Pala Čepčeka

Posolstvá našich silných tradícií

Málokterá obec na svete sa môže pochváliť tým, že sa v jej rámci zveľadujú a rozvíjajú hneď tri silné tradície s univerzálnym humanistickým posolstvom – svätomartinská, cyrilo-metodská a jánošíkovská. A práve posolstvami uvedených tradícií sa niesol program v Terchovskej galérii umenia, ktorý bol súčasťou tohtoročných Osláv svätého Martina. Tie sa okrem TGU konali aj v Centre sociálnych služieb a Kostole sv. Cyrila a Metoda – Diecéznej svätyni, ktorá si v tomto roku pripomína 75. výročie konsekrácie.

-red-
FOTO František Mucha

Uvádzali sme kalendár na rok 2025.
Sprava: Juraj Ondruš, Peter Cabadaj

Hudobno-spevácke zoskupenie LE STELLE z Terchovej

Páter Martin Štefanec v spoločnosti spevokolu Chórus II

Svätú omšu za účastníkov 12. pamätného výstupu na Veľký Rozsutec na počesť osobnosti sv. Jána Pavla II. celebroval vdp. farár Martin Štefanec – za prítomnosti kaplána Horskej záchrannej služby na Slovensku vdp. Jána Dubeckého

12. pamätný výstup na Veľký Rozsutec

Dňa 28. septembra 2024 sa uskutočnil už 12. pamätný výstup na Veľký Rozsutec na počesť osobnosti sv. Jána Pavla II., ktorý zorganizovali Krajská knižnica v Žiline v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, Horská záchranná služba Malá Fatra, Obec Terchová, krajská organizácia cestovného ruchu Žilinský turistický kraj, Klub slovenských turistov Žilina, Ksiaznica Beskidzka v Bielsku-Bialej a Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje, z. s. p. o., Zlín.

Ráno v ten deň sa o 7.15 h v Kostole svätých Cyrila a Metoda v Terchovej konala sv. omša, ktorú celebroval pán farár Martin Štefanec za účasti kaplána Horskej záchrannej služby na Slovensku Jána Dubeckého.

Hneď po omši si účastníci výstupu uctili relikvie sv. Jána Pavla II., ktoré sa nachádzajú v kostole. Vzápätí sa turisti presunuli do Štefanovej, kde Horská záchranná služba účastníkom ponúkla rannú kávu. Telesne i duchovne posilnení účastníci o 9.00 h vyrazili na výstup. Keďže počasie bolo priaznivé, o 12.00 h sme už stáli pri kríži na vrchole, pričom nemohla chýbať ani spoločná fotografia.

Zostup z Rozsutca bol síce náročný, keďže turistické chodníky boli podmočené, ale v duši nás hrial dobrý pocit, že sme opäť zdolali jeden z najkrajších končiarov Slovenska. Zároveň sme si pripomenuli a uctili veľkú osobnosť, ktorá na našej zemi zanechala nezmazateľné stopy.

Nasleduje príhovor Mgr. Kataríny Šušoliakovej, riaditeľky Krajskej knižnice v Žiline, ktorý predniesla po svätej omši.

Vážení prítomní, vážení milovníci hôr!

Po dvanásty krát sa stretávame tu v tomto chráme, aby sme si uctili pamiatku pápeža svätého Jána Pavla II. a následne, aby sme na jeho počesť vystúpili na pýchu Malej Fatry – majestátny Veľký Rozsutec. Vitame vás všetkých a veľmi nás teší, že ste sa k nám dnes pridali.

Prvý ročník výstupu na Veľký Rozsutec sme zorganizovali v roku 2013 v rámci projektu cezhraničnej spolupráce medzi Krajskou knižnicou v Žiline a Ksiaznicou Beskidzkou v Bielsku-Bialej. Projekt bol realizovaný pod názvom Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch. Ján Pavol II. mal rád prírodu, bol aktívnym turistom a horolezcom a vo verejnosti je známa informácia, že vystúpil aj na Veľký Rozsutec. Snahou nás organizátorov je, aby sa výstup na Veľký Rozsutec konal

Srdčne Vás pozývame na 12. pamätný výstup na Veľký Rozsutec na počesť svätého Jána Pavla II. 28. septembra 2024

Program

- 6:30 Odchod účastníkov spojovým autobusom zo Žiliny / autobusová stanica, nást. č. 10
- 7:30 Sv. omša v kostole Sv. Cyrila a Metoda v Terchovej
- 8:42 Odchod spojovým autobusom z Terchovej do Štefanovej
- 17:01 Odchod z Vrátnej - Štefanovej spojovým autobusom / smer Žilina
- 17:51 Príchod do Žiliny

V prípade nepriaznivého počasia sa uskutoční svätá omša o 7:30 hod. a náhradný turistický program.
Viac informácií: Krajská knižnica v Žiline, p. Sobolová, tel. č. 0948 848 421.

pravidelne každý rok na znak úcty k jednej z najznámejších a najuznávanejších osobností konca druhého a začiatku tretieho tisícročia.

Svätý Ján Pavol II. bol hlboko zakorenených vo svojej rodnej zemi – v Poľsku, no aj my, Slováci, sme z jeho strany cítili nesmiernu náklonnosť, slovanskú privetivosť a vrúcny vzťah k nášmu národu, čo potvrdil aj svojimi troma pastoračnými návštevami našej krajiny. Bol charizmatickým slovanským pápežom, ktorý aj po smrti zostal zapísaný v srdciach ľudí celého sveta, a to vďaka svojmu veľkému humanistickému posolstvu, ekumenizmu a hľadaniu dialógu medzi národmi. Niet sa preto čo čudovať, že na Slovensku, aj v našom regióne, neustále pribúdajú umelecké diela a pripomienky sv. Jána Pavla II., ktoré sú umiestňované v exteriéroch našich chrámov, ulíc i námestí. Takouto pripomienkou chceme byť aj my prostredníctvom každoročne organizovaného výstupu na Veľký Rozsutec.

Chcem sa veľmi pekne poďakovať všetkým spoluorganizátorom výstupu, zvlášť záchranárom Horskej záchrannej služby Malá Fatra pod vedením pána Muráňa, ktorí nám budú nablízku aj počas tohtoročného výstupu. Želám im,

aby bol ich patrón sv. Ján Pavol II. pri náročných zásahoch vždy nablízku. Ďakujem aj dôstojnému pánovi farárovi Martinovi Štefancovi i kaplánovi Horskej záchrannej služby Jánovi Dubeckému za podporu našej aktivity.

Mgr. Katarína Šušoliaková

Krajská knižnica v Žiline
FOTOARCHÍV Krajská knižnica v Žiline

Účastníci 12. pamätného výstupu v Kostole sv. Cyrila a Metoda v Terchovej a na vrchole Veľkého Rozsutca

12. výstup Titusa Zemana na Veľký Kriváň

V nedeľu 29. septembra 2024 sa konal tradičný výstup Titusa Zemana na Veľký Kriváň (1 708,7 m. n. m.). Milovníci turistiky si takto spoločne uctili pamiatku blahoslaveného mučeníka za duchovné povolania, zároveň obdivovali krásy slovenskej prírody a budovali spoločenstvo.

Výstupu sa zúčastnila asi stovka ctiteľov Titusa Zemana naprieč celým Slovenskom. Prišlo mnoho rodín s deťmi, starší aj mladí. Nechýbala ani skupinka veriacich z farnosti Titusa Zemana – bratislavskej Mamateyky, ktorí prišli spoločne s ich direktorom donom Petrom Lukáčikom. Ráno pri modlitbe na parkovisku vo Vrátnej na chvíľu spáchlo, no účastníkov to od výstupu neodradilo. Počasie potrápilo turistov aj v nasledujúcich hodinách. Hore na nás čakala námraza, silný vietor a slabá viditeľnosť. Preto sme svätú omšu na poludnie nakoniec slávili nižšie, pri hornej stanici lanovky, a nie na vrchole Kriváňa.

Don Miroslav Podstavek v homílii hovoril o vrchu, ktorý je miestom stretnutia s Pánom. Boli nimi Tábor i Golgota. „Čo ma motivovalo ísť na výstup Titusa, je okrem jeho osoby aj spoločenstvo, ktoré sa okolo saleziánov tvorí. Bolo to super miesto na stretnutia, rozhovory a spoznanie nových ľudí. Okrem toho je to pripomínanie si Titusovho putovania a útekov cez hranice, kde musel nejdennokrát prekonať náročný výstup či prekážku. Bolo to veľmi príjemné vidieť, koľko ľudí dokázal oslovit aj po svojej smrti, koľko ľudí je mu vďačných a prosí ho dennodenne o pomoc. Som veľmi vďačný za tento zážitok a prajem to zažiť každému“, opísal svoje dojmy Daniel z Mamateyky.

„Aj napriek počasiu, ktoré občas skúšalo našu vytrvalosť, sme sa mohli stretnúť so saleziánmi aj mladými od západu po východ Slovenska a spoločne sa zjednotiť pri svätej omši v horách, ktorá má vždy svoje čaro“ – zhrnula 12. výstup Titusa Zemana účastníčka Majka.

-saleziáni.sk-

FOTO Juraj Chorvatovič

S úsmevom a dobrou náladou

Svätá omša na hornej stanici lanovky

Saleziánska rodina v horách

Storočnica príchodu saleziánov na Slovensko

Počas tohto roka si na viacerých miestach svojho pôsobenia na Slovensku pripomínali saleziáni vzácne jubileum – 100. výročie príchodu na naše územie. Počas Víkendu vďačnosti (6.–8. september 2024) v Bratislave a Šaštíne zároveň ďakovali bohatým programom (sv. omše, adorácie, umenie, divadlo, šport...) za dar saleziánskej charizmy na Slovensku.

Vyvrcholením osláv bola slávnostná sv. omša v šaštínskej bazilike, ktorú celebroval Mons. Nicola Girasoli, apoštolský nuncius na Slovensku.

Práve 8. septembra 1924, na sviatok Narodenia Panny Márie, prevzali prví dvaja slovenskí saleziáni don Viliam Vagač a don Jozef Bokor správu Baziliky Sedembolestnej Panny Márie v Šaštíne s tamojšou farou a začali svoju službu. Len pripomenieme, že saleziáni don Bosca nadšením pre mládež a ďalšou Bohu milou činnosťou zanechali v uplynulom období výraznú stopu aj v Terchovej. S touto rehoľnou komunitou sa spájajú osobnosti ako kňaz Jozef Stašo, SDB, Jozef Meško Kvaček, Vincent Mičo, Pavel Staňo a ďalší. V ostatných tridsiatich rokoch sa zas mnoho terchovských študentov stalo absolventmi SOŠ sv. Jozefa Robotníka v Žiline.

Nech aj v ďalších rokoch naďalej sprevádza všetkých don Boscových nasledovníkov Božie požehnanie a neutíchajúci entuziazmus.

Marián Zajac
FOTO saleziani.sk

V Bazilike Sedembolestnej Panny Márie v Šaštíne

Mons. Nicola Girasoli

UDIALO SA

Darovanie troch obrazov

Zbierka výtvarných diel, ktoré vlastní **Terchovská galéria umenia** (TGU), sa rozrástla o tri hodnotné artefakty, ktoré darovali traja rôzni autori – **Milada Ždrnja, Emil Semanco a Paľo Čepček**. Prví dvaja menovaní sú členovia Umeleckej besedy slovenskej.

Autorkou diela s názvom *Terchovské pastorále* je Milada Ždrnja z Drietomy. Vytvorila ho technikou tkania na krosnách. Dielo je inšpirované farbami terchovského dievčenského kroja a bolo vytvorené špeciálne pre výstavu *Maľované krajiny*, ktorá sa konala v TGU v roku 2023.

Druhý artefakt s názvom *Lov* je z dielne Emila Semanca. Na jeho koláži vlci lovia zajace, vlkov lovia lovci. Otázkou zostáva, kto a ako loví lovcov. Je to alegória sily a vlády nad prírodou, prirodzeného aj neprirodzeného chodu zákonov sveta.

Tretím dielom je fotografia *Strážca Terchovej* od autora Paľa Čepčka. Snímka bola súčasťou jeho výstavy *Terchová – klenotnica folklóru*, ktorej vernisáž sa konala v rámci programu 62. ročníka medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni.

V mene Terchovskej galérie umenia vyslovujem všetkým trom umelcom úprimné poďakovanie.

Rudolf Patrňiak
FOTO Paľo Čepček, František Mucha

Strážca Terchovej

Zľava: Terchovské pastorále, Lov

FOLK EXPO Slovakia 2024

V dňoch 27.–28. septembra 2024 sa v priestoroch SLUK-u konalo podujatie s názvom FOLK EXPO Slovakia 2024. Ide o projekt, ktorého cieľom je prezentovať klasické a inovatívne prístupy k tradičnej ľudovej kultúre, vzdelávať, iniciovať dialóg o folklórnom priemysle, spájať folklórne a nefolklórne komunity, predstaviť inovatívne formy nazerania súčasných umelcov na folklór, podporovať vzájomné zdieľanie informácií a skúseností a využívať nové technologické možnosti (hardvér i softvér) v scénickom folklorizme, ako aj pri ochrane, dokumentácii, prezentácii a propagácii nehmotného kultúrneho dedičstva.

Piatkový program bol venovaný živému dedičstvu a novým zápisom do zoznamov nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Súčasťou večera bola aj vernisáž minuloročnej fotosúťaže *Aj vy ste živé dedičstvo!*

Sobotný program tvorili scénické pásma, koncerty, tvorivé dielne, tanečné workshopy, prezentácie inštitúcií, jednotlivcov a komunit, ktoré sa zaoberajú nehmotným kultúrnym dedičstvom. V tanečnej sále prebiehala prezentácia Tanečného štúdia SLUK – škola tanca z Terchovej a škola tanca z Hladovky a Suchej Hory. **Školu tanca z Terchovej viedol doc. Mgr. art. Stanislav Marišler, ArtD., umelecký vedúci SLUK-u.** Hudobný sprievod počas tanečnej školy a následné koncertné vystúpenie: **Ťažká muzika z Terchovej a speváčka Zuzana Patrnčiaková.**

Šlabikár tradičnej ľudovej kultúry: Terchovská muzika

Slovenský ľudový umelecký kolektív vydal koncom roka už štvrtý diel z cyklu Šlabikárov tradičnej ľudovej kultúry, ktorý je venovaný prvku Terchovská muzika. Autorom textov je Juraj Hamar, autorom ilustrácií Ďuro Balogh. Šlabikár Terchovská muzika vznikol aj vďaka spolupráci a odbornej pomoci **Ruda Patrnčiaka**. Tento zošitok predstavuje interaktívnu publikáciu, v ktorej si deti môžu omaľovať obrázky, zahrať pexeso, ale najmä dozvedieť sa veľa zaujímavostí o prvku Terchovská muzika – už jedenásť rokov zapísanom v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO.

TEXT a FOTO SLUK

Fedor Vico osemdesiatnikom

Deviateho novembra rozšíril rady osemdesiatročných mládencov už aj výtvarník, karikaturista, humorista, satirik, redaktor a hrdý propagátor rusínskych tradícií, kultúry a umenia Fedor Vico. Táto nezameniteľná osobnosť je od leta 2024 držiteľom Čestného občianstva Terchovej, ktoré získal „pri príležitosti 80. jubilea narodenia za systematickú, vyše 60-ročnú svojráznu, originálnu propagáciu prvku Jánošíkovská tradícia – zapísaného v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska – na poli kresleného humoru“.

K mohutnému šíku gratulantov sa úprimne pripájajú i redakcia a čitatelia obecných novín Terchová. Ad multos annos, milý náš jubilant, vzácny človek a „spoluobčan“ Fedor Vico!

-red-

FOTO František Mucha

Fedor Vico bezprostredne po prevzatí
Čestného občianstva Terchovej (31. 7. 2024)

Mesiace úcty k starším

V nedeľu 6. októbra 2024 sa v rámci Mesiaca úcty k starším uskutočnilo tradičné stretnutie vedenia obce s terchovskými seniorkami a seniormi. Okrem chutného jedla, lahodných nápojov a spomienkových predmetov bol pre nich pripravený aj hodnotný kultúrny program, ktorý bezpochyby prispel k celkovému umocneniu príjemnej spoločenskej atmosféry. Isteže, nechýbal ani príhovor starostu Terchovej Jozefa Dávidíka, ktorý zverejňujeme v úplnom znení.

Milé naše terchovské seniorky a seniori, vážení spoluobčania!

Október je mesiac, počas ktorého si každoročne pripomínáme, že medzi nami žijú mnohokrát nenápadní, no o to vzácnejší ľudia, ktorí si zaslúžia našu pozornosť a úctu. Ste to vy, naši najstarší, naše babičky, babky, starké, ale aj naši deduškovia, dedkovia či starkí. Tak, ako je v roku október mesiacom jesene, tak starnutie je symbolicky jeseňou života. Aj keď by sme si mohli myslieť, že jeseň je hmlistá, ponurá a smutná, nie je to celkom tak. I dnešný deň nám ukazuje, aká jeseň môže byť – plná krásnych žiarivých farieb, zrelosti a prípravy prírody na zaslúžený odpočinok. A človek je neodmysliteľnou súčasťou tohto kolobehu života. V dnešnej uponáhľanej dobe máme pre seniorov akosi málo času,

pozornosti či snahy pomôcť. Žiaľ, často sa vytráca úcta k šedinám. Je to ale správne? Ak to bude mladším ročníkom dopriať, raz aj oni budú v koži dnešných senioriek a seniorov. Bude im po vôli, ak pocítia, že sú niekomu na smiech, alebo sú okoliu ľahostajní? Snažíme sa vyhovoriť na dnešnú hektickú dobu, ale nie je to o nej, je to hlavne, najmä a predovšetkým o nás... Paradoxne, už dávne staroveké civilizácie vedeli, že uznanie a rešpekt patrí práve ľuďom so šedinami. Za týmito vonkajšími znakmi staroby sa skrýva nekonečné množstvo skúseností a poznatkov. Za láskavým pohľadom a vejárikom vrások okolo očí sa zrači rozvaha, nadhľad a schopnosť pripisovať veciam ten ozajstný význam a zmysel. Mnohí pochopili, že všetko, čo sa človeku udeje – to dobré aj to zlé, to veselé, ale aj to smutné –, má v živote svoje miesto a význam.

Obdivujem na vás, že s pokorou a neraz v samote prijímate všetko, čo vám život prináša, s trpezlivosťou očakávate, čo má život pre vás ešte pripravené. Aj napriek

Jasmínka Vallová

tomu, že vlasy sú sivé a pokožka vráskavá, stále vám v očiach horia nezbedné ohníčky, sú plné života, snov a vaše srdce je plné túžob, ktoré chcú, aby sa naplnili. Pre mladších by ste mali byť inšpiráciou a vzorom, a oni pre vás adekvátnou oporou. Uvedomujete si viac než ktokoľvek iný, že váš čas je drahý, a aj preto chcete mladším odovzdať všetky svoje skúsenosti, zručnosti, vedomosti a poznatky. Zároveň si hlboko ctíte tradície, ktoré je dôležité zachovávať pre nasledujúce generácie.

Dovoľte mi, milé naše terchovské seniorky a terchovskí seniori, záverom ešte zopár myšlienok. Každý z vás prežil mnoho a mnoho liet. Každý z vás by o svojom živí mohol napísať vlastnú knihu života, ktorá by bola zaiste plná radosti, smútku, šťastia, sĺz, skúseností a ľudských múdrostí. I keď sa to možno nezdá, vašim veľkým darom je, že vyšší vek so sebou prináša ľahkosť, rozvahu, nadhľad a hlavne pokoj, ktorý oslobodzuje. Zo srdca vám všetkým želám, aby bol pre vás OKTÓBROM každý jeden mesiac v roku. Aby sme vám vždy podali pomocnú ruku, keď to budete potrebovať, a preukazovali vďaku, lásku, pozornosť a úctu, ktorú si bezpochyby plným právom zaslúžite. Môžem vás v tejto súvislosti opakovane ubezpečiť, že na obecnom úrade máte dvere vždy otvorené.

Ďakujem za vašu pozornosť.

Jozef Dávidík
starosta obce
FOTO František Mucha

Zľava: p. Martin Štefanec, Jozef Dávidík, Rudolf Patrňák

7. Karpatské stretnutie

V roku 2025 sa, pravdepodobne v jesennom termíne (september), uskutoční 7. Karpatské stretnutie, ktoré bude prvýkrát organizované na území Slovenskej republiky. Podujatie nadväzuje na predošlé ročníky, ktoré sa konali v Poľskej republike pod záštitou Zväzu Podhalan. Chystaným 7. ročníkom by od roku 2025 mali začať tieto stretnutia rotovať po ďalších karpatských krajinách.

Podujatie bude stretnutím ľudí žijúcich v Karpatoch, ktoré sú špecifické svojou rozmanitosťou, ale aj spoločným kultúrnym či prírodným dedičstvom. Uskutoční

sa viaceré konferencie, workshopy, kultúrny program...

7. Karpatské stretnutie by sa malo z hľadiska programu odohrávať v priebehu troch dní v krajskom meste Žilina, obciach Terchová a Oravská Polhora. Okrem spomínaných obcí na príprave podujatia spolupracuje aj Miestna akčná skupina Terchovská dolina a Žilinský samosprávny kraj.

Mgr. Peter Madigár
manažér MAS Terchovská dolina
FOTOARCHÍV MKS Terchová

Terchovci na Karpatskom stretnutí v Krakove (2019)

Riečnická svadba (1954)

Drevená muzika z Riečnice (1939)

Spomienky nás volajú

PREČÍTALI SME SI

Pod týmto názvom vydali v roku 2019 v Martine Anna Špidusová a Angela Slivková vlastným nákladom knihu o ich už neexistujúcej rodnej kysuckej obci Riečnica, ktorá zanikla z dôvodu výstavby vodného diela Nová Bystrica (1987).

Publikácia s etnograficky cennou textovou časťou aj obrazovou dokumentáciou obsahuje i zmienky o Terchovej, ktorej dnešné územie susedilo s Riečnicou. Napríklad v kapitole s názvom *O Kýčierke* sa spomína „bohatý gazda“ **Alojz Kováč-Bubák**. Tento nezameniteľný ľudový rozprávač a „filozof“ mal bezprostrednú spojitosť aj s našou obcou, pričom jeho ucelený biografický medailón sme pred časom zverejnili v týchto novinách v rámci dlhodobej rubriky Osobnosti Terchovej. Nasledujúca ukážka z knihy *Spomienky nás volajú* ale reflektuje inú zaujímavú tému.

Odkrývanie tajomstiev z minulosti

Bolo to v rokoch 1969/1970 za úradovania pána farára Baránka, ktorý mal záľubu v hľadaní tajomstiev z minulosti. Zaujímal sa o rôzne historické objekty vo svojej farnosti. Jedným z nich boli aj ruiny panského letohrádku na poslednom cintoríne hore na Vrchovine. Územie Riečnice a Harvelky patrilo v minulosti panstvu sídliacemu v Strečne, ktoré si dalo postaviť letohrádok s kaplnkou na tomto stanovišti.

...V tú dobu sa rozprávalo o viacerých tajomstvách, záhadách. Napríklad, že z Riečnice z letohrádku viedla tajná podzemná chodba do Terchovej, aby sa mohlo uniknúť pred vraždiami hordami. Či to bola pravda? Nikto ju doposiaľ nenašiel. Na vrchu v blízkosti Kýčierky, na Vojennom, sa majú nachádzať hroby – mohyly tatárskych bojovníkov; vraj sa tam odohral boj. Toto miesto si vždy všímame, keď ideme okolo, či nám niečo neprezradí. V danej lokalite je naozaj niekoľko kopčekov vedľa

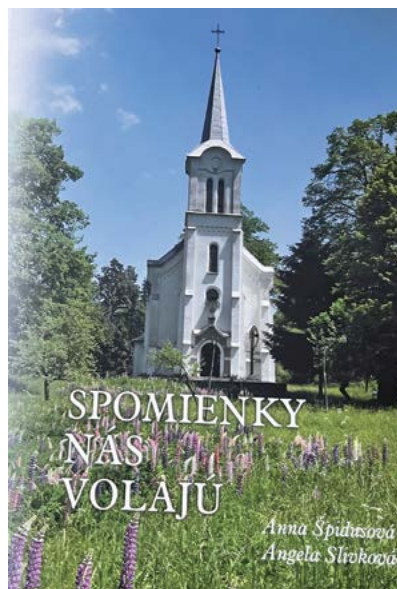
seba, čo by tie hroby mohli aj byť. Samozrejme, všetko je zarastené trnami a trávou. Či je to pravda, vie len Boh.

Pán farár Baránek sa zaujímal aj o iné miesta. Vraj u Jelenčiaka, vysoko v hore, mala byť Jánošíkova jaskyňa, kde vraj Jánošík ukryl poklad. Aj zopár schodov odhalili, ale nikto sa tam dnu nedostal. Všetko ostalo tajomstvom. Uplynulo veľa času, ktorý ešte dôkladnejšie pozakrýval všetky stopy. Možno sa dožijeme nejakého prekvapenia.

Angela Slivková

FOTO kniha *Spomienky nás volajú*

Poznámka: Hodnotnú knižku *Spomienky nás volajú* aj s cédečkom darovali jej spoluautorky a vydavateľky, ktoré žijú v Turci, Petrovi Cabadajovi v Kostole Sedembolestnej Panny Márie v Martine (sídliisko Sever). Stalo sa tak v jedno nedeľné dopoludnie pred začiatkom svätej omše. Pripomenieme ešte, že v zaniknutej kysuckej dedine Riečnica existovali osady, ktoré mali rovnaké pomenovanie ako tie v Terchovej, respektíve žili v nich ľudia s identickými priezviskami (Dávidikovia, Mihovia, Novosadovia, Opáľkovia).

Výtvarný portrét Kolomana Kolomiho Geraldiniho od Františka Muchu

Terchovská republika

Ovzdušie čím ďalej, tým viac olovnatelo, dusilo seba a tých, čo ho museli dýchať. Akési neviditeľné mračná kopili sa nad dedinou a kopanicami. Mestá boli zaplavené šepotom o konci vojny. Terchovci nevideli do sveta, a ani sa oň nestarali. Nemali už sily prijímať a prežívať udalosti. Ťažký balvan vojny im krivil zdravé kosti a cical krv. Boli už odhodlaní nečakať do konca.

Mali tiež svoje zvyky. Išiel niekto do mesta, po návrate sa zišli u neho a počúvali, ako počúvajú malé deti rozprávky. Správy prijímali bez poznámok, ako slovo z kazateľne. A správy boli zlé, nejasné, pokrivené ako papuľa besného psa.

Starý Vrbinský bol v Žiline. Z mesta vraj čuť, že sa blíži koniec vojny. Tá zvesť prešla poslucháčom cez tvár a modelovala ich. Daktorej dievke začervenali líca, inej, a vôbec tým ľuďom, čo stratili už svojich drahých, zvoskovateli hlavy a oči naširoko roztvorené sa nehýbali v očných jamkách. Terchová sa rozdelila na dva svety, na dve doby, na sedem tučných a sedem hladných rokov, na tichú radosť a zúfanie.

Ale mračná, čo sa boli vpli do kraja a gniavili ľudí, sa ešte hroznejšie zrážali v čierňavu – ako by chcela byť nová potopa. Otrávený vietor z nich vial, zanášal nenávisť a hroznú pomstu do pokrivených sedliackych chalúp. Čakali Terchovci deň pomsty. Túžili nemať nad sebou žilu četníckeho *ermeštra*, by sa mohli pozrieť slobodne do očí notárovi. Bola žatva. Chlapov nebolo. Robili ženy a deti.

Žatva bola smutná. Škovrán akoby onemel, hrabačky nespievali ako v iné roky. Srdce a pery boli privalené ťažkým centom skutočnosti. Slnko bolo akési rozmazané, nehrialo, bolo naliaté sťa opuchlinou. Tá požierala jeho paprsky, ktoré mali hriať zem a sušiť slzy. – Úroda bola doma z polí. Prieloh a úhory sa červenali medzi strniskami, nebolo gazdov, nebolo zbožia. Všetko zožrala vojna. Jej gágor a vypasené bruško notára Bedného.

Otcovia a mládenci hynuli, hnili v cudzej zemi, a tu, doma, ich prielohy dvíhali k nebu tuberkulózne ruky a privolávali pomstu na tých, čo zavinili vojnu.

A mračno hroziace potopou sa začalo trhať. Prichádzali terchovskí vojaci. Po dvoch, po troch a celé húfy. Vrátil sa i starý Grumbuch, ktorý ako päťdesiatnik musel narukovať na taliansky front len preto, že jeho syn ušiel do francúzskych légii.

Tu a tam preleteli akési divné slová: sloboda, republika, ktoré hriali mozog a rozpaľovali krv.

V noci zobudili vojaci žida Buksbauma a pili, pili a žid mal radosť, že tí *dovolenci* tak popijajú. Ale čoskoro zbadal, že sa robí niečo divného. Krčma sa plnila a bola preplnená vojakmi. Zmizol.

Tu vojaci vyhlásili, že niet kráľa, že Terchová je samostatná republika a slovo sloboda ako zúrivý uragán besnil a ohýbal rozhegané sedliacke chalupy. Vojaci sa opili, dedina sa kolísala v hmlistom jesennom ráne. Buksbaumov dom bol bez okien, pivnica sa premenila na jazero, nábytok nebol viac nábytkom, hebrejské knihy ležali pod nohami zúriacej lavíny. Vozy sťa cigánske kolóny odvážali cennejšie veci zo židovských sídiel do prázdnych chlievov a humien sedliakov, spitých slobodou.

Dom notára Bedného sa prebudil s úžasom. Dedinčania stáli okolo neho ako rozbúrené vlny obklopujúce loďku, ktorú chcú pohltiť. Bledý tvor, ešte pred pár hodinami divý monarcha Terchovej, má zviazané ruky. Vojaci nesú šafel, doň vycedia jeho krv, ktorá tak nenávidela týchto tupých ľudí.

Struna, strašne napnutá, praskla v polovicu. Závrat slobody šliapal a ničil tých, ktorí krivili tie tiché, pokorné, ponížené šije. Notár sa ešte zázrakom dostal živý do Žiliny, ale od tej reči, ktorou sa s ním Terchovci vyrovnávali, čoskoro zomrel v nemocnici.

Ó, sloboda, požehnanie človečenstva, spravodlivý sudca, akou zvrátenosťou pôsobíš na ušlianý a skrivený ľudský život! Z tichých baránkov, vedených na popravu, stali sa v okamihu pomstiteľia, neúprosné krvilačné levy, vlci a vrahovia!

Čia to bola vina?

**Koloman Kolomi Geraldini
(1933)**

Poznámka: Dvadsiateho siedmeho októbra 2024 uplynulo tridsať rokov od úmrtia básnika, literárneho kritika, prekladateľa, redaktora, pracovníka Matice slovenskej a exulanta Kolomana Kolomiho Geraldiniho (24. 10. 1908 Terchová – 27. 10. 1994 Miramar, Argentína).

FOTO Pavol Cabadaj

Karol Plicka a Terchová

Úchvatná prírodná scenéria a ľudová tradícia Jánošíkovho kraja očarili mnohé významné osobnosti z rôznych sfér kultúry, umenia, vedy... Bezpochyby dôležité miesto má v ich rámci aj ikonický fotograf, filmár, etnograf, folklorista, hudobník, zberateľ ľudových piesní a univerzitný profesor Karol Plicka, ktorý ako pracovník Matice slovenskej od leta 1924 (storočnica) vytrvalo navštevoval mnohé naše regióny. Od jeho narodenia uplynulo v októbri 130 rokov.

Niekoľko sekvencií nakrútených v Terchovej využil aj vo svojich prvých dvoch filmových dokumentoch **Za slovenským ľudom** (1928) a **Po horách, po dolách** (1929). Spomenuté tituly predchádzali jeho najznámejšiemu opusu **Zem spieva**, ktorý bol s veľkým úspechom uvedený a ocenený na 2. filmovom bienále v Benátkach (1934). Recenzenti o ňom písali v superlatívoch v Anglicku, Fínsku, Francúzsku, Holandsku, Švajčiarsku, Švédsku, ale i v USA, Kanade a krajinách Južnej Ameriky.

Ako fotograf si Karol Plicka v Terchovej všimol najmä výrazné dedinské typy, ktoré zobrazoval v rôznych (často inscenovaných) polohách či situáciách. Zachytil tak pre budúce generácie medzivojnový život, folklór, realitu, zvyky a dobový kolorit kraja Jánošíka. Jedinečný Plickov koncept vnímania a prezentácie slovenskej ľudovej kultúry a umenia bol snahou vytrhnúť krásu z pažeráka času. Neúnavne preto robil maximum. Vytrvalo sa usiloval povýšiť okamih ponad jeho historicky obmedzenú platnosť, alebo zastaviť pohyb v priestore vo chvíli, keď skrze neho bolo vidieť kontúry večnosti. Roky rokáce Plicka oduševnene putoval po slovenských dedinách a dolinách a umelecky povyšoval krásu doznievajúceho na silu budúceho. Vďaka úžasnému tvorivému nasadeniu, hĺbke poznania, charizme a prirodzenému šarmu dokázal aj v Terchovej zachytiť vtedy ešte živé prejavy harmónie medzi prírodou a človekom. Cez zánik bolo treba dotknúť sa večnosti – keďže večnosť a zánik vnímal ako blízkych verných príbuzných...

Pri príležitosti 100. výročia narodenia Karola Plicku sa v rámci programu Jánošíkových dní 1994 konala výstava jeho „terchovských“ fotografií s názvom **Počaril mu tento kraj** (vyšiel k nej aj katalóg).

Fascinácia Jánošíkom

Ako je všeobecne známe, prvý slovenský celovečerný hraný film Jánošík nakrútili v roku 1921 bratia Jaroslav a Daniel Siakelovci – rodáci z Blatnice. Menej už širšia kultúrna verejnosť vie, že legendárny zbojnícky kapitán a rodák z Terchovej fascinoval aj Karola Plicku. Zvodnou témou sa intenzívne zaoberal od čias, keď prvými metrami exponovaného materiálu vstúpil do sveta filmu. Koncom jari 1926 začal prvýkrát krútiť kľučkou kamery a už o niekoľko mesiacov, 4. novembra uvedeného roku, v liste adresovanom vedeniu Matici slovenskej píše:

Karol Plicka v čase, keď pôsobil v Matici slovenskej ako referent jej Národopisného odboru (1930)

„Keď už hovoríme o filme, oznamujem vám, že mám veľký materiál pre ‚Jánošíka‘. Mnohé scény fotograficky, svetelne i režijne premyslené. Ateliér: Božia príroda; herci: zväčša prostý ľud. Premýšľam o tom už niekoľko rokov, teraz to však dozrieva. V roku 1928 by sa mohlo pristúpiť k realizácii. Bola by to filmová báseň – príroda tatranská, jar s horami, život pastiersky, priadky, krčma, tanec v bučinách, ohne na holiach atď. A osou všetkého družina Jánošíkova. Raz veselá, inokedy bojujúca a nakoniec tragická...“

Hoci Karol Plicka nebol zďaleka sám, čo sa zaoberal tematikou slovenského ľudového hrdinu, bezpochyby išlo o jediného protagonistu vtedajšej filmárskej obce, ktorý dôverne poznal jánošíkovskú tradíciu v jej mnohorakých formách, dedinský ľud i krajinu. Možno práve z tohto dôvodu sa Plickova idea stretávala s viacerými návrhmi na tvorivú aj realizačnú spoluprácu. Verný vlastnej predstave a konceptu, autor i napriek lákavým ponukám odolal umelým pohľadom zvonku, sledujúcim len atraktívny obal témy. Zároveň si tým ale zabuchol dvere pred finančným vstupom možných partnerov...

Konkrétnu scenáristickú iniciatívu ohľadne Plickovho dlhometrážneho filmového projektu vyvinul anglický spisovateľ Baerlin, ktorý vychádzal z vkusu amerického publika. Logicky preto uvažoval o anglických hercoch, o dejovej línii nezaťaženej históriou, ani ľudovou tradíciou. Blízkeho priateľovi Štefanovi Krčmérymu, tajomníkovi Matice slovenskej, Plicka v tejto súvislosti v liste uvádza:

„Z Martina mi píše spisovateľ Baerlin o spracovaní Jánošíka pre film s anglickými hercami. Také jednoduché to však nie je. Jánošíka možno spracovať jedine spôsobom moderného ruského filmu – pracovať s ľudom, nie s hviezdami. Pokiaľ poznám anglických filmových hercov, zdajú sa mi byť vzdialení tomuto poňatiu. Odpovedám zatiaľ vyhýbavo. Na Jánošíka získame kohokoľvek. Je pochopiteľné, že láka. V našom filme *Za slovenským ľudom* sú už k tomu mnohé štúdie.“ (15. 10. 1928)

Téma rezonuje aj v inom Plickovom liste adresovanom matičnému kolegovi Štefanovi Krčmérymu: „Písal mi znovu pán Baerlin, ktorý je, ako sa zdá, s Jánošíkom hotový. Má aj povolenie filmať na Slovensku... Jeho Jánošík je napínavý

pre americké a anglické publikum, ktoré, ako je známe, má hlad po senzáciách. Nech! Mám s ním ešte ústne rokovať o spolupráci, ale v zásade sa rozchádzame. Nech si len urobia amerického Jánošíka, my si slovenského ponecháme na príhodnejší čas. Verím, že už o niekoľko rokov vyjdú zo Slovenska plnokrvné filmy – neviem, ako by som to lepšie povedal. Cesta ale nebude pohodlná, je mnoho prekážok.“ (15. 11. 1928)

Interes o kooperáciu s Maticou slovenskou a Karolom Plickom na zamýšľanom hranom diele o Jánošíkovi oficiálne prejavili Elektafilm Praha a ďalší českí producenti, nemecké spoločnosti Degeto Film, Bavaria a iné subjekty. Márne...

Dvanásť bielych sokolov

Plickova verzia Jánošíka vychádzala z dramaturgického hľadiska dôsledne z folklórnej tradície, pričom z formálnej stránky chcel invenčne nadviazať na typ ľudovej balady. Film mal vyznieť ako pieseň voľnosti i túžby po slobode, ako oslava živelnéj revolty utláčaných. Jednotlivé dejové línie tejto filmovej básne sa mali odohrávať, podobne ako archaické formy života, v tesnom spojení ľudí s magickou prírodou. Vychádzajúc z folklórneho žriedla, príbeh legendárneho hrdinu chcel tvorca odvíjať od mýtického prestupovania života človeka a krajiny, kde mu bolo súdené existovať od kolisky až po hrob...

Dobové zdroje uvádzajú, že Karol Plicka nazval svoj zamýšľaný jánošíkovský filmový opus poeticky – Dvanásť bielych sokolov. Náročná scenáristická predpríprava zahŕňala stovky motívov vyxcerpovaných z ľudových piesní, balád, povestí a rozprávok so zbrojníckou tematikou. Filmové i fotografické štúdie krajiny, hôr, lesov, jarných bystrín a najmä ľudských typov predstavovali cieľavedomú kameramanskú prípravu. Režijnými štúdiami boli skice z predošlých autorových diel – téma živelnosti, monumentality, sily, osudového vzťahu človeka a krajiny. Jarná búrka v Tatrách ako úvodná časť snímky Zem spieva je napríklad štúdiom záverečnej sekvencie filmu Jánošík, v ktorej sa príroda – ako v mýtických obrazoch ľudovej poézie – búri nad smrťou milovaného hrdinu...

Roky neúnavného zaništeného štúdia pramennej bázy, krajne náročných tvorivých príprav a realizačných zámerov mali nakoniec logicky vyústiť do nakrúcania filmového diela. Autor chcel točiť hneď po dokončení snímky Zem spieva, lebo, ako informoval v novinách, si mienil zabezpečiť tému Jánošík pred všetkými, ktorí o jej spracovaní taktiež uvažovali. Ibaže hrou osudu bolo titulom Zem spieva definitívne zavŕšené „svojbytné obdobie Plickovej filmovej tvorby“. Pripomenieme, že hoci Zem spieva dosiahla mimoriadny umelecký úspech i zaslúžené ocenenie na festivale v Benátkach, očakávané veľké financie, žiaľ, nepriniesla. Dôsledkom bola skutočnosť, že v ekonomicky skromných maticných pomeroch definitívne padli všetky nádeje a zámery, ktoré činorodý autor spájal so svojím veľkým filmovým snom – projektom Dvanásť bielych sokolov.

Objavil Paľa Bielika

Nakoniec Karol Plicka odborne aj scenáristicky participoval na kultovom kinohite Jánošík z roku 1935. Veľkoryso poskytol jeho slávnemu režisérovi Martinovi Fričovi nielen „galériu“ typov ľudových postáv, ale i vlastný herecký objav – charismatického Paľa Bielika, s ktorým rátať ako protagonistom titulnej postavy vo svojom zamýšľanom filme o roďákovi z Terchovej. Obrovitého herca objavil Plicka v novembri 1932 na IX. celoslovenských divadelných závodoch v Martine (terajšia Scénická žatva, najstarší festival neprofesionálneho divadla v Európe). Nezameniteľný Paľo Bielik vtedy účinkoval v inscenácii Hôrni chlapi, ktorú naštudoval ochotnícky súbor z jeho rodnej Senice pri Banskej Bystrici.

Rozprávanie o legendárnom zbrojníckom kapitánovi v Plickovej interpretácii malo byť diametrálne odlišné od

Jedna z Plickových terchovských fotografií (1929)

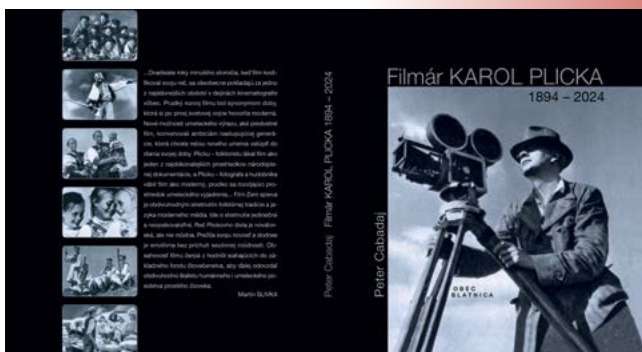
filmového stvárnenia Jánošíka v režii Martina Friča. Chcel sa výraznejšie oprieť o ľudovú tradíciu, dať oveľa väčší priestor nehercom a uplatneniu zharmonizovanej kombinácie prírodných živlov s dramaticko-baladickou linkou príbehu. Napriek zjavnej rozdielnosti autorských konceptov a realizačných postupov, Plicka vysoko ocenil kvality Fričovej snímky. Dokonca povedal, že režisér Martin Frič bol v tom období jediným filmovým tvorcom, ktorý mohol úspešne adaptovať literárnu predlohu dramatika Jiřího Mahena. Istotne ale platí tvrdenie, že Plicka vlastnou odbornou a scenáristickou participáciou, dôkladnou znalosťou života i duše jednoduchého človeka, ľudovej kultúry a krajiny pod Tatrami kardinálne prispel k vytvoreniu ikonického filmu Jánošík, ktorý napísal mimoriadne dôležitú kapitolu dejín spoločnej česko-slovenskej kinematografie.

Epilóg

Stotridsiate jubileum narodenia „majstra deviatich remesiel“ Karola Plicku (14. 10. 1894 Viedeň – 6. 5. 1987 Praha) sme si v rámci bohatého programu 62. ročníka Jánošíkových dní v Terchovej pripomenuli v piatok 2. augusta 2024 v kultúrnom dome premietnutím jeho filmu Zem spieva.

Peter Cabadaj

FOTOARCHÍV autora

Obálka knihy Petra Cabadaja, ktorá vyšla prednedávnom pri príležitosti 130. jubilea narodenia „majstra deviatich remesiel“. Vydavateľom titulu je Obec Blatnica

Nezabudli sme...

Aj odchádzajúci rok 2024 bol mimoriadne bohatý na jubileá osobností kultúrneho, umeleckého, duchovného, vedeckého, športového, politického, spoločenského a iného života. Niektoré z nich majú dôležitú, respektíve zaujímavú spojitosť i s Terchovou. Konkrétne máme na mysli Jozefa Weidera (115. výročie narodenia), Eugena Weinerja (115. výročie narodenia a 50. výročie úmrtia), Milana Šaradina (40. výročie úmrtia) a Milana Rúfusa (15. výročie úmrtia). Zahraničie v našom spomienkovom príspevku „reprezentuje“ ikonický český spisovateľ Bohumil Hrabal – okrem iného aj autor literárnej predlohy rovnomeného oscarového filmu režiséra Jiřího Menzla Ostro sledované vlaky z roku 1966.

Stoh

To je obrovský kopec a poviem vám, že som ho poznal v zime i v lete. Stoh je celý holý, trávnatý, len z jednej strany sa zakúšali do jeho strmého boku skalisté rizne a smrečinové hrebienky. Tráva rastie aj na tej priehlbine, ktorú vidíte od Ištvánovej a pre ktorú ho Terchovci volajú Rytná. Štyri veľké čriedy oviec sa živí cez leto z tej trávy – a ešte ju na jeseň Belanci skosia a odnesú. Už si môžete predstaviť jeho veľkosť. Z vrcholu Stohu uvidíte skoro všetky hrebene slovenských hôr, od Turca k Liptovu až po Oravu, ba vidíte ďaleko do Poľska a na Moravu k Beskydám. Ja viem, že som len malý človečik, a Ty si veľký, obrovský kopec. Vzal si mi sebavedomie, keď som sa na Teba odvážil onoho dňa, keď Ťa čerti brali. K prvému triangu to ešte šlo, pod závejom to bolo ako v starej izbe, len potom ďalej, na veľkej lúke, tam to ťalo do človeka. Akoby sa ten sneh premenil v milión pichľavých šípov, akoby sa fujak stal obrovskou metlou chcejúc odmiestť všetko, čo tam bolo. Z polmetrového snehu nezostalo nič, odkryté zľadovatené steblá trávy cvakali a hartusili, mojou zmrznutou vetrovkou lomcoval vietor, až som čakal, kedy ju zo mňa strhne. A predsa stále nový príval snehu, hoci zem bola dohola vymetená. Ahá, tak asi vypadá monzún v púšti... Ako som sa dostal k prvému triangu pod závej, ani neviem. Pôdu mi vietor unášal spod nôh, stále som padal – a či stojím a či sa klížem, to som nezistil. Sedel som dobrú chvíľu pod závejom, ale čo to bolo

proti tej rozbesnenej lúke. Čo je to jeden malý človečik oproti jednej veľkej hrbie tejto zeme? Vzdorovať rozbesnenému živlu, či postaviť sa pred hrádzu ľudského nedorozumenia, čo je horšie? Ťažko povedať, ale ja som skúsil oboje.

Jožo Weider

(24. 6. 1909 Teplička nad Váhom – 1971 Kanada)
majiteľ Chaty pod Rozsutcom,
emigrant, podnikateľ, vizionár

Bola raz jedna krajina...

Bola raz jedna krajina... Prekrásna, lúbezná, milučká. Pán Boh mal mimoriadne dobrú náladu, keď chodieval tadiaľto a rozdával plným priehrstím štedrosti krásu na všetky strany. Krásu krajiny, vysokých skalných brál a bizarných útvarov – Mnícha, Krokodíla, Pannu, Ťavu... Hlboké lesy s krásnymi ihličnatými a bukovými hvozdami, pod ktorými sa rozprestierajú stovkami horských kvetov posiate zelené hebké koberce lúk. Z vrcholov skalných velikánov zurčí rizmami množstvo čistých potôčikov, ktoré sa spájajú v dolinách v dravé riečky a rieky. V dolinách týchto čarovných hôr žijú ľudia, potomkovia jánošíkovcov, ktorí sa v nespočetných rázovitých ľudových piesňach veselia a spríjemňujú si tvrdý život horských obyvateľov. Je tu Vrátna – jedna z vábných dolín Malej Fatry. A kto hľadá uvoľnenie

a rekreáciu, tomu poskytujú hlboké lesy a opustené horské chodníčky bohatú príležitosť; či už zájde do Dolných alebo Horných Dier, na salaš na Medziholí na črpák osviežujúcej kyslej žinčice, alebo na kvalitný oštiepok baču Mažgúta. Iný zas dáva prednosť romantickým potulkám po Sokolí, Obšivanke, Skalnom meste alebo obľúbenej hrebeňovke. Všade nájdete pohostinné prijatie a všade sú skvostné lesy, tiché horské chodníčky a široké pohľady hlboko do dolín, ktoré dávajú človeku pokoj, silu a zotavenie.

Eugen Weiner

(23. 6. 1909 Žilina –
Strážov – 9. 11. 1974 Terchová)
fotograf, pracovník Horskej zá-
chrannej služby, chatár

Vrátna – dolina Malej Fatry

Živly pozemské sa spojili, aby vytvorili divokú malebnosť kraja Jánošíkovho. Kraje pôvabných horských hrebeňov, neporovnateľných lúbezností; kraje divokých strmín; kraje ďalekých horizontov, širokých rozhľadov a krištáľových vôd; kraje nízkych, stále zošerených tiesňav, búriacich vodopádov horských bystrín; kraje horských samôt, pod horami učupených dedín; kraje zvoncov a stád; kraje poniklecov a horcov. Skvostom tejto krajinnéj scenérie, miestom, kde osobitný charakter rozorvaných divých brál a vôd, zarámovaných mäkkosťou trávnatých hrebeňov, vystupuje najtypickejšie, je Vrátna – dolina Malej Fatry.

...Jedno z najkrajších našich horstiev žije v každom ročnom období svojráznym životom v lúčoch slnka, v horúčavách tíšni i v divokých poryvoch víchrov a snehových búrok. Stopy horských klinec na letných cestách vystrieda stopa lyží na zasneženom koberci jeho tráv. Malá Fatra však neprestajne stráži vrcholmi svojich hôr najkrajší klenot skalnatých brál, hvozdov, strání, vôd i dolín, skvejúci kvet svojich kamenných rozprávok, Vrátnu – dolinu Malej Fatry.

Milan Šaradin

(3. 11. 1910 Žilina –
17. 12. 1984 Terchová)
fotograf, publicista, lyžiar, horolezec

Sedačkový výtah na Grúň

... A uviděl jsem ještě jednou tu opuštěnou lanovku na Grúni a stroje pracovaly a kolečka se točila a sedadla prázdná stoupala vzhůru a zase klesala dolů, a čísla opěradel se odčítala nahoru a narůstala dolů a já jsem na každé křeslo posadil sebe sama od dětství. Nejdřív tu byl chlapec v červeném kabátku, na hlavě s černým kloboukem s kohoutím peřím, a po něm hned chlapec v matróských šatečkách a pak student v parádních šatech... Všechny ty fáze mého života za šedesát let jsem posazoval na stoupající a k nebi se vznášající křesla s čísly, která se při stoupání na opěradlech zmenšovala a odčítala, a když už tam nahoře seskočil chlapec v červeném kabátku se zlatými knoflíky a s černým kloboukem zdobeným kohoutím peřím, dal mi znamení... A tak jsem naskočil do sedadla i já, olysalý stařík s prostomyslným úsměvem, a díval jsem se vzhůru a viděl jsem záda šedesáti mužských postav, jako přede mnou stoupaly na nebesa po Jakubově žebříku. Viděl jsem ta záda a viděl jsem ty hlavy těch mých šedesáti zastavení každého roku... Ale současně, tak jak jsem stoupal vzhůru po Jakubově žebříku, jsem viděl, jak proti mně z nebes sestupují já jako chlapec v červeném kabátku. Viděl jsem najednou, jak se ty dva průvody mého života míjejí, viděl jsem ale to hlavní, kterak mně, starci, se teď blíží chlapec v červeném kabátku a teď, když už bychom si mohli podát ruku, teď se ale jen na sebe díváme, a ano, jsem to já stoupající nahoru a jsem to já, ten, který teď po Jakubově žebříku sestupuje dolů na zem. A tak se těch mých šedesát let mímá a já vidím tu tristní a radostnou konfrontáž, ten polámaný zips, ty dva vlaky křižující se v neskutečné stanici, tak jak se mímám sám se sebou, vidím jen a jen svou tvář a postavu, vidím sám sebe zezadu a potom i zepředu, sám sebe odčítám, abych se zase sčítal, a když jsem jako poslední seskočil tam nahoře z řetízkové sedačky, ohlédnuv se viděl jsem, že ta moje cesta, kterou jsem se vznesl na nebesa, je prázdná. Avšak tam dole teď seskočil chlapec v matróských šatech a zamával mi nahoru matróskou čepicí... A pak každá ta postava, která vždycky byla mladší, než jsem byl já, každá ta figura, když seskočila, zamávala mi. Pak celý ten řetěz sestoupil tam někam

dolů do hlubiny pod to gigantické závaží... A ja jsem v tom vidění stál tam nahoře a lanovka byla v pohybu a všechno na ní hrkalo a trpytilo se... Sedačkový výtah na Grúň, bakelitová sedátka, korálově červená, blankytně modrá, banánově žlutá, na opěradle a na sedátkách černé číslice, přes patronu natírané černou barvou... Všechno, co se vzdaluje, zase se vrací. Věčný návrat stejného... Všechno povstává ze svého opaku. Sedačkový výtah na Grúň.

Bohumil Hrabal

(28. 3. 1914 Brno-Židenice, Česká republika – 3. 2. 1997 Praha, Česká republika)
prozaik, spisovatel, scenárista

Terchovská legenda

Krajina moja, balada.
Oblaky naliate jak
hrozná božej révy.
A slnko, čo tu do hôr zapadá,
z hôr vychádza
na stvoriteľské slovo.
Kolíska pre obra.

Pre rebro Adamavo,
predurčené nie na stvorenie Evy,
no na hák šibenice.
Na hrdé chlapecké hnevy,
čo jakživ tušili, že od
kolísky k hrobu
žena rodí – no chlap,
chlap musí uniesť glóbus,
zaťato tlačí pred se-
bou vlastný osud

ako býk: čelom
a osud drví jeho –
že i ten kameň občas pustí rosu.

Takto sa rodí legenda,
tichý plač trafeného
údelom...

Áno, najprv rodí žena,
najprv je kolíska,
materi na kolenách
sa všetko žive začína.
Aj potom žije samé ľudské deje,
iba syn ženy, aký hrdina...

No Ktosi tuší,
Ktosi vie už, kde je.
A keď mu chlapecká smrť
postieľku zarovnáva,
zverí ho legende
a chlap sa hviezdou stáva.

Hlavička zoťatá,
ktože ťa poíska.
Odivsol zbojníček,
ostala kolíska.

Dve rodné matere
mu polievajú hruď.
Kolíska terchovská
a verná duša ľudu.

Milan Rúfus

(10. 12. 1928 Závažná
Poruba – 11. 1. 2009 Bratislava)
básnik, esejista, literárny kritik, pedagóg

-red-

FOTO Pavol Cabada

Spomienky na vysviacku Kostola sv. Cyrila a Metoda

Počas slnkom zaliatej nedele, 27. októbra 2024, zavítal do našej farnosti žilinský diecézny biskup Mons. Tomáš Galis, aby spoločne s našimi pátrami verbistami Martinom Štefancom, Dávidom Kancianom a terchovskými veriacimi ďakovali pri slúžení svätej omše za 75. výročie postavenia a vysvätenia Kostola sv. Cyrila a Metoda – dnes Diecéznej svätyne. Ešte pred sv. omšou požehnal obnovenú vežu kostola.

V priebehu kázne sa otec biskup Tomáš okrem iného spýtal, či je prítomný niekto, kto bol pred onými 75 rokmi na slávnosti vysviacky kostola... Z druhej alebo tretej lavice na ženskej strane sa prihlásila pani **Kamila Ondrušová, rodená Krištofiková** (*1943), ktorá slávnosť prežila v spoločnosti svojho otca Filipa Krištofika z Bieleho Potoka. Využili sme túto príležitosť a oslovili pani Kamilkú, aby si zaspomínala a prezradila čitateľom obecných novín viac o tom, ako 9. október 1949 videla svojimi (vtedy) detskými očami. Ochoťne súhlasila, za čo jej veľmi pekne ďakujeme.

„V Terchovej sa všetci tešili na vysviacku nového kostola. Ja ako šesťročná som bola jej priamou účastníčkou. Práve som začala chodiť do prvej triedy. Pamätám sa, ako ma otecko držal za ruku, lebo pred kostolom bolo veľa ľudí. Kostol bol už plný, ale ešte sme sa dostali dovnútra – tesne pred dvere a ďalej pred stenu na pravej strane chrámu. Otecko ma posadil na plecia, aby som aj ja videla tú veľkosť a krásu nového kostola. Pamätám sa, ako som ponad všetkých ľudí videla najprv oltár z lesklého kameňa, pekne vyzdobený, na ňom vysokánsky kríž aj Pána Ježiša na ňom pribitého. Pán biskup a kňaz pred oltárom mali na sebe pekné rúcha, na rukávoch aj okolo spodku reverendy široké háčkové čipky. Všetko to bolo veľmi sviatočné.

Svätá omša bola po latinsky, ale kázeň a piesne v slovenčine. Na ľavej strane od oltára boli dvere do „zakrstia“, na čelnej stene kazateľnica, ktorá mala dvere v stene. Pán biskup prešiel cez *zakrstie* (po terchovsky) na kazateľnicu, odkiaľ ho všetci dobre videli a počuli. Ešte sa mi veľmi „lubel“ strop kostola a silné mohutné stĺporadie, ktoré ho podopieralo. Cez okná prenikalo veľa svetla, steny boli čisté, obiele. Oproti starému kostolu to bolo iné. V ňom bolo viac malieb, ornamentov, anjelov na oltári aj na stenách. Pred oltárom, pred lavicami, stáli deti a žiaci. Na pravej strane od dverí v laviciach sedeli len muži, na ľavej iba ženy v pekne vyšívanych krojoch. Uprostred a po bokoch všetci stáli.

Domov išli všetci z Bieleho Potoka peši. Ľudia sa rozprávali a tešili z toho, že nám dal Pán Boh krásny a veľký kostol a ďakovali mu zaň. A počula som tiež, ako otecko povedal: „Aj ten mramorový oltár a kríž sú majstrovsky urobené. Celý kostol nemá chybu.“ Naša starká povedala,

že pán farár Bitter bol veľmi dobrý človek a mimoriadne mu záležalo na tom, aby mala Terchová nový, veľký kostol. Aj sa mu to, s Božou pomocou, podarilo. Pán Boh zaplať. Tak som to vnímala a videla mojimi detskými očami.“

Z rukopisu pani Kamily Ondrušovej
7. novembra 2024 spracoval

Marián Zajac

FOTOARCHÍV Kamila Ondrušová

Malá Kamila s otcom Filipom Krištofikom a mamou Karolínou, rod. Bobáňovou

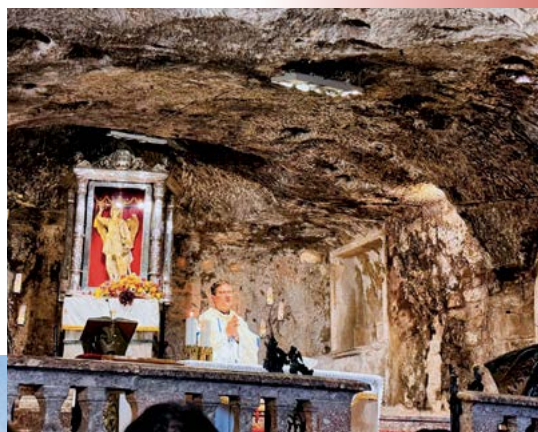
V terchovskom kroji

Putovali sme do Talianska

V dňoch 19.–23. novembra 2024 sa konala farská púť do Talianska, na ktorej sa zúčastnilo 45 pútnikov. Celou púťou nás sprevádzal duchovný otec Ľuboslav Hromják. Ako prvú sme navštívili La Vernu, kde sv. František Assisský dostal znaky Kristových rán. Odtiaľ sme pokračovali do San Giovanni Rotondo – miesta večného odpočinku sv. Pátra Pia a do jaskyne Archanjela Michala na hore Gargano. Cestou domov sme sa zastavili a načerpali duchovné sily v mariánskom pútnickom mieste Montechiari – Rosa Mystica a v Padove pri ostatkoch sv. Leopolda Mandiča, OFM Cap, ktorý bol mimoriadne obľúbeným spovedníkom. Našu púť sme zakončili slávením svätej omše v Rajeckej Lesnej. Aj keď trochu unavení, ale s krásnymi duchovnými zážitkami sme sa vďaka vrátili domov do Terchovej.

Anna Krištofiková

FOTO Petra Hanuliaková

Terchovskí pútníci na Apeninskem polostrove

Róbert Miho

**folklorista, muzikant,
spevák, tanečník,
choreograf (4. 6. 1937
Belá–18. 10. 1996
Čadca)**

Od konca roka 2005 uverejňujeme na stránkach obecných novín stručné medailóny výrazných postáv Terchovej. Pri ich publikovaní uplatňujeme princíp časového hľadiska – od 17. storočia dodnes. Sto druhou osobnosťou v rámci nášho dlhodobého cyklu je Róbert Miho. Redakcia ďakuje jeho rodine za ochotné poskytnutie biografických údajov a obrazovej dokumentácie.

V druhej polovici tridsiatych a začiatkom štyridsiatych rokov 20. storočia sa narodila silná generácia všestranných terchovských folkloristov, muzikantov, spevákov, tanečníkov a ľudových umelcov, ktorá výrazne formovala a ovplyvňovala kultúrne dianie v Jánošíkovom kraji i jeho okolí. Niektoré osobnosti prenikli aj do širšieho regionálneho, či dokonca celonárodného kontextu (Darina Hanuliaková-Kohútová, Viliam Meško, Ladislav Mihalčatin, Miroslav Vallo, Jozef Miho, Ladislav Cingel). Bezpochyby plnohodnotnou, neodmysliteľnou súčasťou tejto unikátnej generačnej vlny bol i Róbert Miho.

Dôležitú rolu ohľadom naštartovania cieľavedomej folklórnej činnosti v Terchovej zohrali pedagogické a organizačné aktivity zameraných učiteľov. Evidentný hudobný a spevácky talent Róberta a jeho mladšieho brata **Jozefa Miha** neunikol pozornosti charizmatického učiteľa a folkloristu **Milana Chvasteka**, ktorý po návrate do rodnej obce založil v roku 1951 pri základnej škole

v ústredí „pioniersku terchovskú muziku“. Súrodenci Mihovci boli jej členmi a získali s ňou aj ocenenie: muzika triumfovala v rámci vtedajšej populárnej a mediálnej sledovanej Súťaže tvorivosti mládeže (STM). Spolu s **Ladislavom** (Vladom) **Mihalčatinom** účinkovali bratia Mihovci ako mladí hudci v prvom slovenskom filmovom muzikáli **Zem spieva** (1953). Keďže všetci boli mimoriadne nadaní aj pohybovo, Juraj Kubánka a Martin Tapák ich bezprostredne po zvládnutí konkurzu vo veku pätnásť, respektíve šesťnásť rokov zobrali ako tanečníkov do **SLUK-u**.

Pätnásteho decembra 1954 oficiálne vznikol v Brne, druhom najväčšom meste Českej republiky, Vojenský súbor piesní a tancov **Jánošík**. Spojených je s ním aj niekoľko známych terchovských folkloristov – vrátane Róberta Miha, ktorý v chýrnom telese pôsobil v rokoch 1955–1957. Vedno s iným Terchovcom **Ladislavom Cingelom** vyhrali v tom období celoštátnu súťaž v sólovom tanci s choreografiou *Vrchárska nálada*. Menovaní absolvovali aj úspešný zájazd do vtedajšieho Sovietskeho zväzu. Počas pamätného mesačného turné vystúpil súbor Jánošík na 26 miestach (napríklad aj v moskovskom sídle svetoznámych Alexandrovovcov, či v sovietskej televízii). Istotne platí konštatácia, že i zásluhou Róberta Miha prispel brniansky Jánošík k dôstojnej propagácii slovenského folklóru – a v jeho rámci aj terchovskej muziky – na Morave, v Čechách a inde v zahraničí. Zakrátko po rozpade federálneho Česko-Slovenska (1993) bol pôvodný názov kvalitného telesa zmenený na Vojenský umelecký súbor *Ondráš*. Pod týmto názvom úspešne funguje dodnes.

Hneď po návrate z vojenčiny v Brne založil Róbert Miho koncom roku 1957 v Kysuckom Novom Meste folklórny súbor **Jánošík**. Zriaďovateľom ansámblu bola odborová organizácia (ROH) vtedajšieho štátneho podniku Závody valivých ložísk (ZVL) Kysucké Nové Mesto. Prvými spolupracovníkmi zakladateľa súboru boli Terchovci Jozef Miho, Alojz Holúbek, Jozef Rybár, ale i Róbertova budúca životná partnerka **Mária Mihová**. Istý čas s kysuckým Jánošíkom kooperoval aj neskorší slávny všestranný terchovský ľudový umelec, multiinstrumentalista a svetobežník Viliam (Vilo) Meško.

Agilný Róbert Miho viedol teleso 15 rokov a počas celého tohto obdobia dominovala v jeho repertoári terchovská muzika, spev a tanec. Okrem Slovenska vystupoval Jánošík i na folklórnych prehliadkach, festivaloch a podujatiach v zahraničí (Česko, Bulharsko, Nemecko, Poľsko, Rusko), v roku 1968 získal medailu „za rozvoj okresu Čadca, šírenie ľudovej tvorby a reprezentáciu Kysúc“.

Po pätnástich rokoch cieľavedomej systematickej práce opúšťa Róbert Miho súbor Jánošík (1972) a nasledujúcich 19 rokov pracoval v Ostrave. Folklórnej činnosti sa ale venoval už iba príležitostne. Uvedieme ešte, že po jeho odchode bol súbor Jánošík z Kysuckého Nového Mesta premenovaný na *Jedlovina* a pod týmto názvom teleso existuje doteraz.

Tento medailón je vôbec prvým ucelenejším článkom približujúcim čitateľom biografiu a najmä výrazné folkloristické aktivity Róberta Miha, ktorý zohral

dôležitú úlohu vo vývine širokospektrálnej propagácie ľudovej kultúry a umenia rodného Jánošíkovho kraja.

Literatúra: Peter Cabadaj, Terchová, Martin: Matica slovenská, 2018, s. 60; Peter Cabadaj, Terchovská muzika, Obec Terchová, 2023 (register); Životopis Róberta Miha (Rukopis, 2024).

Peter Cabadaj

Prvá mládežnícka terchovská muzika. Zľava: Róbert Miho, František Meško, Milan Chvastek, Jozef Miho, Viliam Meško (1951)

Nový rok 1939

Bratia Jiří a Tomáš Skřípský poslali redakcii našich novín viacero unikátnych fotografií, spomienkových textov i dokumentov, ktoré majú bezprostrednú spojitosť s ich otcom. Pripomeňme, že **Karol Skřípský**, rodák z Brna (1908), postavil a v rokoch 1933–1940 prevádzkoval v Štefanovej chýrny Horský hotel. Neskôr bol významným filmovým režisérom, scenáristom, kameramanom a fotografom. Od roku 1968 žil vo švajčiarskom exile, kde napokon aj zomrel (1993).

Novoročný pozdrav, spomienku a poďakovanie, ktoré uverejňujeme, adresoval Karol (Karel) Skřípský klientom, priateľom a známym koncom osudového roka 1938. Krátko na to, 14. marca 1939, prišlo k zániku prvého spoločného štátu Čechov a Slovákov...

Vzpomínáme tu na Vás . . .

Na dny, v nichž se veselil tichý kout našich hor z Vaší přítomnosti. Přinesli jste nejen život a radost, ale i chléb do chudých chalup horalů.

I mne jste odměnili za práci, již věnuji Ištvanové.

Svůj podnik budují pro Vás, pro dny Vašeho odpočinku a posílení, aby krása hor, jejich dolin a strání, prokvetlých jíním a hořci, dala Vám nové síly do boje života a o něj, nadějí a víru ve věčnost krásy a dobra.

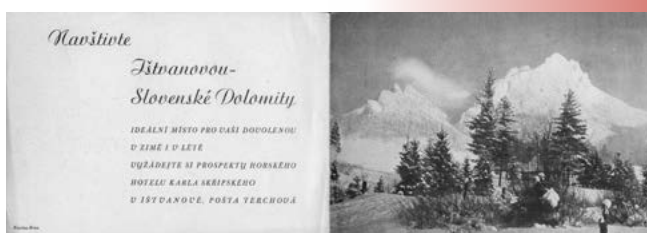
Svůj podnik budují však také proto, aby ti, jimž hory znamenají jen pole plná skal a mazaly na rukou věčně hladového těla, ti, jichž polovina dětí musí zemřít, poněvadž chudé krásy nedojí dost mléka, aby ti, jimž hory byly dosud jen kletbou, mohli se také usmát do ostrého slunce - na hory, jež je konečně odměnily zaslouženým chlebem. Děkuji Vám za sebe i za ně.

Nezapomňte na Ištvanovu. Přijďte zase. Rekněte o ní svým známým.

Těšíme se na Vás.

Karel Skřípský

-pc-

Kastelán z kráľovstva slovenskej prírody

(Rozprávanie MIROSLAVA SANIGU)

Bolo to 15. augusta tohto roka – na sviatok Nanebovzatia Panny Márie, keď som sa s rodinou vybral na výlet do Liptovských Revúc, kde žije pán Miroslav Saniga doslova v rozprávkovej vtáčej záhradke. Desiatky vtáčích búdok, krásne fotografie, kresby, útulná pustovňa sv. Františka z Assisi a mnoho ďalších zaujímavostí očarili nielen deti, ale aj nás dospelých. A očarilo nás aj zaniietené rozprávanie domáceho pána „kastelána“, ktorý je v kráľovstve prírody, a najmä v jej vtáčej ríši, naslovovzatým odborníkom.

Miroslav Saniga sa profesionálne zaoberá výskumom vtáčích spoločenstiev, osobitne operencov hlucháňa hôrneho a murárika červenokrídeho. O svoje poznatky sa s nadšením delí s deťmi na školských besedách a terénnych vychádzkach, s poslucháčmi Rádia Lumen, najnovšie závery z výskumu prírodných procesov tlmočí vysokoškolským študentom na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde externe prednáša na Katedre životného prostredia. Je absolventom Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene.

Pre Terchovcov bude iste zaujímavá skutočnosť, že do roku 1993 pôsobil ako ochranár v Národnom parku Malá Fatra. Počas tohto obdobia spoznal nielen terchovské prírodné zákutia dolín či vrchov, ale aj ľudí, ktorí mu vyrozprávali množstvo príbehov zo spolužitia s prírodou. Tento fakt bol impulzom, aby sme sa pri spomínanej návšteve v kraji pod majestátnym Čiernym kameňom (1479 m. n. m.) vo Veľkej Fatre dohodli na spolupráci v podobe uverejnenia krátkych poviedok – príbehov, ktoré vytvorila terchovská príroda a človek v nej žijúci, a ktoré Miroslav Saniga zachytil perom. Som presvedčený, že tieto poviedky si počas dlhých zimných večerov nájdu vďačných čitateľov.

V prvej z nich bude reč o srdcovej záležitosti Miroslava Sanigu, ktorou je už spomínaný murárik červenokrídlý, Terchovcami nazývaný operený motýľ. V druhej poviedke murárik očarí zahraničnú krásku a v tretej nám vyrozpráva starý ujo Jano zo Štefanovej, ako „osladiť“ bývalé snúbenici svadobný deň.

Prečo starí Terchovci poznali „opereného motýľa“

Naši predkovia, ktorí žili v tesnejšom vzťahu s prírodou, všímali si viac dianie v jej zátišiach. Viaceré nápadné „javy“, ktoré odpozorovali v prírode počas roka, im pomáhali predpovedať počasie a orientovať sa podľa toho pri organizovaní svojej práce na poli či v lesoch. Poznali mnohé druhy vtákov a cicavcov podľa mien, ktoré sa zachovávali z generácie na generáciu ústnym podaním.

Obyvatelia podhorskej obce Terchová s jej početnými lazmi v chotári pod Rozsutcom ako jedni z mála obyvateľov Slovenska stretávali sa v minulosti, keď sa pešo presúvali medzi svojimi obydliami a lúkami, aj s opereným motýľom. Tak totiž starí Terchovci murárika volali v svojej rodnej reči. Pastieri, ktorí vyhánali ovce cez Skalnú mesto na lúky na Veľkom Rozsutci, sa s murárikom stretávali

jednak v Kreminej doline, a potom v samotnom raji murárikov – Skalnom meste. Chlapci, ktorí mali zlezené všetky skaly v chotári dediny, ho mohli pozorovať aj na Malom Rozsutci a Poludňových skalách.

Obyvatelia miestnej časti Štefanová murárika vídávali najmä v nedeľu, keď sa vracali z veľkej svätej omše z kostola v Terchovej, ktorý je zasvätený svätým Cyrilovi a Metodovi. Gazdiné chodievali na „malú“ svätú omšu hneď zrána, aby mohli predpoludním pripraviť pre celú rodinu obed. Manželia sa vyberali až na veľkú svätú omšu, ktorá končila pred poludním. Po svätej omši sa chlapi zastavili v krčme na pive, aby im obed lepšie chutil, a potom stúpali pešo cez Tiesňavy domov do Štefanovej. Keď prechádzali cez kaňon Tiesňav, prišlo im vykonať malú potrebu. Obyčajne to bolo pri skalách, ktoré pomenovali svojsky – Zasraná a Krokodíl. No a práve v tejto časti Tiesňav zvykol murárik hniezdiť. Preto ho tu najmä chlapi vídávali...

Aj v Dierach, kadiaľ si niektorí Štefanovci skracovali trasu do Terchovej, občas postretli opereného motýľa, a to nielen v jarňom a letnom období, ale i počas zimy.

Mejkapová kráska očarená murárikom

Spomienky na stretnutie s „kráskou“ z Tiesňav vo Vrátnej, kde som robil výskum murárika červenokrídleho, vyvolajú na mojej tvári vždy úsmev. Bolo to raz koncom júna, keď sa od Rozsutca prihnala silná búrka. Z tmavej oblohy sa začal liať silný dážď, a tak som sa musel schovať pod previs,

Murárik červenokrídly v masive Veľkého Rozsutca

aby som do nitky nezmokol. Aj párik murárikov sa schoval pod prevismi v skale oproti. „Ako dobre, že sa prihnala búrka“ – potešil som sa, „teraz vás mám ako na dlani a môžem si vás dlho v pokoji poprezeráť.“ Ako som tam pod previsom čumel na pár murárikov, odrazu sa pod previsom objavili traja skrz skrz premoknutí turisti. Keď ma tam zbadali, zľakli sa. „Poďte sa sem schovať, lebo búrka sa tak rýchlo neskončí“ – ponúkol som náhodným turistom skrýšu na prečkanie lejaku. Turisti sa však tvárili, akoby mi vôbec nerozumeli a len mykli plecami. „No tak mi aspoň neplašte tamto tie dva vtáčiky“ – pokračoval som, dúfajúc, že teraz mi už rozumejú. Traja do nitky premočení turisti, jedna slečna a dvaja páni, však zasa nič. A tak som to skúsil po anglicky:

„Come here! It rains cats and dogs, so come under the rock.“ Zdalo sa, že angličtina zabrala, pretože traja zmoklíci prišli pod previs. Ako neskôr vysvitlo z debaty, boli to Rakúšania. Víťazka nejakej súťaže krásy a jej dvaja „ochrancovia“.

Keď som sa tam díval na krásku s roztečeným mejkapom po tvári, vyzerala ako najväčšia „škrata“, ktorej by sa aj medveď naľakal. V momente, ak by ju zočil niekde na chodníku, istotne by zošedivel... Vraj „kráska“ sa však veľmi tešila z pozo-

v Terchovej. Musím sa priznať, že tieto jej slová ma veľmi hriali pri srdci. Opäť som sa mal raz možnosť presvedčiť, že murárik si získa náklonnosť každého človeka, ktorý ho čo i len na krátku chvíľku zahliadne na vlastné oči. A rakúska modelka bola vtedy toho živým dôkazom.

Ako ujo Jano prekazil snúbenici sobáš

Zakaždým, keď som išiel skúmať murárika červenokrídleho do oblasti Rozsutca, Poludňových skál alebo do skalného kaňonu Dier, zastavil som sa u uja Jana v Štefanovej – osade učupenej pod majestátnou skalnou katedrálou Rozsutca v Malej Fatre. Nedalo mi nepristaviť sa, neprehodiť pár viet s týmto neobyčajne zhovorčivým človekom, s ktorým som si mal vždy čo povedať. Najskôr ma vyspovedal on. Musel som mu pekne po poriadku porozprávať, kde sa páriky murárikov v ten rok nosia a ako sa im vodí. On mi potom zasa prezradil, kde sa počas jeho detstva stretával s „operenými motýľmi“, ako hovorievali starí Terhovci murárikovi červenokrídlemu.

Veľmi rád počúvam rozprávanie starších ľudí o živote v minulosti. Podozvedám sa aj mnoho zaujímavosti zo života vtedajšej prírody a jej obyvateľov. Rozprávania starších ľudí o živote prírody mi pomáhajú vytvárať si stále dokonalejší obraz o vývoji krajiny a vplyve človeka pri jej pretváraní. Rozprávanie osemdesiatročného uja Jana zo Štefanovej bolo pre mňa vždy

Murárik červenokrídly (perokresba)

rovania murárika červenokrídleho. Bola ním vedno s jej strážcami taká ohúrená, ako ja. Keď dážď ustál, vyprevadil som troch zvláštnych turistov na chodník a pokračoval vo výskume murárikov. Ešte pred rozlúčením mi kráska stihla povedať, že pozorovanie murárikov počas búrky bola najkrajšia neplánovaná časť programu jej pobytu

najkrajšou rozprávkou. Prečo? Nuž preto, lebo mi rozpovedal príbehy o zvieratách, s ktorými sa stretával v časoch detstva pod jedným z najkrajších skalných výtvorov Slovenska – Rozsutcom. No a keď mi niekto rozpráva o stretnutí s murárikom, trafi rovno na moju nôtu.

Ujo Jano sa s murárikmi už ako malý chlapec stretával takpovediac denno-denne, keď vyhánal ovce na pastvu na Rozsutec. Aj po mnohých rokoch si živo spomínal na hniezdenie týchto „nebeských operencov“ v Skalnom meste, Poludňových skalách alebo Kreminej. Ako balzam na moju dušu pôsobilo jeho rozprávanie o hniezdení „operených motýľov“ v skalnom masíve Rozsutca. Vedno sme sa potom tešili, keď som mu povedal, že na miestach, kde sa on stretával s murárikmi, tieto priam nadprirodzené operence žijú aj teraz. Oboch nás pritom hrialo pri srdci niečo nedefinovateľné. Bola to láska k okolitej prírode a jej obyvateľom.

Ujo Jano mal v zásobe vari nekonečné množstvo príhod so zvieratami, a tak vždy ponúkol nejaký nový príbeh na rozpovedanie. Veľa príhod mal s medvedmi, ktoré sa v tomto kraji vyskytujú v hojnom počte. Niekoľko ráz mi rozpovedal aj jednu veselú prírodu s medvedom, ktorej aktérom nebol nikto iný, ako on sám. Pred nástupom na základnú vojenskú službu sa zasnúbil s dievkou z rodnej dediny. Počas dvojročného odlúčenia však môže aj najsilnejšia láska vyhasnúť, najmä v časoch, keď si mladí záľubenci nemohli vyznávať náklonnosť prostredníctvom internetu či mobilného telefónu. Spočiatku prichádzali listy od snúbenice v pravidelných týždňových intervaloch. Neskôr sa tieto intervaly zo strany dievky predlžovali a predlžovali, až napokon ku koncu vojenskej služby odpovede na ľúbostné listy uja Jana prestali chodiť načisto. On postupne začal šípiť, čo sa asi stalo.

Keď sa vrátil z vojny, jeho predtucha o konci ľúbostného vzťahu so snúbenicou sa naplnila. Zakrátko po jeho príchode už bola naplánovaná svadba s iným mládencom. Keďže láska zo strany uja Jana k milovanej dievčine len horko-ťažko vyprchávala a voľajako sa nevedel zmieriť s tým, že sa jeho snúbenica vydá za iného, vymyslel si plán. „Keď nechceš byť moja, nebudeš ani tamtoho, hundral som si v duchu a už som aj snoval plán, ako im prekaziť sobáš. V komore som našiel masť, ktorú bol spustil otec z medveďa, ktorého ulovil nejaký páňko na jar. Spomenul som si totiž na rozprávanie starých poľovníkov, ktorí tvrdili, že domáce i divé zvieratá sa boja nielen živého medveďa, ale aj akejkolvek súčasti jeho tela, keď ju zacítia v okolí. Rozpamätal som sa pritom na svojho strýka Paľa, ktorý mi bol voľakedy rozprával prírodu, ako „odmietnutý“ mládenec natrel cestu, kadial' mala prechádzať svadobná procesia, medveďou masťou, a čo za paniku to spôsobilo medzi svadobčanmi.“

A takto inšpirovaný ujo Jano v deň sobáša natrel po ceste v Tiesňavách, kadial' mal prechádzať svadobný sprievod do kostola, medveďou masťou. „To si mal vidieť, čo robili kone, keď zacítili medveďiu masť“ – pokračoval v rozprávaní ujo Jano. „Hlasno erdzali a vzpierali sa na zadné. Pohoniči sa ich snažili ovládať, ale nevedel si s nimi rady. Zatahoval liace a švihal bičom, aby pokračovali v ceste, ale zvieratá akoby videli pred sebou nejakú strašidelnú obludu. Nikto z účastníkov svadobnej procesie nevedel, čo sa deje. Niektorí si mysleli, že sú to nejaké ‚porobeniny‘. Ženy začali kričať a od strachu aj výskať, poniektoré dokonca začali odriekať modlitbu svätého Ruženca... Štyria chlapi, hoc oblečení v pekných terchovských krojoch, priskočili k sviatočne vyzdobeným koňom, že ich skrotia. Ani oni si však s naplašenými zvieratami nevedeli dať nijako rady.“

„A odkiaľ ste túto ‚svadobnú komédiu‘ sledovali Vy“ – opýtal som sa uja Jana. „Nuž, sedel som ukrytý za skalou, odkiaľ bol dobrý výhľad, ale svadobčania ma nemohli zbadat“, odvetil ujo Jano. „No a čo sa dialo ďalej?“ – vyzvedal som sa. „Podarilo sa im napokon kone cez namastené miesto prešikovať?“ „Veruže nie“, riekol ujo Jano. „Kone odmietali akúkoľvek poslušnosť, a nie a nie ísť ďalej. A tak sa milí svadobčania museli pobrať dole, do kostola, pešo. Keď už ma moja snúbenica zanechala, povedal som si, nech má aspoň takúto hanbu, že ju neprivezie pred kostol sviatočne ovenčený koč s koňmi, ale že tam príde pekne po svojich...“

Nuž aj takéto príhody pomáhajú prírodovedcovi pri poznávaní správania sa živočíchov v prírode. O tom, že ujo Jano zo Štefanovej si túto prírodu nevymyslel, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať len preto, aby sa mi zalíškal, som sa mal možnosť presvedčiť aj z rozprávania starých gazdov u nás v Liptovských Revúcach. Ešte pred polstoročím sa chovalo v našej dedine okolo 150 koní a gazdovia i pastieri mali možnosť pozorovať správanie týchto ušľachtilých zvierat v rôznych situáciách – aj pri stretnutí s medvedom. Všetci do jedného, ktorí mali do činenia, že sa pri práci s koňmi v lese alebo pri pasení na holiach okolo Čierneho kameňa stretli aj s medvedom, potvrdili, že koňa sa pri stretnutí s týmto predátorom zmocňuje veľký strach. Zľaknuté zviera je potom prakticky neovládateľné aj vlastným gazdom. A tak dáko to bolo aj vtedy, keď ujo Jano znepríjemnil svojej snúbenici svadobný deň, keď jej cestu, po ktorej sa presúvala koňmo ku kostolu, natrel medveďou masťou a kone odrazu odmietli svoju povestnú poslušnosť...

Za spoluprácu poďakoval a na ďalšie rozprávanie sa teší Marián Zajac
FOTO a KRESBA Miroslav Saniga

Pred kráľovstvom Miroslava Sanigu (druhý sprava) v Liptovských Revúcach

Pozdrav z Novohradu

Prirodzeným centrom Novohradu je okresné mesto Lučenec s historickými dominantami, medzi ktoré patrí synagóga, budova radnice, budova mestského hotela Reduta a historické jadro Kubínyho námestia (je pamiatkovou zónou). Z historického pohľadu je zaujímavé tiež mestečko Filákov so svojím hradom a dvoma kaštieľmi. V letných mesiacoch vám poskytnú možnosti rekreácie vodná nádrž Ružiná v stredu Divín, termálne kúpalisko Dolná Strehová s vybudovanými športoviskami alebo kúpalisko Rapovce.

Kostol Navštívenia Panny Márie

Rímskokatolícky chrám postavili v roku 1783 a do dnešnej podoby bol upravený v roku 1792. Ide o súčasť historického jadra Lučenca – Kubínyho námestia. Táto baroková jednolodňová stavba so sakristiou a 38,5 m vežou je jednou z dominant mesta Lučenec. Hlavný oltár pochádza z druhej polovice 19. storočia. Obnova interiérovej maľby sa realizovala v roku 2016. Kostol je národnou kultúrnou pamiatkou.

Terchovské Vianoce v Lučenci

Je to takmer rok, čo do Lučenca 30. decembra 2023 zavítali Terchovci, aby počas vianočného obdobia ukázali svoje jedinečné zvyky. Vráťim sa ale trochu naspäť, aby som priblížil situáciu, ako som sa ocitol v Lučenci na tomto podujatí mojich rodákov.

Od leta roku 2022 bývam v obci Trenč, ktorá je vzdialená od Lučenca 15 kilometrov. Po dlhšej pauze som sa stretol s ľuďmi, s ktorými som bol v Terchovej v kontakte oveľa častejšie. Počuť terchovskú muziku a spevákov mimo rodiska je niečo úplne iné, ako som to vnímal doma v Terchovej. Človek, keď sa ocitne ďaleko od svojho rodiska, si zrazu vybavuje spomienky nielen na Vianoce doma, ale i na kraj, ktorý je určite každému Terchovcovi vzácny a drahý. Vtedy som sa aspoň na chvíľu vrátil domov do Terchovej, hoci som bol práve v kostole v Lučenci. Myslím si, že mnohí Terchovci si uchovávajú v pamäti spomienku na miesto, odkiaľ odišli do sveta.

Celkom iná kapitola je teraz tu v Trenči. Ide o pohraničnú obec, preteká ňou rieka Ipel, ktorá je hraničnou riekou s Maďarskom. Za dva a pol roka som tu spoznal život miestnych ľudí, ktorý je celkom iný od toho v Terchovej. Trenč je malá obec – má niečo cez 540 obyvateľov. Každý človek chce byť užitočný, nech žije hocikde. Inak to nie je ani v mojom prípade.

Priznávam, že prvý mesiac v Trenči nebol ľahký. Zažil som tu niečo ako kultúrny šok. Zvykol som si však. Moje aktivity spočívajú v tom, že sme spolu so starostom založili obecné noviny Trenčan. Nulté číslo vyšlo koncom roku 2022. Štruktúru, grafickú i jazykovú úpravu zabezpečujem úplne sám. Postupne sa kvalitita

Ján Miho so starostom obce Trenč Andrejom Barčíkom

Kubínyho námestie v Lučenci

novín zlepšuje. V roku 2024 už vyšli tri čísla a pracujem na štvrtom, ktoré vyjde pred Vianocami.

S pomocou kamaráta z Lučenca sa mi podarilo zrealizovať dva projekty – výsadbu ovocných stromčekov. Do budúcnosti plánujem vytvoriť malú farmu. Iste to bude tvrdý oriešok, ale verím, že sa zámer podarí uskutočniť. Mám aktivity aj v rámci Slovenska; som predsedom špecifickej organizácie ťažko telesne postihnutých a vozičkárov so sídlom v Nitre. V rámci Slovenského zväzu telesne postihnutých som členom legislatívnej komisie, ktorá pripomienkuje hlavne sociálne zákony. Tie potom idú do Národnej rady SR na schválenie a dotýkajú sa hlavne nás – vozičkárov. Dlhšie máme rozbehnutý jeden projekt s Milanom Koscom. Ide o dokumentárny film o živote vozičkárov na Slovensku. Ak sa všetko podarí, film bude mať premiéru v Terchovej v lete 2025.

Toto sú moje aktivity za posledné obdobie. V rámci svojich obmedzení sa snažím vyvíjať maximálne úsilie, aby sa mi podarilo realizovať všetko, čo mám ešte v pláne.

Ján Miho

FOTOARCHÍV Ján Miho

Stanislav Štepka: Nech vám život stále vonia človečinou

Takto znie vinš i odkaz pre Terchovcov a všetkých našich čitateľov od Stanislava Štepku, ktorému starosta obce Jozef Dávidík spoločne s Rudolfom Patrňákom a Mariánom Zajacom odovzdali 27. októbra 2024 v Dome odborov Žilina, po predstavení Radošinského naivného divadla Ako som vstúpil do seba, Čestné občianstvo Terchovej. Zakladateľ a duša obľúbeného slovenského divadelného ansámbľu po odovzdaní ocenenia pred prekvapeným publikom i samotnými kolegami, hercami, adresoval Terchovcom vtipné a zároveň úprimné poďakovanie za to, že sme si pri jeho nedávnom významnom jubileu – osemdesiatinách takto originálne uctili jeho celoživotné umelecké dielo. Poviem vám, že stáť na doskách, ktoré znamenajú svet, pri dlhotrvajúcom potlesku podávať majstrovi Štepkovi ruku a vnímať jeho charizmu, je neopakovateľný zážitok. Ihneď po predstavení sme sa v zákulisí ešte spolu odfotili a v krátkom časovom horizonte naplánovali rozhovor pre naše obecné

noviny. Stanislav Štepka s radosťou súhlasil, za čo sme mu vďační.

TERCHOVÁ: Aké pocity vo vás vyvolalo udelenie Čestného občianstva Terchovej?

Stanislav ŠTEPKA: Prekvapilo ma a, samozrejme, aj potešilo. A nielen mňa, prekvapený bol aj súbor. Doklad o mojom terchovskom občianstve onedlho bude visieť na čestnom mieste v našom divadle.

TERCHOVÁ: Neuvažujete teraz o napísaní hry, napríklad, Ako som sa stal Terchovcom..., alebo si vymyslíte názov z vlastnej fantázie...

Stanislav ŠTEPKA: Zatiaľ nie. Čo nie je, to raz môže byť. Alebo: nikdy nehovor nikdy.

TERCHOVÁ: Terchovci sú vďační za populárneho Jááánošiiíka z vášho pera. Výrazne ste tak prispeli k rozvoju prvku Jánošíkovská tradícia, ktorý je zapísaný v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Ako si spomínate na obdobie písania hry Jááánošiiík. Čo bolo impulzom k jej vzniku?

Stanislav ŠTEPKA: Jááánošiiíka som napísal v roku 1970. Bolo mi vtedy veľmi smutno (rozišiel som sa s dievčaťom), a tak som sa chcel nejako rozveseliť. Dal som si pred seba papier a napísal prvú vetu: „Kde bolelo, tam bolelo.“ Veta sa mi zapáčila, a tak som rýchlo pridal druhú – s malou slovnou hrou: „V dedine Tarchová žila jedna tarchavá žena, pani Dagmar Jánošíková, rodená Trautenbergerová...“ Takto nejako, po mojom a celkom inak, sa začal odvíjať a písať iný, teda môj príbeh o Jánošíkovi, ktorý sa stal v našom divadle – ako v Terchovej ozajstný Jánošík – celonárodnou legendou.

V zákulisí divadla po odovzdaní Čestného občianstva. Sprava: Rudolf Patrňák, Jozef Dávidík, Stanislav Štepka a Marián Zajac

TERCHOVÁ: Neuveriteľných, vyše 1100 odohraných repríz Jááánošiiika v podaní Radošinského naivného divadla za viac ako 40 rokov hovorí samo za seba. Neprišlo obdobie krízy? Lebo Jánošík mal kritický vek v 25. roku života...

Stanislav ŠTEPKA: Ale áno. Aj môjho Jááánošiiika všemožne prenasledovala vrchnosť! A riadne!!! V roku 1970 bola premiéra, no schvaľovacia komisia Slovkoncertu a komunistická vrchnosť ho schválili na verejné uvádzanie až po desiatich rokoch. No nakoniec pôvodný text Jááánošiiika sa akoby natruc dožil (s literárnymi úpravami) troch javiskových uvedení v celkovom počte 1 106 repríz. Nevieť o inej pôvodnej hre na Slovensku, ktorá by sa dožila takej slávy.

TERCHOVÁ: V čom tkvie podľa vás úspech tejto hry?

Stanislav ŠTEPKA: Dobrodružný a skrz-naskrz slovenský príbeh o Jánošíkovi a jeho tragickom konci autorom ponúka úchvatnú a bohatú celoslovenskú tému. V mojom a našom prípade zapracoval aj náš zmysel pre humor, teda že sa i na príbeh o Jánošíkovi dokážeme pozrieť nielen ako na patetický či hrdinský dej, ale dokážeme sa ho zmocniť aj prostriedkami nadhľadu a humoru.

TERCHOVÁ: V osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch minulého storočia ste Jááánošiiika hrali aj v Terchovej. Ako si spomínate na vtedajšiu návštevu kraja pod Rozsutcom?

Stanislav ŠTEPKA: Vo svojej záhrade v terchovskej osade U Krištofikov náš žilinský kamarát, inak svetový moderný výtvarník Alex Mlynárčik, zorganizoval v roku 1985, keď sa blížila 500. repríza nášho titulu, nevídanú a nádhernú záhradnú výtvarno-divadelnú akciu s predstavením Jááánošiiika – na scéne s barokovým rámom, ktorá mala namiesto kulís v pozadí slnkom vysvietený Rozsutec. Nádherný zážitok! Na tom istom mieste v záhrade, aj s divákmi v tráve, v podobnej scenérii v roku 2004 nafilmoval môj syn Juraj pre televíziu Markíza Jááánošiiika ako hodinový film – v rovnako skvelej divadelnej i diváckej atmosfére.

TERCHOVÁ: Aké práva a povinnosti by ste ako náš čestný občan zaviedli do Ústavy obce Terchová?

Stanislav ŠTEPKA: S láskavým dovolením – to by som radšej natrvalo nechal v kompetencii mojich Terhovcov.

TERCHOVÁ: Blíži sa najkrajšie obdobie roka – vianočné sviatky aj nový rok. Čo by ste zavinšovali čitateľom novín Terchová?

Stanislav ŠTEPKA: Terhovcom, najväčšej komunite spevákov a hudobníkov na Slovensku, sa ťažko vinšuje. Ale keď už, tak aspoň takto skromne a po našom: Nech vám život stále vonia človečinou.

Za rozhovor poďakoval Marián Zajac

FOTO Ctibor Bachratý

FOTOARCHÍV Rudolf Patrňiak

S nezabudnuteľnou Katarínou Kolníkovou

Jááánošiiik u Krištofikov (1985)

Nástenný kalendár TERCHOVÁ 2025

Tematický nástenný kalendár vydáva naša obec v spolupráci s Varínskou tlačiarňou (Jaroslav Buchta) od roku 2018. Podtitul kalendára na blížiaci sa rok 2025 – **RAJ FILMÁROV** – veľavravne prezrádza, čomu je obsahovo venovaný. Obrazovú časť tvoria československé, respektíve slovenské a české dlhometrážne hrané a dokumentárne filmové diela, ktoré boli nakrútené v Terchovej (**Zvony pre bosých**, réžia: Stanislav Barabáš, 1965; **Masky ľudového divadla**, réžia: Martin Slivka, 1985; **Zbojník Jurko**, réžia: Viktor Kubal, 1976; **Dva barančeky**, réžia: Karol Skřípský, 1958; **Jánošík**, réžia: Martin Frič, 1935; **Zem spieva**, réžia: Karol Plicka, 1933; **Jánošík I., II.**, réžia: Paľo Bielik, 1962–1963; **Najstarší terchovský muzikant**, réžia: Peter Cabadaj, 1997; **Kuře melancholik**, réžia: Jaroslav Brabec, 1999; **Nejasná správa o konci sveta**, réžia: Juraj Jakubisko, 1997; **Obrazy starého sveta**, réžia: Dušan Hanák, 1972). Doplníme ešte, že hodnotný opus vyšiel pri príležitosti 90. jubilea nakrútenia kultového filmu *Jánošík* režiséra Martina Friča s Paľom Bielikom v hlavnej úlohe (1935). Vstupný text, ktorý do kalendára napísal jeho zostavovateľ Peter Cabadaj, uverejňujeme v celom znení.

Azda nepreženieme, keď uvedieme, že Terchová a Jánošíkov kraj sú pravdepodobne najvyhľadávanejšou filmárskou destináciou na území Slovenska. Všetko sa to začalo na prahu 20. rokov minulého storočia, keď do Vrátnej prišiel chýrny nemecký režisér **F. W. Murnau**. Nakrútil tu niekoľko mysterióznych exteriérových záberov do svojho legendami opradeného expresionistického filmu *Nosferatu. Symfónia hrôzy* (1922).

Impozantná malofatranská prírodná scenéria upútala pozornosť čínorodého fotografa, filmára, hudobníka, etnografa, folkloristu a zberateľa ľudových piesní **Karola Plicku**, ktorý vytrvalo navštevoval naše tradičné regióny. Niekoľko záberov z Terchovej uplatnil vo svojich troch celovečerných dokumentoch *Za slovenským ľudom* (1928), *Po horách, po dolách* (1929), *Zem spieva* (1933). Onedlho už v Terchovej nakrúcal slávny český režisér **Martin Frič** kultový film *Jánošík* (1935). Titulnú rolu v ňom stvárnil mladý Paľo Bielik a dielo malo ohromný divácky úspech. Len v roku uvedenia filmu do kín ho

videlo takmer sto miliónov záujemcov, pričom do roku 1980 snímku premietli v 32 krajinách sveta!

Koniec druhej svetovej vojny a následne udalosti zásadne ovplyvnili všetky sféry života. Po roku 1945 sa v podmienkach znárodnenej kinematografie začína systematicky rozvíjať aj slovenský film. Z pohľadu Terchovej to znamenalo, že vari každý rok bol v nádherných exteriérových kulisách realizovaný nejaký titul – **spravodajský, dokumentárny, populárno-náučný, hudobno-etnografický...** a hlavne **celovečerný**. Keď vzniklo Bratislavské televízne štúdio, začali intenzívne prichádzať do kraja Jánošíka aj televízni tvorcovia – z domova i zo sveta. Na mnohých slovenských filmoch i medzinárodných koprodukciami ako kameraman, režisér či „lobista“ participoval tunajší rodák **Vladimír Ondruš**.

Do dôverne známych miest po rokoch prišla zakladateľská osobnosť slovenskej kinematografie **Paľo Bielik**, aby tu podľa vlastného námetu a scenára nakrútil dvojdielny výpravný širokouhlý farebný kinohit *Jánošík* 1962–1963).

Zahrlo si v ňom ako komparz aj niekoľko terchovských mládencov a chlapov. Iná zakladateľská osobnosť – tentoraz domácej animovanej tvorby – **Viktor Kubal** do Terchovej chodieval už od svojich detských liet. Rozhodne teda nemôže ísť o žiadnu náhodu, že vôbec prvý slovenský celovečerný kreslený film *Zbojník Jurko* (1976) vychádzal z dôkladných znalostí zobrazovaného prostredia. Nateraz posledný dlhometrážny hraný titul o legendárnom zbojníckom kapitánovi nakrútila podľa literárneho scenára Evy Borušovičovej svetoznáma poľská režisérka **Agnieszka Hollandová** s dcérou **Kasiou Adamikovou**. Isteže, snímka nazvaná *Jánošík: Pravdivá história* (2009) vznikala aj v terchovských exteriéroch.

Celovečerné hrané diela nakrúcali v Terchovej hneď piati predstavitelia svetom uznávanej Československej novej vlny zo 60. rokov minulého storočia: **Stanislav Barabáš**, **Eduard Grečner**, **Dušan Hanák**, **Juraj Jakubisko** a **Štefan Uher**. Kardinálne spoločenské zmeny po Novembri 1989 síce

tvrdlo poznačili slovenskú kinematografiu, na druhej strane však otvorili dvere dokorán príchodu medzinárodných filmových štábov a produkcií. Jánošíkov kraj s jeho elektrizujúcimi panorámami tak objavili aj tvorcovia z najvyspelejších krajín sveta. Našli tu nielen ústretovosť, čarokrásne exteriéry a dobre fungujúce služby, ale i kvalitných remeselníkov. Mierou vrchovitou sa o to zaslúžila niekdajšia terchovská stavebná firma **DAMIT**, ktorá zhotovením filmových kulís a dekorácií prenikla do širokého povedomia (majitelia Jozef Dávidík a Jozef Mičo).

Vysoko treba oceniť skutočnosť, že Terchovci kontinuálne pokračujú v rozvíjaní bohatej, vyše storočnej filmárskej tradície. Skvostnú prírodu už adekvátne dopĺňajú remeselný fortieľ, rozvetvené služby a manažérske schopnosti. To všetko zákonite vytvára optimistické predpoklady na realizáciu ďalších filmových diel v Jánošíkovom kraji.

Peter Cabada

Dve výročia filmára Stanislava Barabáša

Terchová sa okrem iného môže pýšiť aj faktom, že na jej území nakrúcali svoje dlhometrážne hrané filmy hneď piati predstavitelia celosvetovo uznávanej Československej novej vlny zo 60. rokov minulého storočia. Konkrétne ide o Stanislava Barabáša (*Pieseň o sivom holubovi*, 1961; *Zvony pre bosých*, 1965), Eduarda Grečnera (*Drak sa vracia*, 1968; *Jaškov sen*, 1996), Dušana Hanáka (*Obrazy starého sveta*, 1972), Štefana Uhery (*Javor a Juliana*, 1973) a Juraja Jakubiska (*Perinbaba*, 1985; *Nejasná správa o konci sveta*, 1997).

Medzinárodne uznávaný režisér **Stanislav Barabáš**, rodák z Víglašskej Hutky-Kalinky, ktorý začiatkom septembra 1968 emigroval do Nemecka, v spomenutých dvoch filmoch radikálne zmenil dovtedajší zorný uhol pohľadu na Slovenské národné povstanie (SNP). Nepotreboval uplatniť množstvo akčných bojových scén, širokým oblúkom sa vyhol extrémnej heroickosti či páťosu. Komplexne zobrazil tiesnivý existenčný pocit strachu a nepokoja z nepredvídateľnej krutosti vojny, zo straty blízkych, či smrti ako takej. Aby mali filmy potrebnú výpovednú hodnotu, sugestívnosť a razanciu, nevyhnutne musia končiť tragicky a depresívne. Ľudsky i myšlienkovy silné príbehy z čias SNP stvárnil Barabáš citlivo – so zmyslom pre funkčnú aplikáciu rôznych filozofických odtieňov a prvkov skepticizmu aj existencializmu.

Filmový štáb režisérovho majstrovského diela ***Zvony pre bosých*** mal počas celého nakrúcania v rokoch 1964 a 1965 svoj hlavný stan v Chate na Grúni. Vo vojnovnej dráme excelovali Vlado Müller, Ivan Rajniak či známy český herec Radovan Lukavský.

Štvrtého februára 2024 uplynulo 100 rokov od narodenia a prvého augusta 30 rokov od úmrtia (zomrel v Hamburgu) filmového a televízneho režiséra a scenáristu Stanislava Barabáša.

Peter Cabada
FOTOARCHÍV autora

Ako exulant nakrútil režisér Stanislav Barabáš v 80. rokoch minulého storočia niekoľko častí populárneho západonemeckého televízneho kriminálneho seriálu *Miesto činu* (Tatort)

Z filmu *Zvony pre bosých*

Predstavenie TND Pani richtárka

Sú ľudia, ktorí na predstavenia Terchovského národného divadla chodia už roky. Sú inscenácie, ktoré oslovia diváka natoľko, že ho vidia aj viackrát. Pani richtárka je jednou z nich. Ide o inscenáciu, v ktorej vidieť profesionálne divadelné prvky a skúsený terchovský divák si všimne aj to, že súbor na inscenácii zamakal a herecky sa posunul opäť vpred.

Na slávnostnej repríze Pani richtárky sa zúčastnil aj manželský pár, ktorý je fanúšikom TND už niekoľko rokov, no doteraz ho sledovali len cez sociálne siete. Po piatich rokoch sa im konečne podarilo zúčastniť sa na predstavení, čo spojili aj s oslavou 10. výročia vzniku nášho divadla. Úprimne poďakovali za umelecký zážitok a boli milo prekvapení, aký je súbor súdržný a aké priateľstvá sú medzi nami. Mňa ako vedúcu súboru potešilo, že naše priateľstvá a puto „divadelnej rodiny“ je viditeľné aj medzi ľuďmi, ktorí nás nepoznajú. Ako tvorca, aj spolu s ostatnými, by som ocenila viac priameho a konštruktívneho hodnotenia, pretože to je niečo, čo našu tvorbu posúva vpred.

Mgr. Bibiána Janšová, DIS. art.
FOTO Jana Micháľková

Ocenený František Mucha

Zamestnanci Centra sociálnych služieb v Terchovej v rámci spolupráce s pánom Františkom Muchom prejavili snahu mu úprimne a z lásky poďakovať za jeho nezištnú činnosť v prospech prijímateľov nášho zariadenia. Bol navrhnutý na ocenenie Senior roka 2024.

Spoločenskú celoslovenskú akciu, zameranú na podporu výnimočných seniorov, organizovalo Fórum pre pomoc starším pod vedením jeho prezidentky Ľubice Gálisovej. Záštitu nad akciou prevzal verejný ochranca práv JUDr. Róbert Dobrovodský. Toto podujatie oceňuje výnimočnosť, múdrosť, skúsenosť, ochotu a obetavosť jedinečných osobností, ktoré vykonávajú aktivity a činnosti pre ostatných bez nároku na odmenu – zo srdca. Zamestnanci Centra sociálnych služieb v Terchovej takto vnímajú aj Františka Muchu, ktorý je pre nás príkladom svojim životným postojom, entuziazmom a chuťou pomáhať seniorom zariadenia.

Pán František Mucha bol jedným z ocenených seniorov. Cenu mu odovzdala prezidentka organizácie Ľubica

Gálisová spolu s pozvanými významnými osobnosťami spoločenského a politického života. My všetci sme poctení, že František Mucha náš návrh prijal a mohli sme s ním prežiť pekné chvíle v prostredí zlatej sály Bojnického zámku.

Mgr. Martina Lašutová
riaditeľka CSS Terchová
FOTOARCHÍV Anna Dávidíková

V zlatej sále Bojnického zámku. František Mucha tretí sprava.

Klavírny minimaratón

Na Mariánskom námestí v Žiline sa konal 10. decembra 2024 Adventný klavírny minimaratón ZUŠ L. Árvaya Žilina. Zúčastnili sa na ňom aj klaviristky elokovanej triedy v Terchovej Alexandra Oravcová a Nella Rogoňová pod vedením pedagogy Mgr. Zuzany Patrniakovej.

-zp-
FOTO Andrea Halusková

Divadlo Drobul'ko

Do Terchovskej galérie umenia zavítalo Divadlo Drobul'ko a pripravilo pre škôlkarov pekný zážitok.

-zaj-

Spoločenské akcie zorganizované v zariadení CSS

Október je tradične spojený s Mesiacom úcty k starším. Aj my v zariadení Centra sociálnych služieb sme našim starkým prejavili úctu a zorganizovali 25. októbra 2024 špeciálne podujatie s úžasnou speváckou skupinou Le Stelle a deťmi z MŠ a ZŠ A. F. Kollára Terchová. Účinkujúci svojimi piesňami vytvorili atmosféru lásky, vďačnosti a dôstojnosti, ktorú pre nás naši starkí predstavujú. Ich životná múdrosť je neoceniteľným prínosom pre celú spoločnosť. Oslava tohto mesiaca bola pripomienkou, že si ich vážime každý deň a preto ich múdrosť, skúsenosť a dedičstvo treba oslavovať.

V rámci organizovaných aktivít boli pripravené prednášky pre našich prijímateľov sociálnych služieb, ktoré sme prispôbili ich potrebám a záujmom. Cieľom bolo prispieť k informovanosti prijímateľov, aktivizácii a taktiež k ich celkovej pohode.

Pri príležitosti sviatku sv. Huberta nás navštívil lesník Lukáš Záhumenský aj so svojimi dvoma psíkmi. Prostredníctvom prednášky sa naši prijímatelia dozvedeli zaujímavosti o lese a živočíchoch, ktoré tam žijú. Pán Lukáš Zahumenský zapájal seniorov do diskusie, kládol im otázky s praktickými ukážkami. Naši seniori si tak precvičili kognitívne schopnosti.

Ďalšou prínosnou aktivitou bolo pre nás stretnutie s príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru Terchová (HaZZ). Obsah prednášky vedenej v priateľskej atmosfére bol veľmi praktický a interaktívny. Dôraz sa kládol na prevenciu a bezpečnosť, keďže seniori patria medzi najzraniteľnejšie skupiny pri požiaroch a iných mimoriadnych udalostiach. Príslušníci HaZZ nám bližšie priblížili techniku a zariadenia, ktoré používajú v rôznych situáciách. Seniori sa tak dozvedeli veľa zaujímavých informácií, mali možnosť pozrieť si prezentáciu zásahových vozidiel a ich základného vybavenia.

V rámci pravidelných aktivít využívame smart technológiu Kaleido. Prostredníctvom virtuálnej reality naši prijímatelia cestujú za zážitkami, spoznávajú nové mestá, čo u starkých podporuje rozvoj kognitívnych funkcií – zvyknú byť vtedy pozitívne naladení a šťastní.

Dňa 12. novembra 2024 prebiehala v zariadení Oslava sviatku sv. Martina, ktorú organizujeme každoročne. O krásny program sa postarali riaditeľ kultúrneho strediska Rudolf Patrňák, jeho manželka a Ťažká muzika. Slávnostnú svätú omšu odslúžil pán farár Martin Štefanec. Všetkým patrí naša veľká VĎAKA.

Snažíme sa v spolupráci s rodinou a komunitou vytvárať pre našich prijímateľov prostredie plné porozumenia, lásky a úcty.

Mgr. Katarína Romanová

FOTO CSS Terchová, František Mucha

S hasičskými záchranármí

Pri terchovskej muzike

Prednáška o lese

Spoločné spievanie

Október je charakterizovaný ako mesiac úcty k starším. V živote človeka sú okamihy, keď si uvedomujeme, čo znamenajú roky i jeseň života. Tak ako každý rok i tento rok žiaci našej školy pod vedením pani učiteľky Zuzany Patrnčíakovej potešili obyvateľov CSS Terchová a Rezidencie Nestor Záhrivá krátkym program, aby im spríjemnili pobyt v zariadení. Aj deti z materskej školy potešili starých krátkym programom a darovali starým darčeky, ktoré vlastnoručne pre nich vyrobili.

Pod'akovanie

Riaditeľka Centra sociálnych služieb Terchová Mgr. Martina Lašutová odovzdala počas kultúrneho programu Úcty k starším 2024 v našom zariadení Pod'akovanie Mgr. Zuzane Patrnčíakovej a Mgr. Anne Dávidíkovej za dlhoročnú dobrovoľnícku činnosť, hudobné vystúpenia a nádherný ľudský prístup k prijímateľom sociálnych služieb.

-CSS-

Zľava: Anna Dávidíková, Martina Lašutová, Zuzana Patrnčíaková

Vianočná na každý deň

Dobrotivý a milostivý Bože!
Ty, ktorý svojou láskou k nám
riadiš našu pozemskú púť,
prosíme Ťa, zmiluj sa nad nami.
Nezatrať nás pre zlé,
neuvážené skutky,
ktorých sa denne dopúšťame.
Prosíme o odpustenie.
Prosíme o pomoc.
Pomôž prekonať zlo, súženie,
bolesť tela i ducha.
Pomôž zložiť bôle, utrpenia.
A chráň nás – ó, Pane!
Chráň nás pred zlobou sveta.
Chráň nás pred nenávisťou,
pred nešťastím, chorobou
tela i duše.
Milosrdný! Sme Tvoji.
Vypočuj nás, splň naše túžby!!!
Buď Ti vďaka vrúcna. Ó, PANE!

Emília Kokošková

Zo života školy

Všestranne sa rozvíjame...

Naozaj pestré sú aktivity našich žiakov a učiteľov. Okrem školského vyučovania rozvíjame schopnosti a talent žiakov aj rôznymi umeleckými, športovými, charitatívnymi či preventívnymi podujatiami a akciami, ktoré podporujú ich všestranný rozvoj. Spomenieme aspoň niektoré.

- výchovný program Prvá pomoc z projektu Škola života
- výchovný program Slávni rodáci z projektu Via historica
- vyučovanie v múzeách
- ukážky záchranárov (hasiči, horskí záchranári)
- tvorba jesenných dekorácií
- Úcta k starším
- tematické projektové dni
- tematické noci v škole
- Bubnovačka: prevencia pred násilím na deťoch
- prednášky o prevencii pred drogami a inými návykovými látkami
- Koľko lásky sa zmestí do krabice od topánok: podpora a potešenie pre seniorov
- plavecké výcviky
- turistické vychádzky
- medziškolské a medzitriedne florbalové turnaje
- majstrovstvá okresu vo futsale
- Beh 17. novembra (UNIZA)

TEXT a FOTO ZŠ s MŠ A. F. Kollára

Múzeum SNP

Výchovný koncert Škola života s Jarom Gažom

Zážitkové učenie o histórii

Divadelné predstavenie Slávni rodáci – Via historica

Viac ako 100 detí opäť nocovalo v škole. témou nocovačky v škole bol vesmír, noc v škole niesla názov Letíme ku hviezdám.

Tematický projektový deň

Kolko lásky sa zmestí do krabice od topánok

Beh 17. novembra

Plavecký výcvik na Bobotách

Žiaci a učitelia ZŠ s MŠ A. F. Kollára Terchová ďakujú pracovníkom HZS Malá Fatra a pracovníkom Hasičského a záchranného zboru MV SR Terchová za ukážku ich práce a interaktívnu prednášku o ich náročnej práci počas jesenného cvičenia v prírode.

Letíme so šarkanom

Bubnovali sme, aby sme upozornili pred násilím na deťoch

Majstrovstvá okresu vo futsale, druhé miesto

Jesenné dekorácie

Hanácka kuchyňa vo Vrátnej

Boli časy, keď aj medzi hotelmi a reštauráciami existovali družobné spolupráce, ktoré obohacovali a spetrovali život nielen hosťom, ale i hotelovému personálu. Jedným takým príkladom bola družba hotelov Boboty (Interhotel Ružomberok) a Národní dům v Olomouci (Interhotel Ostrava). Pamätám si a na tomto mieste spomeniem jednu konkrétnu gastronomickú akciu, ktorú som zažil na vlastnej kuchárskej koži.

V septembri 1976 sa na Bobotách vo Vrátnej uskutočnil *Týden hanáckych specialit*. Kolegovia z Olomouca, majster kuchár Leopold Schneider a jeho spolupracovníci Vojto Kohoutek a Jirko (priezvisko si už nepamätám), nám rozšírili odborný obzor o regionálne hanácke jedlá. Nielen hosťom, ale aj hotelovým zamestnancom od Žiliny po Terchovú zas pripravili nezabudnuteľné gurmánske zážitky.

Hanácka kuchyňa je síce jednoduchá, ale veľmi chutná. Nechýbajú v nej povestné *Olomoucké tvarůžky*, *houskové knedlíky*, nahrubo mleté mäso, kyslá kapusta a jedlá zo zemiakového cesta. Na ukončenie pobytu sme pripravili našim kolegom z Hané výlet s turistikou vo Vrátnej. S pani riaditeľkou Annou Majchrákovou, jej zástupkyňou Libušou Katarínou Weinerovou a kolegom šéfkuchárom Pištom Žákom sme sa vybrali na Chatu pod Chlebom, ktorá tiež patrila pod Interhotely Ružomberok. Vyvezli sme sa lanovkou do Snilovského sedla, odtiaľ na spomínanú chatu, kde sme si dali vysokohorskú špecialitu – lievance s čučoriedkami a teplý brusnicový čaj. Šéf chaty nám ponúkol aj unikátny likér z horských bylín, ktorého recept nechcel nikomu prezradiť. Bola to pekná slnečná deň babieho leta s dobrou viditeľnosťou. Spoločne s hosťami sme sa kochali výhľadmi na okolité pohoria. Veľmi sa im túra páčila a boli spokojní aj s našou pohostinnosťou.

Každá dobrá spolupráca musí mať aj reciprocitu. Z Bobôt sme na oplátku išli do Olomouca prezentovať naše regionálne špeciality. Výjazd bol naplánovaný

a uskutočnený koncom novembra 1976. Žiaľ, ja som práve na tento termín dostal povolávací rozkaz na vojenské cvičenie, tzv. *manévre*, alebo ako Terchovci povedia *maňebre*, do Brezna. S kolegami kuchármi z Hanej som však zostal v kontakte a pri neskoršej návšteve Olomouca som ich vyhľadal. Prešli sme sa historickými miestami tohto krásneho mesta, kde v roku 1306 prišiel na hrade o život kráľ Václav III. – posledný panovník z rodu Přemyslovcov. Poukazovali mi múzeá, námestie i katedrálu a popri tom nesmel chýbať ani chutný hanácky obed s výborným pivom z pivovaru Litovel.

Z *Týdne hanáckych specialit* na Bobotách som si uchoval v archíve aj špeciálny jedálny lístok, z ktorého vyberám pre vás čitateľov nasledujúce recepty.

Prípitok:

Prostějovská starorežná

Teplé predjedlo:

Škvarky s vajcom

Suroviny: oškvarky, cibuľa, vajcia, soľ, rasca.

Príprava: Porciu oškvarkov dobre zohrejeme na panvici, pridáme nadrobno nakrájanú cibuľu a opražíme. Na oškvarky vyklepneme vajčka, osolíme, pridáme rascu a zamiešame. Podávame s domácim chlebom.

Polievka:

Selská (sedliacka) cibulačka

Suroviny: silný hovädzí vývar, cibuľa, olej, žltka, soľ, čierne mleté korenie, polievkové korenie, petržlenová vňať, chlieb.

Príprava: Silný hovädzí vývar si zavaríme a pridáme na kolieska nakrájanú cibuľu. Chvíľu po-varíme, dochutíme. Jednotlivé porcie podávame s opraženým chlebom a surovým vajecným žĺtkom s nasekanou petržlenovou vňaťou.

Hlavné jedlá:

Hanácka bašta

Suroviny: bravčové plece, moravská klobása, zemiakové knedle, oškvarky, cibuľa, cesnak, kyslá kapusta, soľ, rasca.

Jedálny lístok Týden hanáckych specialit (1976)

Príprava: Bravčové plece umyjeme, osušíme a nakrájame na kusy – dva na jednu porciu. Osolíme, ocesnakujeme, orascujeme, dáme do pekáča na cibulový základ a pečieme vo vyhriatej rúre. Asi 15 minút pred dokončením pečenia pridáme piecť moravskú klobásu. Keď je to hotové, môžeme servírovať. Uvarené zemiakové knedle s oškvarkami prekrojíme na polovicu, dáme na tanier, pridáme udusenú kyslú kapustu, na ktorej upravíme pečené kúsky mäsa s moravskou klobásou a opraženou cibuľou. Podávame horúce.

Príprava zemiakových knedlí s oškvarkami: Pri ich príprave potrebujeme varené zemiaky, vajce, hrubú múku, hrubú krupicu, oškvarky a soľ. Uvarené zemiaky v šupke necháme vychladnúť, následne ich ošúpeme a pomelieme. Do pomletých zemiakov pridáme vajce, hrubú múku, krupicu, soľ a vypracujeme cesto. Z cesta si urobíme valec s priemerom 5 cm a krájame na porcie. Tieto diely roztlačíme a do ich stredu dáme posekané oškvarky. Uzatvoríme do formy gule. Takto pripravené zemiakové knedle vkladáme do osolenej vriacej vody. V priebehu varenia knedle opatrne nadvihujeme, aby sa neprilepili na dno kastroľa. Varíme 20–25 minút.

Príprava dusenej kyslej kapusty: Pri jej príprave potrebujeme kyslú kapustu, pitnú vodu, rascu, hladkú múku, masť, cibuľu, soľ, kryštálový cukor. Kyslú kapustu pokrájame na drobno. Ak je viac kyslá, tak ju premyjeme a dáme variť. K polomäkkej kapuste potom dáme nakrájanú a na masle opraženú cibuľu, pridáme hladkú múku, urobíme zápražku a vmiešame do kapusty. Povaríme a dochutíme cukrom a soľou.

Olomoucká špecialita s francúzskym šalátom

Suroviny: Olomoucké syrečky (inak nazývané aj tvarůžky alebo kvargle), plátky anglickej slaniny, uhorská saláma, 12° pivo, mlieko, vajcia, hladká múka, olej.

Príprava: Pred prípravou pokrmu si syrečky rozoberieme, dáme do porcelánovej alebo sklenenej misy, následne zalejeme 12° pivom a necháme ich namáčané jednu hodinu. Keď ideme syrečky pripravovať, tak

Dobová pohľadnica Malej Fatry (80. roky minulého storočia)

ich po vybratí osušíme papierovým obrúskom. Medzi každé dva syrečky vložíme koliesko uhorskej salámy, následne zabalíme do anglickej slaniny, dáme do múky, namočíme do pripraveného cestíčka a vyprážame v rozpálenom oleji do zlata. Pokrm podávame s francúzskym šalátom, na prípravu ktorého potrebujeme zemiaky varené v šupke, kyslú uhorku, mrkvu, hrášok, sterilizovanú cibuľu, majonézu, horčicu, soľ, čierne mleté korenie, ocot, worcesterskú omáčku a cukor.

Múčník:

Povidlové (slivkové) suky (hrče, gule) s maslom

Suroviny: sušené slivky vykôstkované, sparené mandle ošúpané, mlieko, vajce, hladká múka, štipka soli, vanilkový cukor, kryštálový cukor, práškový cukor, maslo, olej.

Príprava: Vykôstkované sušené slivky naplníme sparenou ošúpanou mandľou. Následne ich máčame v pripravenom cestíčku a vyprážame v rozpálenom oleji do zlata. Po vyprážení ich vyberáme drôtenou naberačkou a necháme odkvapkať na papierovom obrúsku. Podávame na teplom tanieri poliate maslom a posypané práškovým cukrom.

Dobrá chuť a radostné Vianoce praje Emil Zajac
FOTOARCHÍV autora

Hotelový personál Bobôt. Sprava: Ilonka Laurenčíková, Milka Čepelová, Hanka Pecková, Milka Rybárová, Emil Zajac, Marta Ondrušová, Stano Kostelný, neznáma, Margita Fondrková, Margita Zánová

Na sedem otázok o humore odpovedá Peter Cabadaj

Peter Cabadaj je literárny a kultúrny historik, publicista, spisovateľ, básnik, autor literatúry faktu, scenárista, režisér, editor, redaktor, manažér kultúry a dlhoročný šéfdramaturg Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchove.

Bumerang: Poznáte nejakú (máte nejakú vlastnú) definíciu humoru?

Peter Cabadaj: Pochádzam z Terchovej, kde som prišiel do styku s humorom už v útlom detstve. Mimochodom, o ľuďoch z tejto obce sa zvyklo hovoriť, že okrem Terchovcov ich vtipkovaníu nerozumie nikto ďalší... Niekedy na rozhraní detstva a mládenectva som pri jednej vášnivej „filozofickej“ debате bujarých svadobčanov počul výrok, ktorý považujem za najlepšiu odpoveď na vašu otázku: Humor nie je dôležitý. Humor je najdôležitejší!

Bumerang: Stala sa vám niekedy humorná (veselá) príhoda, ktorá by mohla pobaviť aj našich čitateľov?

P. C. Keďže som sa rozhodol, že budem odpovedať výlučne v terchovskom duchu, rozpoviem zážitok s bratmi Muchovcami. V marci 1997 som bol ako reportér s touto najchýrnejšou terchovskou muzikou na jej turné po Austrálii. Okrem iného účinkovala aj vo veľkom džezevom klube v Canberre. Majiteľ priestoru nás vo svojej úvodnej reči privítal a nezabudol zdôrazniť, aby sme si vážili, kde vystupujeme. Aby umocnil svoje slová, ukázal obidvom rukami na steny s fotografiami a podpismi džezových veľikánov, ktorí v minulosti v klube hrali. Po niekoľkých bravúrnych číslach bratov Muchovcov ten istý majiteľ vo vytržení vpálil na pódium a nadšenému publiku zvestoval: „To je ale džez!“ Terhovci sa naňho s údivom pozreli a vecne replikovali: „Tradiuje sa, že džez vznikol vraj kdesi v New Orleans, čo vôbec nezodpovedá historickej pravde. Prvými džezmenmi na svete boli muzikanti z Terchovej.“ Majiteľ aj hľadisko tak stíchli, že bolo počuť šantíť komáre. A všetci unisono neveriacky krútili hlavami. „Veď nechajte nás to dokončiť“ – reagovali mládenci z kraja Jánošíka. A dokončili. „Áno, kolískou džezu je Terchová. Terchovskí muzikanti sa totiž nepretržite od konca 19. storočia vyznačujú tým, že do poslednej chvíle nevedia, koľkí budú hrať, na čom budú hrať, čo budú hrať, v čom budú hrať, kde budú hrať, pre koho budú hrať a za čo budú hrať...“ Publikum v džezovom klube bolo v takej extáze, že to ani nie je možné opísať slovom. Konečne sa Austrálčania dozvedeli, kde to ten džez vlastne „vznikol“...

Bumerang: Ktorá oblasť spoločenského života je podľa vás najväčším inšpirátorom humoru?

P. C. Veľmi vďačným inšpiračným žriedlom je politika. Terchovskí muzikanti napríklad takto zareagovali na obdobie tesne po Novembri 1989, presnejšie na vtedy módne lustrácie. Vznikla tak nasledujúca pesnička:

*A veru Terhovci
krivda preveliká
Václav Klaus lustruje
Jura Jánošíka*

*Lustruje lustruje
chce dokázať sebe
že Jánošík zbíjal
na rozkaz eštebe*

*Jánošík vstal z hrobu
a na Prahu dal sa
lustrovať nevedel
tak ozbíjal Klauša*

*Ozbíjal vám Klauša
aj celý federal
Havlovi vzkaz nechal
aby sa nehneval*

*Nerozumel Havel
ten slávny dramatik
že ho ozbíjal chlap
čo neni politik*

Bumerang: Ak máte – mohli by ste nám prezradiť rebríček

a) najveselších politikov

b) najsmiešnejších politikov?

P. C. Nemám takýto rebríček. Spomeniem však legendárneho terchovského harmonikára a speváka

(žiaľ, už nebohého) Milana Chvasteka, ktorý v časoch svojej najväčšej slávy spieval nie o rebríčku, ale o rebríku takto:
*Keď som šiel do neba
 šiel som po rebríku
 Peter na mňa volal
 kde jdeš pekelníku*

Potom sa Milan v piesni venoval „opisu“ nadoblačnej atmosféry, aby to celé v závere „zhodnotil“:

*V pekle sú dnes hody
 tečie tam omastek
 Lucifer tancuje
 jako mu hrá Chvastek*

Bumerang: Máte obľúbenú anekdotu?

P. C. Nemám obľúbené anekdoty, ale obľúbené príbehy. Jeden takýto príbeh sa vzťahuje na Ondreja Bobáňa – samozrejme, tiež Terčovca. Táto nezameniteľná osobnosť, „*dočtor humoris pauza*“, nemohla chýbať ani pri začiatkoch organizovaného cestovného ruchu v Jánošíkovom kraji. Do služieb turizmu vložil nielen svoje muzikantské schopnosti, „*sprievodcovské*“ kvality či vrozený zmysel pre situačný humor, ale i povestné jazykové dispozície. Plne si uvedomoval – ako jeden z priekopníkov a za hlbokého socializmu –, že bez znalosti reči sa turizmus v Terchovej nevybuduje, ani tu nikoho cudzieho neprivábime. A keď sa ho ako známej i populárnej osoby českí turisti vypytovali (a tí boli zvedaví vždy), koľko jazykov ovláda on sám, Ondrej im s vážnym výrazom tváre a svetáckym pohľadom zvykol odvetiť? „*Aktívne tri. Jeden v ústach a zvyšné dva v topánkach...*“ K výpočtu pasívnych rečových znalostí sa už nedostal. Pravidelne mu v tom bránil mohutný rehot turistov.

Bumerang: Stali ste sa niekedy objektom žartovania? Ako to na vás pôsobilo?

P.C. Ako chlapčisko som mal veľký problém počúvať túto terčovskú pesničku: *Cabadaj vozel hnoj / Cabadajka tisla / Cabadaj potiahnul / Cabadajka drisla/...* Pôsobilo na mňa priam urážlivo, že ktosi takto nemiestne vtipkuje na účet našej famílie. Trvalo veru dosť dlho, kým som pochopil, že je to vlastne vyznamenanie a česť mať svoje priezvisko ako súčasť pôvodného terčovského piesňového repertoáru.

Bumerang: Je pre vás humor nevyhnutnou súčasťou života, alebo sa bez humoru pokojne zaobídete?

P. C. Už som na to odpovedal pri „*terchovskej definícii*“ humoru. Dá sa ale vôbec bez neho zaobiť a plnohodnotne prežiť deň? Ani náhodou či omylom! Zoberte si len taký suchý anglický humor. Akú ten má štavu! Opätovne uvediem, že dosť irečitého humoru nájdeme aj v piesňach, ktoré hrá terchovská muzika – 11 rokov zapísaná v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Humor z kraja Jánošíka už teda pozná celý svet a jeho okolie!

Bumerang: Chcete sa sám seba na niečo opýtať? Ak áno, dajte si na svoju otázku aj odpoveď.

P. C. Voľakedy som sa nespočetne veľa ráz chcel sám seba opýtať, či som rodina so zbojníckym kapitánom a ľudovým hrdinom Jurajom Jánošíkom. Dnes už viem, že sme nielen rodáci, ale istotne aj rodina. Veď nielen na Slovensku, ale i v Terchovej je každý s každým rodina. Veľmi ma teší, že Jánošík ani 311 rokov od svojej smrti nestratil schopnosť robiť psie kusy. Dôkaz? Prvok Jánošíkovská tradícia bol zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska a terchovský „štátny sviatok“, nazývaný tiež Jánošíkove dni, bol dva razy vyhlásený za divácky najväčšiu kultúrnu akciu na Slovensku. (Jestvuje o tom oficiálny certifikát!) Kto neverí, ten nech sa 31. júla až 4. augusta príde do Terchovej presvedčiť na vlastné oči, uši aj ďalšie zmysly. Istotne neobanuje.

Bumerang

(roč. X, 27. júl. 2024, č. 7, s. 1 – 2)

Poznámka: Humoristicko-satirický mesačník Bumerang je prílohou denníka Šport. Rediguje ho výtvarník, karikaturista a od leta 2024 aj čestný občan Terchovej Fedor Vico. Siedme tohtoročné vydanie Bumerangu uzrelo svetlo sveta štyri dni pred Jánošíkovými dňami, ktoré formou rozhovoru s Petrom Cabadajom časopis takto spropagoval. Veľká vďaka, ctený maestro Fedor Vico.

KRESBA Fedor Vico

Silvestrovským atramentom

Tento poznáte?

Sudca sa pýta svedka na rozvodovom konaní:

- Tak vy hovoríte, že ste boli pri tom, keď sa manželstvo tu prítomných Želonkovcov začalo rozpadáť?
- Áno, bol som svedkom na ich svadbe.

Zhovárajú sa dve priateľky:

- Už si vybrala manželovi darček pod stromček?
- Áno, vybrala som mu účet.

- Vždy, keď ma oserie nejaký vták, ďakujem Stvoriteľovi, že nena-delil krídla krave...

Prečo chodí policajt pešo na desiate poschodie? Lebo na dverách výťahu je napísané: Len pre štyri osoby.

- Viete, ako v sobotu rozosmiať blondínku? V stredu jej povedzte dobrý vtip.

Odsúdeného na smrť sa pred popravou pýtajú:

- Máte nejaké posledné želanie? Cigaretku, koňačík, borovičku, rumček, slivovičku...
- Nie, ďakujem pekne! Škodí to zdraviu...

- Slečna, vy máte ale krásne prsia. Sú pravé?
- Nie, jedno je ľavé.

- Prvá blondína hovorí druhej:
- Keď uhádneš, koľko mám rúžov, obidva ti dám.
- Druhá:
- Žeby päť?

- Pán doktor, povedzte mi priamo, akú mám nádej?
- Nie je to až také zlé, hovorí lekár.
- Len by som vám už neodporúčal čítať román na pokračovanie...
- Koľko si už dnes chytil kaprov?
- Ešte jedného a budem mať prvého.

Z terchovskej svadby

Sadol poľahučky. hrabol do štie, pozrel na obrúčky, skočil z lavice, hvizdol na predníka, dupol spurne: hraj!

Začal strojne, začal voľne, začal zľahka merať kruh, lež tie nohy nepokojné, ľahšie ako blesk a vzduch, vyšvihli sa, zaiskrili, dlane švihli o päty, vzlietli krídlom bujnej sily ako pieseň vzápätí: „Čo ty zvíťazeli, čo sa poženeli...!“

Milan Ferko
(nedožitý 95. výročie narodenia)

Ťažký život kritikov

Kritik kritizoval dielo i autora. Kritizovaný autor odpovedal Kritikou kritiky diela a autora. Tak sa z kritizovaného autora stal kritizujúci kritizovaný autor a z kritizujúceho kritika kritizovaný kritizujúci kritik. Kritizovaný kritik spísal Kritiku kritiky diela i autora a stal sa tak kritizujúcim kritizovaným kritizujúcim kritikom, zatiaľ čo z kritizujúceho kritizovaného autora sa stal kritizovaný kritizujúci kritizovaný autor. Ten kritizoval Kritikou kritiky kritiky diela i autora vo svojom spise Kritika kritiky kritiky diela i autora. Stal sa tak kritizujúcim kritizovaným kritizujúcim kritizovaným autorom, z kritizujúceho kritizovaného kritizujúceho kritika sa zas stal kritizovaný kritizujúci kritizovaný kritizujúci kritik. Ten už ale kritizujúcemu kritizovanému kritizujúcemu kritizovanému autorovi neodpovedal svojou Kritikou kritiky kritiky diela i autora, lebo sa z toho všetkého nakoniec zbláznil... Ďakujem vám za pozornosť. Na kritické pripomienky sebakriticky odpoviem.

-vi-

A čo si o tom všetkom myslí...

Nástenné maľby v jaskyniach sú dôkazom, že už praveký človek poznal umenie. Nález kyjaka, že aj honorár. Odliv mozgov býva dvojaký: do zahraničia a do demencie. Aj s manželkou môžete zažiť mimoriadne vzrušujúce chvíle. Najmä keď je cudzia. Nie je nič ľahšie, ako umrieť. Veď sa to doteraz podarilo každému. Chcete vidieť dokonalé páry? Navštívte hociktorú predajňu obuvi. Rozdiel medzi našimi vláďami a prírodnou katastrofou je, že prírodná katastrofa pôsobí bez mandátu. V rozhovore s hlupákom netreba lepší rozum, ale lepšie nervy. Zakaždým, keď som chcel prekonať samého seba, stál proti mne súper, na ktorého nemám. Tvoríť bez talentu je ako česať plešinu: robíť to možno, ale účes z toho nebude nikdy. Žijeme prevratnú dobu – niekomu prevráti život, inému žalúdok. Aký pekný vzťah! Ona miluje mňa, ja seba.

Staré dobré časy sú neraz len výsledkom terajšej zhoršenej pamäti. Život mi síce nevyšiel, ale počasie som mal celkom pekné.

Peter Gregor
(nedožítá osemdesiatka)

Daj Pane Bože

Daj Pane Bože nech je krásny
ten najkrajší z Terchovej
A nech si nájde čas aj na sny
a šťastie mu neodvej

Daj Bože nech má múdrosť v hlave
tak ako nik v okrese
Nech moje telo v druhom stave
s ním dobrú zvesť donesie

Daj Pane Bože nech vie skákať
do výšky i do diaľky
A keď bude chcieť môže plakať
nad stavom zlej morálky

Daj Pane Bože naňho bacha
keď uchopí strelnú zbraň
Nech nemieri ňou na valacha
a od žien ho taktiež chráň

Nech Pane Bože je to Slovák
a nemusí byť hrdina
A nezláka ho za pár stovák
politická vidina

Daj Pane Bože nech raz visí
v každej škole na stene
Ja viem že Ty si veľkorysý
ďakujem Ti blažene

Stanislav Šteпка
(80. výročie narodenia)

Na slovensko- českú nôtu

Každý za stolom chľastal, *jenom František Nepil*. Väčšina bola z bronzu, *jen Roman Skamene*. Každý ryl, *jen Bohumil Hrabal*. Všetci použili kliešte, *jenom Zdeněk Svěrák*. Každý bol mokrý, *jen Jiří Suchý*. Hostia boli štedrý, *jenom Ladislav Lakomý*. Všetci sú Nemci, *jen Petr Čech*. Každý zbiera jedlý houby, *jen Zdeněk Nejedlý*. Luigi bol Talian, Jean Francúz a Vít Rakušan. Všetci vôkol boli plní energie, *jen Ondřej Vetchý*. Každý mal drevený oštep, *jenom Jan Železný*. Mužstvo hralo pozvoľna, *jenom Tomáš Pospíchal*. Na poli bolo plno krtkov a Václav Ježek. Herci mali odvahu, *jenom režisér Jiří Strach*. Všetky dievky boli Petrove, *jenom Jana Paulová*. Každý mal v ruke sviečku, *jenom Pavel Kříž*. Fero zbieral lipový kvet, *Karel Heřmánek*. Všetci hodili šprint,

Veselá vrbá u Ďuriškov

Drevená maďam. Práca s drevom vás musí tešiť.

jen Tomáš Klus. Mecenáši boli nuloví, *jenom Karel Štedrý*. Tomáš je Erik a *Petr Pavel*. Niekoľko má fašiangy, *Josef Masopust*. Účastníci konania si vypočuli oslobodzujúci rozsudok, *jen Tomáš Ortel*. Chlapci boli svieži, *jenom Michal Malátný*. Turisti boli opálení, *jenom Petr Spálený*. Každý zadržoval, *jenom Rudolf Vytlačil*. Všetci mrazili, *jen Milan Chladil*. Každý ubytovaný už vstal, *jenom Jaromír Špal*. Všetky otvorené okná *Jiří Zavřel*. Kto nechcel, toho *Miroslav Donutil*...

-mk-

Ešte do druhej nohy

Patológ robí v pitevni na stole obhliadku tela a hundre si pritom popod nos.
– No vidíte, pán Sekáč, a mali ste strach, že po operácii ostanete na vozíku...

Odporúčanie ministerstva zdravotníctva:
– Ak vám lieky proti chorobe nezaberajú, treba zmeniť chorobu.

Prečo je policajt smutný?
Zúčastnil sa na vedomostnej súťaži.
A hoci tam bol sám, skončil tretí...

Jano telefonuje Ďurovi:
– Poď ma vypýtať na pivo, aby som doma nemusel vysávať.
– Nemôžem, práve vysávam.

V kine:
– Prosím vás, pane, nemohli by ste si tú ruku dať niekam inde?
– Mohol, slečna. Len som si na prvýkrát netrúfol.

– Pane, kúpte kvety, istotne spravíte manželke radosť.
– Nemám manželku.
– Tak priateľke.
– Nemám ani priateľku.
– Tak si ich kúpte pre radosť, že máte taký pokojný a spokojný život.

Povzdych zúfalca:
– Tiež som kedysi uvažoval o samovražde, ale pri mojej smole by to bolo aj tak len dočasné riešenie...

Aj pri alkohole sa naučte povedať nie.
Napríklad:
– Dáš si pivo?
– Prečo nie?

– Viete, ktorá časť tela je najviac utláčaná?
Zadok. Je rozdelený na dve polovice, v spoločnosti sa nesmie ozvať a aj noviny vidí ako posledný...

A čo je domov?
Domov je tam, kde síce nevieš, kedy ťa podrežú, ale zato vieš, akým spôsobom.

Z policajného hlásenia v Čechách:
V parku pri hlavnom nádraží som objavil mŕtvolu neznámeho muža, na ktorej sa nachádzalo niekoľko bodných rán. Dve boli vo veľkosti koruny, tri vo veľkosti dvojkoruny a jedna päťkorunáčky. Dovedna išlo o šesť bodných rán v celkovej hodnote trinásť korún českých...

Vinš Stanislava Štepku

Čo už želať šeckým, hádam len zdravý, šťastý a hojný božské... odpustený.

Trojstranu pripravil Peter Cabadaj
KRESBY Fedor Vico
FOTO Marián Zajac

Muž sa pýta manželky:

- Drahá, čo by si chcela pod stromček?

Žena pozerá unudene do mobilu a odpovie:

- Neviem.

- Ale naozaj, povedz! Ved' niečo musíš chcieť.

- Vravím, že neviem.

Na druhý deň, cestou z práce, muž nájde kúsok

hrdzavého plechu, schová ho a na Štedrý deň

ho dá manželke pod stromček ako darček.

Žena ho rozbalí a udivene vykrikuje: Čo je to do pekla?

Muž sa na ňu milo pozrie a hovorí: (tajnička)

Autor: Juraj Mitošinka	značka jednotky kilopond- sekunda	Erika (dom.)	Peter (dom.)	Pomôcky: kep, Asa, Zlatan, lepé	Tajnička	krásne (bás.)	judejský kráľ	skratka tlačovej kancelárie	príslušník germán- ských kmeňov	neroz- pletala pletenie
večerný dámsky plášťik				mužské meno mal pocit tŕpnutia						
krátko sa zjaví										
správca satrapie (hist.)								zn. pre gigapond zmiešali		
Pomôcky: etalón, Ena, satrapa	zobrazí, stvární (kniž.)	nekonečné (mat.) motocyklo- vé preteky					plápolá (bás.) rezával pílou			
ihličnan s krátkymi ihlicami						oraním obrob nalietava				
urobím poklonu, ukloním sa										
mužské meno				liatím naplnil skratka minima						
predložka s 2. pá- dom			drví sa na prach rastom sa zväčšovať							
staneš sa krivým									zvuk istej výšky	španielske ženské meno
opakovane chránite pred útokom										
čuchový orgán				základné meradlo určitej sústavy						
kráčať				ker so sladkými červenými plodmi						

www.scalpermedia.sk

www.facebook.com/krizovkysusmevom

www.facebook.com/krizovkyprefajnsmekrov

Hral Jánošík hokej... (VIII.)

na skale vysokej, hokejka mu spadla do vody hlbokkej. Táto známa terchovská pesnička so športovým podtextom by mohla byť pokojne hymnou našich hokejistov. Možno si povieť, ale veď Terchovci hokej nehrajú. Budeme oponovať. Už z nadpisu je jasné, že tento zimný šport má pod Rozsutcom dlho a pevne zapustené korene.

V úvodných dieloch nášho seriálu sme uviedli, že výraznú ryhu v terchovskom hokejovom ľade vyrezal kňaz Miroslav Lysičan. Nebol však jediným duchovným z Jánošíkovho kraja, ktorý nosil na sebe terchovský dres. Ďalším bol misionár **páter Peter Dikoš** (*1967), člen Spoločnosti Božieho Slova, ktorý v minulosti okrem iného pôsobil aj na Papue Novej Guinei. Aktuálne pracuje pre rehoľu verbistov v Ríme, kde na Generaláte zastáva zodpovednú funkciu generálneho prokurátora. Počas tohto leta zavítal domov na dovolenku a pri jednom spoločnom stretnutí si zaspomínal nielen na nezabudnuteľné chvíle pri hokeji, ale ponúkol i svoj širší pohľad na význam športu v živote človeka, duchovných osôb nevynímajúc. Nuž, začítajme sa do zaujímavého rozprávania pátra Petra.

Hokejové začiatky

Či už počas základnej školy, alebo na gymnáziu som veľmi rád sledoval hokej. Nikdy som ale nemal možnosť zahrať si ho vtedy na nejakom štadióne. Doma som však raz našiel staré korčule a hokej sme hrávali ako chalani na rieke alebo na ceste; nikdy som ale nebol dobrým korčuliarom, skôr som lyžoval. Keď som vedno s Martinom Poživencom prišiel do seminára v Bratislave, Miro Lysičan bol už v štvrtom ročníku. Miro bol taký hokejový fanatik a k hokeju strhol pol seminára. Tým, že miloval hokej, chodil na zápasy Slovana.

Postupne, keďže sme boli s Mírom dobrí kamaráti, sme začali spolu chodiť na hokej, potom i na tréningy. Videli sme, že Miro začal s viacerými seminaristami organizovať hokejové zápasy. Tak som začal aj ja. Kúpil som si korčule, zoznámil sa s niektorými hokejistami Slovana – oni nám dali hokejky. Začal som korčuľovať, ale moje korčuľovanie nebolo ideálne. Padal som ako hruska zo stromu, pričom z oných začiatkov si dodnes nesiem následky... Raz som tak spadol, že som mal opuchnuté celé zápästie. Myslel som si, že je to len natiahnuté; aj mi to odpuchlo, tak som to nechal tak. Lenže pri hokeji som ešte párkrát padol, znova mi to opuchalo, tak som išiel k lekáre. Ona mi hovorí, že mám zlomenú navikulárnu kosť. Keďže som dlho neprišiel na ošetrenie, jedna časť kosti bola už odumretá. S tým sa už nedalo robiť nič. A ťahá sa to so mnou dodnes. Nedávno, keď som bol na vyšetrení, lebo ma začali bolieť lakte, lekári zistovali, z čoho to môže byť. Röntgenovali mi kĺby, zápästia a povedali, že mám zlomenú navikulárnu kosť. Ja im vravím, že to viem už dávno (smiech)...

Ako som hovoril, bol to Miro Lysičan, ktorý nás tak v dobrom sfanatizoval. Začal som milovať hokej, hoci na

Páter Peter Dikoš s legendárnou hokejkou Artis 501

začiatku som si *doublíľ*al. Postupne som sa ale vypracoval. Bolo to aj o tréningu a zodpovednosti, lebo veľa voľného času nebolo. Vychádzky sme mali len od jednej do štvrtej, pričom sme sa museli prispôbiť programu štadióna. Miro poznal okrem hokejistov aj ľadárov. Vybavil ľad, keď to bolo možné, nielen na Slované, ale i v Ružinove. Niekedy sme si privstali skoro ráno. Takto sa vytvorila partia, ktorá vo voľných chvíľach a po sobotách hrávala hokej. Keď sa nad tým teraz zamýšľam, bolo nezvyklé, že budúci kňazi pestujú takýto šport. Pracovať na sebe ale potrebuje aj duchovný.

Šport a viera – spojené nádoby

Išlo o pekné obdobie, a to nielen z dôvodu, že človek pracoval na fyzickom zdraví. Nás to spájalo ako seminaristov. A o to išlo: robiť niečo pre komunitu, spoločenstvo. Nešlo ani tak o to, kto vyhrá, ale boli sme spolu, mali sme radosť, zabávali sa a bol z toho ošoh.

Spomínam si v tejto súvislosti, že v Terchovej sa začiatkom 90. rokov minulého storočia tri alebo štyri razy odohrali futbalové zápasy medzi terchovským áčkom a nami bohoslavcami. Zápasy mali aj športový náboj a hralo sa pred veľkou diváckou kulisou, keďže páňko Šabo ich vyhlásil na oznamoch v kostole. My sme v seminári mali i profesionálnych športovcov, ktorí predtým hrávali basketbal, futbal, hokej. Fero Perichta z Oravy alebo Paľo Špita, ktorý bol farárom v Teplicke, Jožko Daniš – synovec pátra Šaba... Dokazuje to, že aj športovec môže byť duchovný.

Často počuť hlasy, že vraj športovec nemá nič spoločné s náboženstvom. Vidíme ale, koľkí úspešní športovci, nielen na Slovensku, ale aj vo svete, sú veriaci ľudia a že to ide dokopy. Sú to také spojené nádoby. Keď sa dá správna miera medzi fyzické a duchovné, keď sa nájde medzi tým rovnováha, potom človek môže mať ďaleko väčšie úspechy a úžitok ako ten, kto si zakladá iba na vlastných schopnostiach a talentoch.

V zdravom tele zdravý duch

Hovorí sa, že v zdravom tele zdravý duch, čiže nájsť v sebe rovnováhu medzi duchovným a fyzickým, pretože Pán Boh ma stvoril a dal mi na zodpovednosť starať

sa aj o svoje zdravie. Vidím to na sebe. Tri roky som v Ríme praktizoval chodenie peši. Desať kilometrov ráno, desať večer a okrem toho, že som schudol, som sa aj dobre cítil. Minulý rok som však mal veľa zahraňníckych ciest (Indonézia, Japonsko, Vietnam, Južná Kórea), namiesto chodenia som lietal, zmenil sa mi program dňa, trochu som zlenivel. Po návrate do Ríma ma čakala v kancelárii nahromadená robota, ktorú som musel urobiť a všetko dohnať. Chodenie som zanedbal a už sa to vlezlo. Ale tento rok som znovu začal viac chodiť, hoci ešte nie som v starej forme. Keď som bol v Terchovej na dovolenke a býval u brata Jána na Bielom Potoku, vstával som ráno o pol šiestej, prebehol okruh cez Diery, Štefanovú, Terchovú znova na Biely Potok. Zhruba 10 kilometrov som urobil za hodinu a desať minút, a hneď som sa cítil lepšie.

Šport vnímam pozitívne, od mala som mal k nemu vzťah, či už sa lyžovalo, hralo futbal za Oblazcom, ale i spomínaný hokej, ktorý som praktizoval ako seminarista, bohoslovec.

Hral som za Terchovú

Hovorím, že každé obdobie ti niečo dá, posunie dopredu. Spomínam si, že som odohral aj zopár zápasov za Terchovú, keď som bol doma počas zimy na prázdninách. Nespomínam si už na detaily, ale viem, že sme hrali v červených dresoch a v jednom zápase, neviem ktorom, som dal dokonca gól. Bol som vtedy hrdý, lebo góly sme veľmi nedávali a keď predsa, tak väčšinou ich dali Slavo Cingel alebo Miro Lysičan. Celkovo tú dobu, keď Terchová začínala hrať hokej súťažne, vnímam ako motiváciu pre ľudí. Nešlo až tak o víťazstvá. Fakt je, že sme nemali vytvorené podmienky pre ľadový hokej v Terchovej, trénovalo sa i hralo

v Žiline. Bola to však motivácia pre iných do budúcnosti a dnes máme z Terchovej hokejistov a trénerov na reprezentačnej úrovni – Lukáš Cingel, Martin Dendis. S ich otcami vtedy hrali hokej kňazi, no nie je to úžasné? Ľudia mohli vidieť, že aj duchovní dokážu niečo urobiť v inej oblasti a pohybovať sa v spoločnosti športovcov. Veď Mirovi a mne boli na primíciách Ľubo Pokovič, Marián Bezák a Jano Taraba. Sú to osobnosti a páni hokejisti, ktorých si veľmi vážim; aj dnes sa vieme stretnúť v Bratislave alebo Terchovej, keď prídem zo zahraničia domov na dovolenku. Miro, nakoľko zostal ako kňaz pôsobiť na Slovensku, udržiava tieto kontakty s hokejovými osobnosťami a doteraz sa medzi nimi pohybuje.

O radosti a pasii

Šport by nemal byť len o peniazoch, čo sa, žiaľ, v dnešnom svete často zdôrazňuje. Malo by to byť v prvom rade o radosti. Napríklad v lete sme si pripomínali na Sihle 70. výročie založenia futbalu v Terchovej. Keď si zoberieme tých, ktorí zakladali futbalový oddiel a ktorí zaň hrávali – to boli nadšenci a páni futbalisti, dovolím si povedať. Nezarábali milióny, nehrali vo veľkých ligách, ale ukázali, čo pre nich znamená futbal a šport. Chodili do roboty, našli si čas na tréning. V nedeľu prišli odohrať zápas, po ňom sa umyli v rieke, išli do „Drustva“ na večeru, alebo na jeden... A bolo to o dedinskej komunite – veď koľko ľudí chodilo vtedy na futbal. V nedeľu to bola ranná omša, obed, chodenie na futbal, na pivo „Poduboč“ alebo do „Drustva“.... To bola nedeľa, tak žila komunita, to sme boli my. Bolo to o radosti a pasii. Tak by to malo na dedine ostať aj dnes, lebo Terchová ma stále talenty.

Spracoval Marián Zajac
FOTOARCHÍV autora

Gratulácia novinám a vianočný vinš od Róberta Boženíka

Chcel by som z celého srdca zapriať Terchovským novinám ku krásnemu výročiu minimálne ďalších 35 rokov hodnotnej a bohatej tvorby. Ľuďom, ktorí sa pravidelne podieľajú na ich písaní a vydávaní, zas veľa zdravia, síl a chuti prinášať nám Terchovcom články, novinky a príbehy spojené s našou obcou. Ako pravidelný čitateľ sa vždy teším, keď ich dostanem v elektronickej forme od môjho blízkeho priateľa Mariána Zajaca, a aj takto vo svete si rád prečítam, čo je nového v mojej rodnej obci a hlavne ako sa darí našim futbalovým družstvám.

Takisto by som všetkým čitateľom Terchovských novín chcel zaželať príjemné a pokojné prežitie vianočných sviatkov. Nech sú tieto Vianoce plné radosti, úsmevu a krásnych zážitkov.

Drahí rodáci, šťastné a veselé Vianoce
a PF 2025 z Porta želá

Róbert Boženík s rodinou
FOTOARCHÍV Róbert Boženík

24. septembra 2024 sa rodičom Robovi a Saške narodil synček Christian. Gratulujeme.

Terchovský polmaratón podporil dobrú vec

Chladné, ale krásne slnečné počasie sprevádzalo 9. ročník obľúbeného Terchovského polmaratónu. Beh, ktorý sa konal na malebnej trase z Terchovej do Vrátnej, prilákal športovcov všetkých vekových kategórií – od skúsených až po príležitostných nadšencov.

Čo nás obzvlášť mimoriadne teší, je, že najkratšiu 770 metrovú trať si zabehlo veľa detí. Polmaratónsku kategóriu opäť ovládol **Miroslav Ilavský**, ktorý si po svojom šiestom triumfe odniesol domov už druhú putovnú trofej.

Super atmosféra, perfektné športové výkony a opätovná podpora dobrej veci umocnili nezabudnuteľný zážitok z tohto podujatia pre všetkých zúčastnených. Časť zo štartovného každého bežca bola určená pre sympatickú Zarku, ktorá sa narodila so závažným poškodením mozgu. „Zo srdca by sme sa chceli poďakovať vedeniu našej obce Terchová, organizátorom, sponzorom, rodine, všetkým detičkám, bežcom a každému, kto sa akýmkoľvek spôsobom podieľal na tejto úžasnej akcii, čím podporil našu Zarku. Ďakujeme a veľmi si vážime každé povzbudenie a podporu od vás“, zazneli úprimné slová Ivety Cingelovej za svoju rodinu a Zarku.

„Tešíme sa, že sme vyzbierali vyše 3000 eur pre dievčatko, ktoré to naozaj potrebuje. Ďakujeme všetkým účastníkom a sponzorom za nádherný deň, ktorý si budeme dlho pamätať“ – dodala na záver Barbora Dikošová z organizačného výboru Terchovského polmaratónu. www.terchovskypolmaraton.sk

Tomáš Dikoš

FOTO František Mucha

Po štarte...

Zarka Cingelová po prevzatí symbolického šeku

Organizačný štáb Terchovského polmaratónu

Dominika Škorvánkova – futbalová kráľovná

Hovorí sa, že všetky cesty vedú do Ríma. Aj tie, ktoré sa začínajú v Terchovej a pokračujú, trebárs, cez Dunajskú Lužnú. A pri takomto cestovaní svetom môžete natrafiť na rôzne zaujímavosti a súvislosti, ktoré vyjdú na svetlo sveta, a bola by škoda nezaznamenať ich a nepodeliť sa o to aj s ostatnými. Jedna taká súvislosť vyskočila pri mene Dominiky Škorvánkovej (1991), jedenásťnásobnej futbalovej kráľovnej Slovenska, ktorej korene, verte či neverte, smerujú do Terchovej.

Pri jednom zo slávnostných dekorovaní za slovenskú futbalovú kráľovnú spomenula Dominika v ďakovnej reči aj starú mamu pochádzajúcu z Terchovej. Po vyslovení tejto informácie som sa ihneď vydal po stopách vedúcich do Dunajskej Lužnej, Dominikinho rodiska, kde žije veľa ľudí pochádzajúcich z Jánošíkovho kraja, zisťovať viac o tejto skutočnosti. Ochotne mi v tom pomohli pani Alenka Balážová (rod. Špindorová) a pán Juraj Jánošík, ktorý mi na reprezentantku Slovenska sprostredkoval aj kontakt, za čo im veľmi pekne ďakujem.

Dozvedel som sa, že stará mama Irena Hanzelová pochádza zo Struhárne, z osady Nižní Hanzelovia, a v po vojnovom období sa vysťahovala ako mnoho našich rodákov na Žitný ostrov do Jánošíkovej. Tam sa už narodila Dominikina mama Viera, a tam sa začína aj príbeh sympatickej športovkyne, najúspešnejšej futbalistky Slovenska. O ňom nám viac povie **Juraj Jánošík**, podpredseda Slovenského futbalového zväzu, dlhoročný šéf OFK Dunajská Lužná a dovoľm si povedať i priateľ Terchovej.

„Dominika začala hrať v žiackom veku za žiakov OFK Dunajská Lužná. Medzi chlapcami patrila k najlepším, preto nečudo, že už v mladom veku prestúpila do Slovana Bratislava. Jej kariéra a úspechy sú niečo výnimočné, veď byť 11-krát najlepšia futbalistka našej krajiny, hovorí za všetko. Pri oslavách futbalovej storočnice v Dunajskej Lužnej sme jej udelili ocenenie obce Dunajská Lužná. Počas letnej či zimnej prestávky vždy rada navštívi svoje rodisko i materský štadión, kde jej radi umožníme zatrénovať si. Dominika je skvelá dievčina a úžasná futbalistka, ktorá je príkladom pre našu mládež a športovcov“ – s patričnou hrdosťou dokončil svoje rozprávanie o viac ako 120 násobnej reprezentantke a kapitánke Slovenska Juraj Jánošík. Vďaka nemu sa pre naše noviny o svojom vzťahu k Terchovej vyjadrila aj samotná **Dominika Škorvánkova**.

„Z Terchovej pochádza moja babička z matinej strany. Ja som sa už narodila v Bratislave a vyrastala v Dunajskej Lužnej. Terchová sa mi spája hlavne s Jánošíkovými dňami, ktoré sme navštevovali, keď som bola dieťa. Je to veľmi pekná akcia, v rámci ktorej som sa čo-to priučila

z terchovského folklóru. Pamätám si a spomínam aj na krásy Terchovej a vášho kraja, keďže sme častokrát chodili na túry. Na Terchovú mám naozaj pekné spomienky a rada by som ju, ak sa nájde v blízkej budúcnosti čas, po rokoch znovu navštívila“, vyjadrila na záver svoje želanie hráčka talianskeho Coma, kam prestúpila v roku 2023.

Pre úplnosť uvedieme i ďalšie pôsobiská, ktorých meno slovom len potvrdzuje Dominikinu príslušnosť k európskej futbalovej špičke: Slovan Bratislava (2005–2012), rakúsky Neulengbach (2012–2015), nemecký Sand (2015–2017) a Bayern Mníchov (2017–2020), francúzsky Montpellier (2020–2023) a spomínané Como. Ide vskutku o európsku futbalovú elitu, do ktorej Dominika Škorvánkova prerazila vďaka svojmu talentu a húževnatosti. Pevne veríme, že športová kariéra našej reprezentantky bude úspešne pokračovať, a že sa jej budú vyhýbať zranenia. To jej iste prajú všetci fanúšikovia, medzi ktorých teraz pribudne aj hromada tých z Jánošíkovho kraja, ktorí vôbec netušili, že Dominika a Terchová majú niečo spoločné.

Marián Zajac

FOTOARCHÍV Dominika Škorvánkova

Kráľovná Dominika v spoločnosti kráľov Milana a Stanislava

Kapitánka

S terchovskou vlajkou na vrchu Monte Cinto, najvyššom končiarí Korziky

Pod kaukazskými štítmi v Gruzínsku

S terchovskou vlajkou po svete

Teda nielen s terchovskou, ale aj s vlajkou rodného mesta Malacky chodí po svete horolezec a cestovateľ Vladimír Gembeš, o ktorého potulkách sme už zopárkrát písali i na stránkach obecných novín.

Vlajky Vladovho rodiska a bydliska nechýbali v batohu ani na ostatných dvoch cestách. Spolu s kamarátmi ich podnikol na stredomorský ostrov Korzika (2023) a pod štíty Kaukazu do Gruzínska (2024). Z oboch ciest nám do redakcie poslal obrazový aj textový materiál, ktorý radi posúvame pred oči vás, čitateľov.

Po ostrove pirátov – Korzika

V období letného slnovratu (15.–29. júna 2023) som sa vybral s kamarátmi Peťom, Mišom, Rišom a Tomášom na výpravu GR 20 na stredomorský ostrov Korzika, ktorý je opradený množstvom legend hlavne o pirátoch.

GR 20 je považovaný za jeden z najkrajších a zároveň najťažších trekov v Európe. Meria 180 kilometrov s prevýšením približne 10 000 metrov. Často sa chodí zo severu na juh, ale nám sa viac páčil opačný variant. Odporúčaný čas na prejdienie trasy je 13 až 16 dní, no my sme si dali za cieľ absolvovať GR 20 za rovných desať dní. Vďaka peknému počasiu a kondícii sa nám to podarilo.

Najväčšou výzvou na trase bol najvyšší vrch Korziky Monte Cinto (2706 m. n. m.), na ktorý sa nám podarilo vystúpiť na ôsmy deň – 24. júna. Celých 180 km turistického chodníka je dobre značených. Je na ňom 16 kempov, kde sa dá občerstviť a prespať. Prespať znamená vo vlastných stanoch, ktoré sme si nosili so sebou.

Záver výpravy sme si spríjemnili kúpaním v Ligúrskom mori, ktoré obmýva severné brehy a pláže Korziky. Joffreya de Peyraca s Angelikou, ani

iných slávnych pirátov sme tam, žiaľ, nestretli a tak sme sa na Petra a Pavla, zdraví a šťastní, vrátili na Slovensko k svojim rodinám.

Kaukazským chodníkom – Gruzínsko

Skoro na rok presne od dobrodružstva na Korzike sme sa znovu vybrali s kamarátmi Peťom, Rišom a Michalom na trek. Tentoraz bolo cieľom Gruzínsko.

Z Viedne sme odlietali 18. júna 2024 o 8.00 h a v druhom najväčšom gruzínskom meste Kutaisi sme pristáli o 14.00 h, s dvojhodinovým plusovým časovým posunom oproti SEČ. Ešte v ten deň sme sa presunuli *maršutkou*, čo je miestny autobus, do Mestie (približne 1500 m. n. m.), horského mestečka v severozápadnej časti Gruzínska, pod hradby Veľkého Kaukazu. Na druhý deň sme vyrazili pešo na zhruba 90 kilometrovú trasu naplánovaného trekového pochodu. Vedeli sme, že po trase je veľa možností na ubytovanie, takže stany sme tentoraz nebrali. Stačila karimatka, *spacák* a trocha jedla.

Vytýčenú trasu sme prešli za päť dní, pričom bolo prekonané prevýšenie 4200 metrov. Počas prechodu sme mali na očiach krásne zasnežené kaukazské štíty – najmä vrchol Užba (4710 m. n. m.) bol veľkou dominantou. Z dedinky Chvelpi sme sa 24. júna odviezli *maršutkou* k najväčšej a najkrajšej jaskyni tejto krajiny s názvom Prométeus, ktorú sme si celú prešli aj so sprievodcom. Následne sme sa taxikom presunuli k Čiernemu moru, kde výprava strávila dva krásne relaxačné dni. Po nich sme 27. júna nasadli na palubu lietadla smerujúceho do Viedne, kde sme si ručičky hodínok posunuli o dve hodinky späť.

Bol to krásny turistický zážitok a už teraz sa tešíme na ďalší. Budúci rok máme v pláne Island, z ktorého, ak to vyjde, opäť pošleme do redakcie Terchovských novín dokumentáciu aj s terchovskou vlajkou. Horám zdar!

Spracoval Marián Zajac
FOTOARCHÍV Vladimíra Gembeša

Pestujeme odkaz Rogera Federera

Terchovská tenisová liga (TTL) mala svoje pokračovanie aj túto sezónu, keď sme úspešne ukončili jej 5. ročník. Pozitívnu správou je, že na historický prvý ročník nás bolo prihlásených 18 a túto sezónu sme počet hráčov udržali na rovnakom čísle. Veríme, že ďalší rok sa k nám pridajú noví tenisoví nadšenci a budeme si radi na kurtoch porovnávať sily.

Naša liga sa na začiatku sezóny vyzrebuje do dvoch košov a vznikne tak poradie hráčov. Následne sa rozbieha turnajová (pavúková) časť a začínajú súboje o krásne vecné ceny a trofeje. Väčšina zápasov sa odohrala túto sezónu na kurtoch Hotela Bránica v príjemnom tichom areáli. Týmto sa chcem poďakovať pánovi majiteľovi Jurajovi Šumichrastovi za prenájom a Petrovi Tlacháčovi za vzorný poriadok a čistotu na kurtoch.

Do semifinále sa prebojovala štvorica hráčov: Jozef Šupica, Tomáš Dikoš, Pavol Ozaniak a Peter Tlacháč. Ozaniak v semifinále porazil Tlacháča 2:1 (6:2, 3:6, 6:4) a Dikoš v druhom semifinále Šupicu 2:0 (6:2, 6:3). Tretie miesto nakoniec získal Tlacháč, ktorému Šupica odstúpil zo zdravotných dôvodov. Finále sa uskutočnilo v „mokrom variante“ v hale v Kysuckom Novom Meste, keďže podmienky na domácej pôde nám už nevyhovovali kvôli zlému počasiu. Po ročnej odmlke, celkovo už štvrtýkrát, ovládol a celkovým víťazom TTL ligy sa stal **Pavol Ozaniak**, ktorý vo finále porazil Tomáša Dikoša 2:1 (6:2, 6:7(3), 6:3) za celkom slušnej diváckej kulisy našich tenistov a kamarátov.

Po finále sme vyhodnotili úspešnú sezónu a pri dobrom jedle a poháriku rozvíjali debatu o našom krásnom bielom športe až do neskorých hodín. Pripomenuli sme si aj myšlienku Rogera Federera. „Tenis je šport úcty a elegancie a ja sa ho snažím reprezentovať najlepšie, ako viem.“ Tenisové zápasy sú každým rokom vyrovnanejšie, kvalitnejšie a divácky atraktívnejšie, takže všetkým zúčastneným hráčom a celkovému víťazovi Paľkovi Ozaniakovi ďakujeme a gratulujeme.

Záverom by som sa chcel poďakovať spoločnosti COBA a vedeniu obce Terchová, ktorí nás v tom podporujú, Jurajovi Vantúchovi za aktualizácie webovej stránky www.tenisterchova.sk, mentálnym trénerom a stále aktívnym tenistom – pánom Martinovi Meliškovi, Jánovi Stašovi a Ladislavovi Hanuliakovi, bez ktorých si nevieme predstaviť našu sezónu. Osobitné poďakovanie patrí aj Jozefovi Šupicovi, ktorý taktiež pritiahol do ligy veľa tenisových nadšencov a každoročne organizuje veľkonočný, vianočný a „grandslamový terchovský turnaj“. Myslím, že na Slovensku nás pozná veľa amatérskych tenistov, s ktorými si porovnáваме výkonnosť, súťaživosť a robíme tým osvetu Terchovej – popri kultúre aj športu.

Personálna história vývoja tenisu a súčasní hráči Terchovskej tenisovej ligy: Pavol Ozaniak, Jozef Šupica, Tomáš Dikoš, Peter Tlacháč, Juraj Vantúch, Jozef Rybár, Ján Lutišan, Maroš Muráň, Martin Marcinek, Peter Boháč, Roman Akantis, Štefan Miho, Michal Labant, Michal Rybár, Peter Romančík, Ján Pavnica, Martin Melišek, Marek Chmelár, Frederik Maľko, Ján

Vantúch, Milka Frátriková, Simona Konštiaková, Martin Poleť, Ivan Černák, Pavol Jančo, Marián Žucha, Dušan Dobšovič, Ondrej Milec, Juraj Kucharčík, Dušan Janura, Pavol Hýll, Ladislav Hanuliak, Ján Stašo.
Športu zdar a tenisu zvlášť!

Tomáš Dikoš
FOTOARCHÍV autora

Top ten

Zlata: Tomáš Dikoš, Pavol Ozaniak, Peter Tlacháč

Medailová žatva pokračuje

Ako nadpis naznačuje, aj tak by sa dalo slovom nadviazať na úspešné minuloročné ťaženie sílakov **Klaudia Tánzos** (kategória 75–82,5 kg) a **Štefana Elischeru** (kategória do 110 kg) z klubu Š+K RUNO Terchová. Prinášame tohtoročné výsledky dvojice terchovských reprezentantov a zároveň gratulujeme k dosiahnutým úspechom.

Majstrovstvá Slovenska v silovom trojboji (Revúca, Prešov)

Klaudia: 1. miesto – 245 kg total (drep – 85 kg, mŕtvy ťah – 110 kg, tlak na lavičke – 50 kg)
1. miesto v mŕtvom ťahu – 110 kg
miesto v tlaku na lavičke (benchpress) – 50 kg
Štefan: 1. miesto v mŕtvom ťahu – 265 kg

Medzinárodné majstrovstvá Čiech a Slovenska (Vsetín)

Klaudia: 1. miesto v tlaku na lavičke – 50 kg
miesto v bicepsovom zdvihu – 25 kg

Majstrovstvá Európy GPC (Trutnov, ČR)

Klaudia: 1. miesto v mŕtvom ťahu – 105 kg
miesto v bicepsovom zdvihu – 27,5 kg
Štefan: 2. miesto v mŕtvom ťahu – 270 kg
miesto v bicepsovom zdvihu – 60 kg

Majstrovstvá Európy WUAP (Trnava)

Klaudia: 1. miesto – 265 kg total (drep – 100 kg, mŕtvy ťah – 115 kg, tlak na lavičke – 50 kg)
miesto v mŕtvom ťahu – 107,5 kg
Štefan: 2. miesto v mŕtvom ťahu – 267,5 kg

Majstrovstvá sveta GPC (Trnava)

Klaudia: 2. miesto 265 kg total
miesto v mŕtvom ťahu – 120 kg eqvip (podporný dres), absolútna víťazka
miesto v tlaku na lavičke – 37,5 kg
miesto v bicepsovom zdvihu – 30 kg (svetový rekord)
Štefan: 1. miesto v mŕtvom ťahu – 280 kg
miesto v bicepsovom zdvihu – 67,5 kg

Majstrovstvá sveta WUAP (Pohořelice, ČR)

Klaudia: 2. miesto – 240 kg total
miesto v mŕtvom ťahu – 120 kg eqvip
Štefan: 3. miesto v mŕtvom ťahu – 277,5 kg

Victoria Cup (Trnava)

Klaudia: 3. miesto v mŕtvom ťahu – 117,5 kg eqvip
Štefan: 5. miesto v mŕtvom ťahu – 285 kg

Mamut Cup (Trnava)

Klaudia: 5. miesto v mŕtvom ťahu 112,5 kg
Štefan: 2. miesto v mŕtvom ťahu – 290 kg (slovenský rekord)

EVLS Cup (Praha)

Klaudia: 1. miesto v mŕtvom ťahu – 122,5 kg eqvip
Štefan: 5. miesto v mŕtvom ťahu – 275 kg

Marián Zajac

FOTOARCHÍV Štefan Elischer

Štefan s Klaudiou

Reprezentačný i extraligový míľnik

Ďalšie významné míľniky pribudli do športového životopisu hokejistu Komety Brno a slovenskej reprezentácie Lukáša Cingela. Koncom októbra zaknihoval náš rodák 500. odohratý zápas v Českej extralige a na Nemeckom pohári v Landshute (7.–10. november) dvíhal ako asistent kapitána nad hlavu aj trofej pre celkového víťaza turnaja. Na ňom slovenskí hokejisti vyhrali postupne nad Rakúskom (1:0), Nemeckom (6:2) a Dánskom (3:2 po nájazdoch), pričom Lukáš si pripísal dve asistencie.

K uvedeným úspechom Lukášovi Cingelovi gratulujeme a do ďalšieho priebehu sezóny držíme palce.

Marián Zajac

FOTOARCHÍV Lukáš Cingel

Lídri Komety Brno, Lukáš Cingel a Tomáš Rachůnek so symbolickými dresmi

Starostlivá príprava otvára cestu k splneniu snov o bývaní

Väčšie, modernejšie, útulnejšie, úspornejšie? Sen o novom bývaní môže mať mnoho podôb. Aby sa však sny mohli aj realizovať, treba sa na ne dopredu starostlivo pripravovať. Ako nám na ceste za lepším bývaním môže pomôcť stavebné sporenie v rozhovore prezradil územný riaditeľ PSS, Prvej stavebnej sporiteľne, Mário Kubík.

Aké odporúčania by ste dali ľuďom, ktorí by chceli zlepšiť svoje bývanie?

Ak plánujete vylepšiť svoje bývanie, prvým krokom je dôkladná príprava, najmä z finančného hľadiska. Začnite tým, že si jasne stanovíte svoje ciele – či už ide o modernizáciu interiéru, komplexnú rekonštrukciu alebo zavedenie energeticky úsporných riešení. Kľúčové je pravidelne si odkladať peniaze, aby ste si vytvorili potrebnú finančnú rezervu. Stavebné sporenie je v tomto smere ideálnym pomocníkom. Poskytuje bezpečný spôsob zhodnotenia úspor a zároveň ponúka možnosť čerpať výhodný úver na financovanie väčších projektov. Pri plánovaní rozpočtu nezabudnite na reálny odhad nákladov a rezervu na nepredvídané výdavky, ktoré sa pri úpravách bývania môžu objaviť. Ak nemáte dostatočné úspory, neváhajte sa poradiť s odborníkom. Spoločne môžeme nájsť optimálne riešenie, ktoré zohľadní nielen vaše aktuálne potreby, ale aj dlhodobé finančné možnosti. Zlepšenie bývania nie je len o praktických úpravách, ale aj o efektívnom finančnom plánovaní. Pravidelné sporenie, dobré plánovanie a múdre vy-

užívanie dostupných finančných produktov vám umožnia splniť si sen o krajšom a komfortnejšom domove bez zbytočného zaťaženia vášho rozpočtu.

Aké výhody poskytuje stavebné sporenie?

Stavebné sporenie ponúka množstvo výhod, ktoré ho robia ideálnym nástrojom na plánovanie budúcich nákladov spojených s bývaním. Jeho veľkou prednosťou je flexibilita – klienti si môžu sami nastaviť výšku vkladov a ich pravidelnosť podľa svojej aktuálnej finančnej situácie. Ak sa vaše príjmy v priebehu času zmenia, podmienky sporenia sa dajú ľahko prispôsobiť – či už zvýšiť alebo znížiť mesačné vklady, aby vám sporenie stále vyhovovalo. Zaujímavým benefitom je aj možnosť získať úrokový bonus pri produkte mojeSPORENIE. Tento bonus sa pripočíta k základnej úrokovej sadzbe, čo ešte viac zrýchli rast vašich úspor. Výhodou je tiež možnosť získať štátnu prémii, ktorá je ďalším krokom k dosiahnutiu vášho sna o vlastnom a pohodlnom bývaní.

Z vašej skúsenosti môžete povedať, či sa ľudia správajú zodpovedne a na svoje bývanie si odkladajú peniaze?

Áno, ľudia sa správajú zodpovedne a myslia na budúcnosť svojho bývania. Tento rok sme za prvých deväť mesiacov zaznamenali viac ako 50-tisíc nových zmlúv o stavebnom sporení. Je to jasný dôkaz, že ľudia si vážia finančnú stabilitu a včas plánujú svoje dlhodobé ciele spojené s vlastným bývaním. Mimoriadne ma teší aj rastúci záujem o stavebné sporenie pre deti – v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka stúpol o takmer 50%. Rodičia tak vytvárajú pre svoje deti pevný základ, ktorý im jedného dňa môže pomôcť splniť sen o vlastnom bývaní. Tento prístup je prejavom veľkej zodpovednosti a múdreho plánovania.

PSS PRVÁ STAVEBNÁ SPORITEĽŇA

EXPERT NA FINANCOVANIE BÝVANIA

www.pss.sk

Sľubný polčas sezóny

Po letných oslavách 70. výročia založenia terchovského futbalu sme sa s novou chuťou vrhli do víru súťažných zápasov a turnajov novej futbalovej sezóny 2024/2025. Myslíme si, že jej jesenná časť priniesla kvalitatívny posun vo všetkých kategóriách Futbalového klubu Terchová – od najmenej pripravky až po áčko mužov.

Z organizačných zmien uvedieme, že od 15. júna 2024 pracuje FK Terchová s novým výborom, na čele ktorého stojí starosta obce Jozef Dávidík. Ďalšími členmi sú Vincent Hanuliak, Matej Kvočka, Jozef Mičo a Šimon Jánošík. V nasledujúcich riadkoch vám ponúkame ohliadnutie za futbalovou jeseňou, ktoré nám sprostredkujú tréneri a trénerky jednotlivých kategórií.

Jozef Jahvodka – muži

Celkovo jeseň hodnotím pozitívne. Mužstvo malo výborné podmienky, dobré materiálne zabezpečenie, trénovali a hrali sme na výborne pripravenom ihrisku, a to zásluhou Vincka Hanuliaka. V zápasoch nastúpilo 24 hráčov, niektorí však len do jedného, dvoch zápasov. Ku koncu jesene klesala účasť na tréningoch. Boli hráči, ktorí sa kvôli pracovným povinnostiam nezúčastnili ani jedného tréningu. Najlepšiu účasť mali Šimon Zavacký, Anton Kubala, Matej Kvočka a Adam Hanuliak. Zásluhou dorastencov, ktorí sa zúčastňovali našich tréningov, sme trénovali v počte od 10 do 16 hráčov.

Z 13 majstrovských zápasov máme bilanciu 10 výhier, 1 remíza a 2 prehry. V tabuľke plus-mínus bodov máme plus 13, čo by za normálnych okolností postačovalo v každej súťaži na prvé miesto v tabuľke. Dali sme 63 gólov (priemer 4,8 na zápas), čo je skvelý ukazovateľ. Dostali sme 27 gólov (priemer 2 na zápas), čo nie je práve najlepšie číslo. Začiatok súťaže bol poznačený absenciou viacerých hráčov, mužstvo si na seba zvykalo. V tejto fáze nás mrzí strata bodov na ihrisku Bánovej „B“, kde sme dostali dva lacné góly a nedokázali premeniť množstvo šancí. V zápase s lídrom súťaže z Diviny sme nastúpili slabo pripravení a nepodali optimálny výkon. Verím však, že na domácom ihrisku im na jar pripravíme prvú prehru. Nasledovala šnúra víťazstiev, ktorú pretrhla prehra u predposledného mužstva, keď sme opäť neboli dobre pripravení. Hoci sme dúfali vo víťazstvo, laxný prístup a podceňovanie herných situácií mali za následok pravý opak. V ostatných zápasoch sme pripravili súperom gólovú smršť, keď najmä Baláz a Švec strieľali gól za gólom a pripravili aj gólové situácie pre spoluhráčov.

Do jesenných gólových štatistík sa zapísali takmer všetci hráči v tíme! Mužstvo sa pri hre mohlo oprieť o výkony tradičných opôr – Jánošíka a Kačániho v strede poľa, Vlada Hanuliaka hrajúceho na netradičnom poste v strede obrany, či Mira Hanuliaka na pravej strane defenzívy, kde alternoval s Jánom Obšivanom. Ku koncu súťaže sa vo výbornom svetle ukázali Lutišan s Lopušanom, spoľahlivý na každom poste bol univerzálny Kvočka. Nerád by som opomenul hráčov ako Kubala, Poleť a ďalších, lebo všetci sa podieľali na výkonnostnom

a tabuľkovom vzostupe. Adam Hanuliak a Dávid Kvasnica, hoci pre zranenia neodohrali celú sezónu, boli prítomní na každom zápase a tréningu. Veľmi spokojný som bol s dorastencami, ktorí nastúpili na zápasy, keď sme to potrebovali. Juraj Obšivan a Michal Šarik odohrali na svoj vek veľmi dobré zápasy a sú prísľubom do budúcnosti.

Som presvedčený, že opäť sa dáva dokopy partia terchovských chlapcov, ktorí nebudú mať problém vyhrať nad všetkými mužstvami v okolí. Chce to však čas a trpezlivosť. Preto dúfam, že budeme vedieť udržať káder pokope a ešte presvedčíme ďalších šikovných terchovských chalanov, aby sa pridali do našej partie. Nemáme záujem o cudzích hráčov, chceme, aby hrali najmä domáci Terchovci. Na jar by sa po dlhodobých zraneniach mali do tímu vrátiť Gajdošík a Bobáň.

Podakovanie patrí všetkým ľuďom, ktorí robia v obci futbal. Sponzorom, ktorí nás podporujú, divákmi, čo nás chodia povzbudzovať doma aj vonku, ale najmä obci Terchová na čele so starostom Jozefom Dávidíkom a jeho zástupcom Jurajom Ondrušom.

Monika Berešíková – U9

Jesennú časť sezóny hodnotím veľmi dobre. Neverila som, že sa s deťmi takto rýchlo zbližím. Všetci hráči dávali do tréningov i zápasov srdiečko. Na tréningoch som sa zameriavala hlavne na technickú, reakčnú a rýchlostnú stránku hráča. Máme v tíme dosť napredujúcich hráčov, ktorí ukazujú svoje individuálne kvality, či už technické, rýchlostné alebo orientačné. Na každý jeden turnaj sa chlapci a dievčatá neskutočne tešili a bojovali do poslednej sekundy. Ak sa vyskytla chyba, tak počúvali, snažili sa ju napraviť a neopakovať ju.

Teším sa aj zo spolupráce s rodičmi, ktorí chodili pravidelne na turnaje, podporovali, pomáhali a povzbudzovali najmenších terchovských futbalistov v podávaní čo najlepších výkonov. Patrí im za to veľká vďaka. Som presvedčená, že naši najmenší budú v priebehu sezóny napredovať a zlepšovať sa.

Silvia Ondrášková – U11

Táto sezóna bola pre mňa aj o novej skúsenosti, lebo mi pribudla kategória U11. Každý jeden hráč sa snažil, či už to boli tréningy, alebo zápasy na turnaji. Tréningy som prispôbovala tomu, aby sme pracovali na odstraňovaní medzier v kondícii, práci s loptou a technickej stránke. Na turnaje sme chodili s dobrou náladou a pripravení vždy vyhrať. Chyby, ktoré sa vyskytli, sme konzultovali a snažili sa z nich poučiť, aby sme v sezóne mohli napredovať.

Taktiež chcem poďakovať klubu a každému jednému rodičovi, ktorí chodievali s nami na turnaje a povzbudzovali mojich hráčov.

Ema Holúbková – mladší žiaci

Prvú polovicu sezóny pri mladších žiakoch hodnotím pozitívne. Bola to pre mňa nová výzva, keďže doteraz som trénovala prípravky U9 a U 11. Chlapci a dievčatá chodili na tréningy v hojnom počte, poctivo brali každý tréning, čo sa odzrkadľovalo aj na výsledkoch. Na tréningoch sme sa zamerali na rozvoj jednotlivých postov a kondíciu hráčov. V tomto družstve vidím obrovský potenciál a dúfam, že hráči budú aj naďalej na sebe tvrdo *makat*. Herne sme sa tiež posunuli o niečo ďalej.

Muži FK Terchová 2024/2025. Horný rad zľava: Samuel Baláž, Michal Chrapčiak, Dávid Švec, Miroslav Hanuliak, Boris Lopusan, Matej Poleť, Michal Poleť, Juraj Obšivan, Martin Obšivan, Ján Kačáni, Dávid Kvasnica, Lukáš Jánošík, Ján Obšivan. Dolný rad zľava: Michal Šarik, Ondrej Bielka, Jozef Grondžák, Matej Kvočka, Šimon Jánošík s neterou Júliou, Martin Baláž, Vladimír Hanuliak, Jozef Jahvodka, Šimon Zavacký, Vincent Hanuliak

Chcem sa poďakovať za jesennú časť najmä hráčom, klubu a taktiež rodičom, ktorí nás neustále podporujú a naplno fandia v každom jednom zápase.

Dávid Švec – starší žiaci

Jesennú časť by som zhodnotil pozitívne, pretože chlapci chodievali poctivo na tréningy, a to sa prejavovalo aj na výkonoch a výsledkoch zápasov. Musím uznať, že chalani mali ťažkú sezónu, lebo siedmi z nich hrávajú i za dorast, ďalší štyria chodia zas hrať za mladších žiakov, čiže zápasov mali naozaj veľa. Myslím si, že to zvládli výborne, pretože nimi podávané výkony v zápasoch boli prínosom.

Vo väčšine zápasov sme boli dominantní na lopte a v aktívnej hre dopredu i dozadu, čoho odzrkadlením je najvyšší počet strelených a najnižší počet inkasovaných gólov. Mrzíet nás môžu dva nezvládnuté domáce zápasy, keď sme stratili štyri body, ale to patrí k futbalu. Zimujeme na druhom mieste, čo je, myslím si, veľmi pekné umiestnenie a už teraz sa teším na ďalšiu prácu s chlapcami. Dúfam, že sa zodpovedne pripravíme na jarnú časť a budeme predvážať ešte lepšie výkony, ako doteraz.

Veľká vďaka patrí rodičom, ktorí podporujú hráčov v každom zápase, a taktiež klubu, ktorý nám vytvára veľmi dobré podmienky.

Boris Lopusan – dorast

Jesennú časť hodnotím pozitívne napriek tomu, že vekový priemer dorastencov je nízky, pretože mužstvo je poskladané z väčšej časti zo starších žiakov. Chlapci podávali slušné výkony, za ktoré sa nemusia hanbiť. Nie každý zápas sme herne a výsledkovo zvládli, ale vždy bola vidieť na chlapcoch snaha s duelom niečo urobiť. To ma veľmi teší a za to chcem chlapcov pochváliť a poďakovať sa im. Po jeseni nám v tabuľke patrí 6. miesto, s ktorým som vzhľadom na uvedené okolnosti spokojný.

Chcem poďakovať vedeniu klubu za vytvorenie výborných podmienok a, samozrejme, všetkým, čo sa podieľajú na realizácii futbalu v Terchovej.

Záverom chceme celej terchovskej futbalovej rodine zavinšovať pokojné a radostné prežitie vianočných sviatkov a úspešný nový rok 2025.

TEXT a FOTO FK Terchová

Turnaj O pohár Terchovej, na ktorom hrali na Sihle v roku 1978 mužstvá z jednotlivých terchovských častí. Víťazom sa stalo mužstvo Struhárne. Horný rad zľava: Ján Struhárňanský, Václav Struhárňanský, Vincent Struhárňanský, Miroslav Rechtorík, Oliver Maruna, Jozef Hanuliak Kempes. Stredný rad zľava: Milan Dávidík, Štefan Garlík, Jozef Garlík, Štefan Adamovský, Milan Opalka. Dolný rad zľava: Štefan Miho, Martin Garlík, Ján Dávidík

**PRAJEME VÁM
POŽEHNANÉ
VIANOČNÉ SVIATKY
PREŽITÉ V ZDRAVÍ
A POKOJI**

**Miestne kultúrne
stredisko Terchová**

FOTO František Mucha